

**MOBİL TELEFON YOKSUNLUĞU KORKUSU
(NOMOFOBİ) ÖNCÜLLERİ ÜZERİNE BİR
ARAŞTIRMA**

Dilara CAN

**Yüksek Lisans Tezi
Yönetim Bilişim Sistemleri Ana Bilim Dalı
Prof. Dr. Üstün ÖZEN
2022
Her Hakkı Saklıdır**

**T.C.
ATATÜK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÖNETİM BİLİŞİM SİSTEMLERİ ANA BİLİM DALI**

Dilara CAN

**MOBİL TELEFON YOKSUNLUĞU KORKUSU (NOMOFOBİ)
ÖNCÜLLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEZ YÖNETİCİSİ
Prof. Dr. Üstün ÖZEN**

ERZURUM – 2022

TEZ BEYAN FORMU

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddelerine göre hazırlamış olduğum " Mobil Telefon Yoksunluğu Korkusu (Nomofobi) Öncülleri Üzerine Bir Araştırma" adlı tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Gereğini bilgilerinize arz ederim * .

Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Tezimin/Raporumun makale için **altı ay**, patent için **iki yıl** süreyle erişiminin ertelenmesini istiyorum.

27/06/2022

Aslı Islak İmzalıdır.

Dilara CAN

* **LİSANSÜSTÜ TEZLERİN ELEKTRONİK ORTAMDA TOPLANMASI, DÜZENLENMESİ VE ERİŞİME AÇILMASINA İLİŞKİN YÖNERGE**

.....
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Lisansüstü tezlerin erişime açılmasının ertelenmesi **MADDE 6– (1)** Lisansüstü teze ilgili **patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda**, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu **iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.**

(2) Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz **makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış** ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile **altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.**

Gizlilik dereceli tezler MADDE 7– (1) Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

(2) Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Graduate School of Social Sciences

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Prof.Dr. Üstün Özen danışmanlığında, Dilara Can tarafından hazırlanan bu çalışma 26/05/2022 tarihinde aşağıda isimleri yazılı jüri tarafından. Yönetim Bilişim Sistemleri Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan :Doç.Dr. Hüseyin DAŞTAN

İmza: Aslı Islak İmzalıdır.

Jüri Üyesi :Prof.Dr. Üstün ÖZEN

İmza: Aslı Islak İmzalıdır.

Jüri Üyesi :Doç.Dr. Mehmet Cem BÖLEN

İmza: Aslı Islak İmzalıdır.

Prof. Dr. Sait UYLAŞ

Enstitü Müdürü

Aslı Islak İmzalıdır.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	III
ABSTRACT	IV
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ	V
ŞEKİLLER DİZİNİ	VI
TABLOLAR DİZİNİ	VII
ÖNSÖZ	VIII

BİRİNCİ BÖLÜM**GÜNÜMÜZ TEKNOLOJİLERİ VE NOMOFOBİ KAVRAMI**

1.1. AKILLI TELEFON	3
1.1.1 Akıllı Telefon Kullanımı ile İlgili İstatistikler	6
1.2. NOMOFOBİ	7

İKİNCİ BÖLÜM**MOBİL KULLANICI ETKİLEŞİM MODELİ**

2.1. AKILLI TELEFON KULLANIM TİPLERİ	14
2.1.1. Sosyal Kullanım (Social Use) ve İşlevsel Kullanım(Processing Use).....	14
2.2. AKILLI TELEFONLAR VE MOTİVASYON	20
2.3. PROBLEMLİ TELEFON KULLANIMI	24
2.4. PROBLEMLİ TELEFON KULLANIMI VE NOMOFOBİ KONUSUNDA YAPILAN ÇALIŞMALAR	29

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM**BİREYLERDE NOMOFOBİ OLUŞMASINA ETKİ EDEN DAVRANIŞSAL FAKTÖRLERİN YAPISAL MODELİNİN İNCELENMESİ**

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	32
3.2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	32
3.2.1. Güvenilirlik ve Geçerlilik Testi.....	34
3.3. ARAŞTIRMA MODELİ VE HİPOTEZLER	34
3.4. ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ	36
3.4.1. Araştırma Evreni, Örneklemi ve Veri Toplama Yöntemi	36

3.4.2. Araştırmanın Ölçme Aracı	36
3.5. ARAŞTIRMANIN ANALİZ YÖNTEMİ.....	37
3.5.1. Yapısal Eşitlik Modeli (SEM).....	37
3.5.1.1. Yapısal Eşitlik Modeli Uyum İyiliği Ölçüleri	39
3.5. MODEL ÇİZİM VE AÇIKLAMASI	41
3.5.1. Yapısal Modelinin Test Edilmesi	41
3.6. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	41
3.7. ARAŞTIRMA BULGULARI.....	42
3.7.1. Katılımcılara İlişkin Demografik Bulgular	42
3.7.1.1. Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine İlişkin Değerleri	42
3.7.3. Katılımcıların Yaş Değişkenine İlişkin Değerleri	42
3.7.4. Katılımcıların Eğitim Durumuna İlişkin Değerleri	43
3.7.5. Katılımcıların Ortalama Gelir Değişkenine İlişkin Değerleri	43
3.7.2. Faydacı, Sosyal Hazzal Motivasyonların ve Sosyal Kullanım ve İşlevsel Kullanımın Nomofobi Üzerindeki Etkisinin Bulguları	44
3.7.2.1 Faktör Analizi ve Yorumları	44
3.8.2. İçsel Tutarlılık Analizi.....	47
3.8.4. Ayrışma Geçerliliği	49
3.8.5. R2 Değeri	50
3.8.6. Model Uyum İndeksi.....	51
3.9. HİPOTEZ ANALİZ SONUÇLARI.....	51
SONUÇ VE TARTIŞMA.....	54
KAYNAKÇA	62
EKLER.....	81
EK 1. ANKET	81
ÖZGEÇMİŞ.....	84

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MOBİL TELEFON YOKSUNLUĞU KORKUSU (NOMOFOBİ) ÖNCÜLLERİ
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Dilara CAN

Danışman: Prof. Dr. Üstün ÖZEN

2022, 84 Sayfa

Jüri: Prof. Dr. Üstün ÖZEN

Doç.Dr. Cem BÖLEN

Doç. Dr. Hüseyin DAŞTAN

Nomofobi, İngilizce Nomophobia (No Mobile Phobia) kelimesinden gelmektedir ve psikoloji alanında bireyin akıllı telefonlardan veya cihazlardan yoksun kaldığında ya da bu cihazlar üzerinden iletişim kuramadığında istemsiz korku, stres, gerginlik gibi duygu durumlarının meydana gelmesi şeklinde tanımlanabilir. Her ne kadar nomofobiye yönelik araştırmalar son beş yılda hızla artmış olsa da bireylerde nomofobi oluşumuna etki eden davranışsal faktörler hakkında çok az şey bilinmektedir. Bu nedenle, bu tez çalışması Türkiye'de akıllı telefon kullanıcıları arasında işlevsel kullanımın (Processing Use) ve sosyal kullanımın (Social Use), nomofobi arasındaki ilişkileri araştırmıştır. Çalışma kapsamında 396 akıllı telefon kullanıcısının nomofobi düzeyleri, demografik özellikleri ve kişilik özellikleri ile ilgili veriler toplanmıştır. Sonuçlar, örneklemdaki akıllı telefon kullanıcılarının sosyal kullanımın faydacıl motivasyonu (Utilitarian Motivation) ve hazzal motivasyonu (Hedonic Motivation) üzerinde olumlu bir etkisi olmadığını göstermektedir. Fakat sosyal motivasyonun (Social Motivation) sosyal kullanım (Social Use) üzerinde olumlu bir etkisi vardır. Faydacıl motivasyonu ve sosyal motivasyonun, işlevsel kullanım üzerinde olumlu bir etkisi vardır. Fakat hazzal motivasyonun, işlevsel kullanım üzerinde olumlu bir etkisi yoktur denilebilir. Faydacıl motivasyonu, sosyal motivasyon ve hazzal motivasyonunun nomofobi üzerinde olumlu bir etkisi vardır. İşlevsel kullanımın nomofobi üzerinde olumlu bir etkisi vardır. Sosyal kullanımın nomofobi üzerinde olumlu bir etkisi yoktur.

Anahtar Kelimeler: Nomofobi, Akıllı Telefon Bağımlılığı, Sosyal Kullanım, İşlevsel Kullanım (Processing Use), Motivasyon Türleri, Smart PLS Analiz Yöntemi

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

**A STUDY ON THE ANTECEDENTS OF FEAR OF BEING AWAY FROM
MOBILE PHONE (NOMOPHOBIA)**

Dilara CAN

Advisor: Prof. Dr. Üstün ÖZEN

2022, 84 Pages

Jury: Prof. Dr. Üstün ÖZEN

Assoc. Prof. Dr. Cem BÖLEN

Assoc. Prof. Dr. Hüseyin DAŞTAN

Nomophobia is the abbreviation of “No Mobile Phobia” and can be defined in the field of psychology as the occurrence of psychological factors such as involuntary fear, stress, tension, experienced by the individual when he is deprived of smartphones or devices or when he cannot communicate through these devices.

Although research on nomophobia has increased rapidly in the last five years, little is known about the behavioral factors that affect the formation of nomophobia in individuals. Therefore, this thesis study investigated the relationships between functional use of nomophobia and social use, both smart phone use and nomophobia users in Turkey. Within the scope of the study, data on nomophobia levels, demographic characteristics and personality traits of 396 smartphone users were collected. The results show that the candidates who are smartphone users in the sample have a positive effect of Social Use on Utility, Social and Hedonic motivation. Social Use has no positive effect on Utility, Social and Hedonic motivation. Functional Use has a positive effect on Utility, Social and Hedonic motivation. Social Use has no positive effect on Utility, Social and Hedonic motivation. Nomophobia has a positive effect on Utility, Social and Hedonic motivation. Nomophobia Utility, Social and Hedonic have a positive effect on motivation. Functional Use has a positive effect on Nomophobia. Social Use has no positive effect on Nomophobia.

Keywords: Nomophobia, Smartphone addiction, Social use, Functional use, Types of motivation, Smart PLS analysis method

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

AVE	: Average Variance Extracted (Çıkarılan Ortalama Varyans)
CR	: Construct Reliability
GATKS	: Günlük Akıllı Telefon Kullanım Süreleri
GPS	: Global Positioning System (Küresel Konumlandırma Sistemi)
IDC	: International Data Corporation (Uluslararası Veri Şirketi)
MPPUS	: Mobile Phone Problem Use Scale
NFI	: Normed Fit Index (Normlu Uyum İndeksi)
OKB	: Obsesif Kompulsif Bozukluk
PLS	: Partial Least Squares (Kısmi en küçük kareler)
SAU	: Sosyal Ağ Uygulamaları
SEM	: Structural Equation Models (Yapısal Eşitlik Modelleri)
SRMR	: Standardized Root Mean Square Residual
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
VIF	: Variance Inflation Factor
YEM	: Yapısal Eşitlik Modelleri

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 3.1. Araştırma Modeli.....	35
Şekil 3.2. Yapısal Eşitlik Modelleri Adımları	39

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 3.1. Ölçüm Modeli ve Yapısal Modelin Genel Kabul Gören Uyum İyiliği	
Ölçüleri.....	40
Tablo 3.2. Katılımcıların Cinsiyet Türü Değişkenine İlişkin Değerleri.....	42
Tablo 3.3. Katılımcıların Yaş Türü Değişkenine İlişkin Değerleri.....	43
Tablo 3.4. Katılımcıların Eğitim Seviyesine İlişkin Değerleri.....	43
Tablo 3.5. Katılımcıların Ortalama Gelir Türü Değişkenine İlişkin Değerleri.....	43
Tablo 3.6. Hazsal Motivasyon Sorularının Hazsal Motivasyonunun Üzerindeki	
Faktör Yükleri	44
Tablo 3.7. Sosyal Motivasyon Sorularının Sosyal Motivasyonunun Üzerindeki	
Faktör Yükleri	45
Tablo 3.8. Faydacıl Motivasyon Sorularının Faydacıl Motivasyonunun Üzerindeki	
Faktör Yükleri	45
Tablo 3.9. Sosyal Kullanım Sorularının Sosyal Kullanım Üzerindeki Faktör Yükleri..	46
Tablo 3.10. İşlevsel Kullanım Sorularının İşlevsel Kullanım Üzerindeki Faktör	
Yükleri.....	46
Tablo 3.11. Nomofobi Sorularının Nomofobi Üzerindeki Faktör Yükleri	47
Tablo 3.12. Cronbach Alfa Katsayısı ve Açıklamaları.....	48
Tablo 3.13. Faydacıl, Sosyal Ve Hazsal Motivasyonlarının İşlevsel Kullanım,	
Sosyal Kullanımın Nomofobi Üzerindeki Faktör Analiz Sonuçları	48
Tablo 3.14. Faktörlere ilişkin Ortalama Açıklanan Varyans Değeri Karekökleri.....	50
Tablo 3.15. R ² Değerleri	51
Tablo 3.16. SRMR Değer ve NFI Değer Tablosu	51
Tablo 3.17. Faydacıl Motivasyonu Sosyal Kullanım Üzerindeki Etkisi.....	51
Tablo 3.18. Faydacıl Motivasyonu İşlevsel Kullanım Üzerindeki Etkisi	52
Tablo 3.19. Faydacıl, Sosyal Ve Hazsal Motivasyonu Nomofobi Üzerindeki Etkisi	53
Tablo 3.20. Sosyal Kullanım ve İşlevsel Kullanımının Nomofobi Üzerindeki Etkisi ...	53

ÖNSÖZ

Akademik hayatta, güvenini ve desteğini hep hissettiğim, akademik alanda yol göstericiliğine hayran olduğum, benim için çok değerli olan danışman hocam sayın Prof. Dr. Üstün ÖZEN'e sonsuz teşekkürlerimi ve saygılarımı sunuyorum.

Bu çalışmanın her aşamasında kıymetli vakitlerini ayırarak görüş ve önerileriyle çalışmaya yön veren değerli hocam Dr. M. Cem BÖLEN'e teşekkür ederim.

Veri toplama sürecinde bana çok yardımı dokunan ve her zorlandığımda yardımlarını esirgemeyen hocam Serap KUDRET'e teşekkür ederim.

Çalışmamın şuan ki halinin var olmasında desteklerini esirgemeyen, her türlü sıkıntımı paylaşabildiğim değerli arkadaşım Elanur AKDAĞ ve adını veremediğim birçok isimsiz kahramana teşekkür ederim.

Eğitim ve iş hayatım boyunca aldığım her kararın arkasında duran, beni cesaretlendiren ve üzerimdeki haklarını hiçbir zaman ödemeyeceğim hayatıma nefes olan annem Dicle CAN'a ve Hayatımın aşkı babam Gazel CAN'a şükranlarımı sunuyorum.

Son olarak bu zorlu süreçte kendi meşguliyetlerini bir kenara bırakıp, bana her türlü desteği veren fedakâr ablam Mehtap CAN ABACI, abim Abdullah CAN ve kardeşlerim Sevilay CAN ve Gazi Mustafa CAN'a yürekten teşekkür ederim.

Erzurum – 2022

Dilara CAN

GİRİŞ

Günümüzde akıllı telefonların bilgisayarlar kadar gelişmiş özelliklere sahip olması ve farklı kanallardan iletişime imkân tanınması, kişilerin akıllı telefonlarla daha fazla zaman geçirmelerine ve hatta bu cihazlara erişemediklerinde endişeye kapılmalarına neden olmaktadır. Son yıllarda yaşanan teknolojik gelişmeler doğrultusunda farklı iletişim araçları, çözüm ve sorunlarıyla insan yaşamını meşgul etmeye başlamıştır. Bilgi ve iletişim teknolojileri insanların birbiriyle olan iletişim şekillerini farklılaştırmış; mekândan bağımsız, kişiye ulaşılabilir şekline dönüşmüştür. Bu farklılaşmanın iki temel unsuru teknoloji ve kullanıcıların alışkanlıklarıdır. Mobil telefonlarda yaşanan zaman ve mekân sınırsızlığı başta yaş faktörü olmak üzere birçok özellik bakımından cezbedicidir. Küreselleşen dünyada hızla gelişen teknolojinin çeşitlendiği ortamda, iletişimin de değiştiği görülmektedir. Mobil telefonların değişime uğrayarak akıllı telefon olarak karşımıza çıktığı görülmektedir. Akıllı telefonlara olan bu rağbetin nedeni internet bağımlılığıdır. İnternet kullanımındaki artış ele alındığında sosyal izolasyonla birlikte internet, radyo, televizyon gibi iletişim araçlarını barındıran akıllı telefonlar birçok olumlu ve olumsuz sonuçlar doğurmaktadır.

Akıllı telefonlar coğrafi uzaklıklardan ve zamandan bağımsız şekilde insanların iletişimini sağlamaktadır. Akıllı telefon devamlı bağlantıda kalmayı sağlamakta ve istenilen her yerde çalışmaya devam edilmesine olanak sunmaktadır. Buna benzer olumlu yanları olduğu gibi olumsuz olarak aşırı kullanımı sağlık sorunlarının dahi doğmasına sebebiyet vermektedir. Yani akıllı telefonlar insanların yaşamlarını bir yandan kolaylaştırmış bir yandan da olumsuz etkilemeye başlamıştır.

Akıllı telefonların internete bağlanabilmesi, sosyal medya uygulamaları ve birçok uygulamanın aynı anda kullanabilmesi, hızlı iletişime geçebilmeye imkân tanınması bireylerin akıllı telefonlarla daha fazla meşgul olmalarına ve bu cihazlara erişemediğinde daha fazla endişe duymalarına neden olmaktadır (Elçi Gördağ, 2020).

Bu çalışmanın temel motivasyonu nomofobinin Türkiye bağlamında incelenerek nedenlerinin tespit edilmesi ihtiyacıdır. Nomofobinin nispeten yeni bir konu olmasından ötürü farklı örneklem ve bağlamlarda incelenmesinin konuyla ilgili literatüre katkı sunacağı düşünülmektedir. Bu amaçla çalışma kapsamında bireylerde nomofobi oluşmasına neden olabilecek potansiyel faktörler ele alınmıştır.

Çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde günümüz teknolojileri, cep telefonu, akıllı telefon kavramı ve kullanımı ile ilgili istatistiksel verilere ve nomofobi kavramı hakkında bilgilere yer verilmiştir. İkinci bölümde, akıllı telefon kullanım tipleri, problemlı telefon kullanımı ve nomofobi ile ilgili literatürde yapılan çalışmalara yer verilmiştir. Üçüncü bölümde, bireylerde nomofobi oluşmasına etki eden faktörleri incelemek için geliştirilen yapısal modele ve analizlere yer verilmiştir. Dördüncü bölümde ise analizlerden elde edilen bulgular ışığında bireylerde nomofobi oluşmasına etki eden davranışsal faktörlerin etkileri literatür temelli gerekçelendirmelere dayandırılarak tartışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

GÜNÜMÜZ TEKNOLOJİLERİ VE NOMOFOBİ KAVRAMI

Bilişim çağında insanların bilgiye erişim imkânları gelişen teknoloji ile hızlanmış ve çok kolay hale gelmiştir. Gelişen teknolojiler her alanda hızlı değişimlere neden olmuştur. Sosyal, kültürel ve fiziksel yönden etkili olan iletişim teknolojileri insanların yaşam biçimlerinde dolaylı ya da doğrudan değişimlere sebep olmaktadır (Süler, 2016).

Yaygınlaşan iletişim teknolojilerinin gelişmesi ile kişisel bilgisayarlar, tabletler ve şu an kullanımı ile birçok araştırmaya konu olan akıllı telefonlar farklı görevleri üstlenen teknolojiler şeklinde kullanılmaya başlanmıştır. Gelişen teknolojiler olumlu etkilere neden olduğu kadar birçok problemi de beraberinde getirmiştir. Ortaya çıkan problemleri yine teknoloji kullanarak çözmeye çalışmak, teknolojik cihazlar arasında farkında olmadan bir kısır döngü haline gelmekte ve insanlar bu kısır döngü altında kalmaktadır (Süler, 2016).

1.1. AKILLI TELEFON

İlk cep telefonu düşüncesi 1947 yılında Richard Frenkiel ve Joel Engel tarafından ortaya atılmıştır. Bu düşünceden sonra arabalarda kullanılan ve yakın bölgelerdeki alıcılar sayesinde iletişim kurmayı sağlayan telefonlar ortaya çıkmıştır. Ancak ilk mobil telefon 1973 yılında Martin Cooper tarafından icat edilmiştir. Tasarlanan ilk cep telefonu oldukça büyük ve ağır bir modeldir. Bu telefon daha sonraki yıllarda büyük firmalar tarafından onlarca çeşitle daha farklı formlarda satışa sunulmaya başlamıştır. (Yücelten, 2016)

Motorola her ne kadar ilk cep telefonu modellerini yaratmış olsa da devam eden yıllar içerisinde onu Nokia takip ederek daha geniş bir müşteri yelpazesine hitap etmiştir. (Yücelten, 2016).

İcat edilen cep telefonlarının başlıca özellikleri; kişilerle iletişimi sağlamak, telefon görüşmesi yapmak ve kısa mesaj göndermeyi sağlamaktır. Zamanla bu alanda rekabetin artmasıyla, cep telefonlarına farklı özellikler yüklenmeye başlanmıştır. Telefonlara, kullanıcılara eğlence sağlamak amacıyla oyun programları, fotoğraf çekebilmek için kamera özellikleri gibi dikkat çekecek birçok yenilik getirildi. Her marka yeni bir model sundukça diğer rakip markalar bir üstüne çıkmak için sürekli çalışmalar yaparak cep

telefonlarına her sene yeni bir teknoloji getirdiler. Bu alanda en büyük gelişme akıllı telefonun icat edilmesidir (Yücelten, 2016).

Akıllı telefon toplumun ekonomik, sosyoloji ve iletişim alanında gelişmelerin temelini oluşturan en önemli buluşlardan biridir. İletişim araçları kıyaslamasında, akıllı telefon kullanıcılarına en fazla fayda saylayan araçların başında gelmektedir. (Tekin, Güneş ve Çolak, 2014).

Akıllı telefonun başlıca faydaları kullanıcıların her ortamda ve şekilde istedikleri plâni, işleri yapmalarını ve uzakta olan birileri ile rahatça görüntülü iletişim kurmalarını sağlamasıdır. Zamana ve mekâna bağlı kalmadan bilet alınabiliyor, alışveriş yapılabilir, maillere cevap verilebilir, dünya ile sürekli bir iletişim halinde olduğundan her türlü olaya ve habere hemen ulaşılabilir (Süler, 2016).

Yeni nesil teknoloji olan bilgisayar, internet, cep telefonları ve son zamanlarda kullanımı artan akıllı telefonların günlük yaşamımızın bir parçası haline gelmesindeki etken; günlük hayatta yapabileceğimiz her şeye (alışveriş, yeme-içme siparişi, hızlı bilgiye erişim, görüntülü konuşma vb.) tek tıkla ulaşabilmemizi sağlamasıdır. Bu kolaylıkların yanı sıra fiziksel ve ruhsal sağlık ve kişiler arası ilişkiler üzerine etki ederek birçok olumsuz sonuca da neden olabilmektedir. (Kaysi, Aydemir ve Yavuz, 2021)

Bireylerin günlük yaşamlarında önemli bir parça haline gelen mobil telefonlar diğer bireyler ile bağlantı kurmak, (Leena, Tomi ve Arja, 2005), aile bireyleri ve yakın çevre ile iletişim halinde olabilmek, her yerde ve zamanda istenilen kişiler ile bağlantılı olmak, internette gezinmek, oyun oynamak, müzik dinlemek, zamanı hoş bir şekilde geçirmek için kullanılmaya başlanması dolayısıyla günümüzün vazgeçilmez teknolojisi olarak görülmeye başlanmıştır. (Coogan ve Kangas, 2001).

Akıllı telefonun insan hayatında bu kadar önemli bir yere sahip olmasının sebebi iletişim dışında bizlere her konuda kolaylık sağlaması olarak belirtilmektedir. (Türen, Erdem ve Kalkın, 2017). Akıllı telefonlar, mesajlaşma ve sesli arama imkânı sağlaması, elektronik posta iletişimi sağlaması, sosyal medyada veya internette gezinti yapma, e-ticaret imkânları ile alışveriş yapma, istenilen bilgiye istenildiği anda ulaşılma imkânı sunması, oyun oynanması, müzik dinlenmesi, video izlenmesi, GPS, navigasyon gibi birçok alan için gezici ve birleşik bir plâtfon sunmaktadır (Türen vd., 2017).

Mobil telefonlar en çok gençler tarafından ilgi görmektedir. Yapılan birçok araştırmada 18-25 yaş arası bireylerin akıllı telefon kullanımının diğer yaş grubuna göre daha fazla olduğu görülmüştür (Yıldız, Çengel ve Alkan 2020). Japonya, Finlândiya, İngiltere ve Kore’de yapılan araştırmalarda akıllı telefon kullanımının 18- 25 yaş arası üniversite öğrencilerinde daha yaygın olduğu bilgisine ulaşılmıştır (Yıldız vd., 2020).

Toplumda akıllı telefonların kontrolsüz ve dikkatsiz kullanımından dolayı geleceğin mimarları olan gençlerin akıllı telefonlara bağımlı hale geldiğini görmekteyiz (Yıldız vd., 2020). Genç nüfusun akıllı telefonlarından uzak kalmak istememeleri, her gittikleri yere götürme isteği, sürekli olarak ellerinde tutmaları, buldukları her ortamda telefonlarını kontrol etme ihtiyacı hissetmeleri ve dolayısıyla bütün dikkatin oraya yoğunlaşması bağımlı hale geldiklerinin bir göstergesidir (Süler, 2016).

Bireylerin akıllı telefon bağımlılıkları davranış şekillerini, iletişim becerilerini, öğrenim faaliyetlerini ve dikkat performanslarını olumsuz yönde etkilediği yapılan araştırmalarda açıkça görülmektedir. Araştırmalar bireylerin akıllı telefonlardan uzak kaldığı zaman normalden daha fazla endişeli ve rahatsız olduklarını göstermektedir (Ling, 2005). Bu bağlamda bireylerin akıllı telefonu kontrollü ve dikkatli bir şekilde kullanmaları son derece önemlidir (Süler, 2016).

Akıllı telefonların; internete kolay erişim sağlaması, internetten uçak bileti alınması, konaklama rezervasyonu yapılması gibi birçok uygulama insanların sosyal yaşamını daha kolay hale getirmiş ve zamanı iyi kullanmalarına yardımcı olmuştur. Akıllı telefonun iş yaşamına da büyük etkisi vardır (Aktaş, 2019). Akıllı telefonların diğer faydaları arasında uygulamalar için program sağlayabilmesi ve tabletlerden yahut bilgisayarlardan gerçekleştirilebilecek tüm işlemlerin yapılabilmesi sıralanabilir. Santral telefonlar üzerinden sağlanan internet dışında akıllı telefonların her yerde ve her an kablosuz ağ özelliği ile sunduğu internet bağlantısı kullanıcılarına büyük kolaylık sağlamıştır. Artık basit bir pazar araştırmasında bile normal mobil telefon bulunamamaktadır. Mobil cihazların bu kadar hızlı gelişmesi ve her geçen gün daha da farklı özelliklerle piyasaya sunulması ile her türlü tüketicinin kendi bütçesine uygun akıllı telefon satın almasını sağlamıştır. Böylelikle her yaşta her kesimden akıllı telefon kullanıcısı bulunmaktadır (Yücelten, 2016).

1.1.1 Akıllı Telefon Kullanımı ile İlgili İstatistikler

Teknolojik araçların hızlı gelişim göstermesi ile sosyal ve kültürel aranda etkilere sebep olmaktadır. Özellikle cep telefonlarının kullanımda yapılmış olan araştırmalara göre 2004 yılında cep telefonu kullanım oranı % 53,7 iken 2021 yılında bu oran % 99,3'e yükselmiş 17 yılda cep telefonu kullanım oranında % 100'lük bir artış görülmüştür. Cep telefonu kullanım oranındaki artış sadece kendi ülkemizde değil dünya nüfusunun yüzde 66'sı olan 5,22 milyar kişi cep telefonu kullanırken, kullanıcılarının yüzde 75'inden fazlasının telefonu ise "akıllı telefon" olarak tabir edilen yeni model telefonlardan oluşmaktadır. (TÜİK, 2021, <https://www.aa.com.tr/tr/bilim-teknoloji/cep-telefonlari-27-yilda-hayatin-merkezine-yerlesti/2152793>, 2021).

Dünya genelinde toplam cep telefonu abonelik sayısı 2020 yılında 8.152 milyara ulaşırken, Türkiye'de 2021 yılında cep telefonuna sahip kişilerin oranı % 100'e ulaşmıştır. 2014 yılında dünya genelinde cep telefonu abonelik sayısı 6.996 milyardı ve 2019 yılına kadar artarak 8.304'e ulaşırken 2020 yılında ilk kez azaldı ve 8.152 milyara düştü (www.statista.com, 2021, TÜİK, 2021).

Son yıllarda internetin yaygınlaşması ile birlikte popülaritesi artan akıllı telefon kullanımını da bu doğrultuda artış göstermektedir. Ülkemizde 2004 yılında yapılmış olan bir incelemede 16-74 yaş grubundaki internet kullanım oranı %18,8 iken 2020 yılında bu oranın % 79,0'lara yükseldiği gözlemlenmiştir.

Cinsiyet bağlamında incelendiğinde ise erkek kullanıcıların oranının %84,7 kadınların ise % 73,3 olduğunu görebiliriz. İnternete erişimde ise nüfusun % 89,9'si mobil geniş bant bağlantı ile erişim sağlamaktadır (TÜİK, 2020).

Akıllı telefonun internette kullanımının artma sebeplerinden biri olarak taşınabilir olması ve kullanım kolaylığı sağlıyor olması gösterilebilir. Mobil telefonların sağlamış olduğu bu kolaylıktan dolayı bireyler internete erişimi için akıllı telefonları daha çok tercih etmektedirler.

International Data Corporation, IDC (uluslararası Veri Şirketi)'nin yapmış olduğu araştırmada dünya çapında 2010 yılındaki akıllı telefon satışının 305 milyon olduğu belirtilmiştir. Bu oran 2011 yılında % 62 artarak 494 milyon olarak gerçekleşmiştir. Dünyada akıllı telefon satışları 2019 yılında ortaya çıkan pandemiye rağmen 2020 yılında

1 milyar 332 milyona kadar ulaşmıştır (<https://www.haberturk.com/akilli-telefon-satis-rakamlari-2020-sonuclari-belli-oldu-haberler-2959340-teknoloji>, 2020).

1.2. NOMOFOBİ

Cep telefonun icat edildiği sıralar sadece arama ve kısa mesaj gönderme gibi özelliklerine sahipti. Ancak gelişen çağla birlikte cep telefonunda meydana gelen büyük değişimlerle telefonlar yenilenmiş ve yaşamımızın ayrılmaz bir parçası olmuştur. Fotoğraf çekme, internette gezinme, görüntülü konuşma, video kaydı yapabilme, sosyal medya uygulamaları ve navigasyon gibi birçok özellik tek bir cihazda toplanmış ve tasarımsal yönüyle de göze çekici gelen cep telefonları günlük yaşamı kolaylaştırmıştır (Süler, 2016). Uzak mesafelerle haberleşmeyi sağlamasıyla ve insan hayatına sunmuş olduğu kolaylıklar nedeniyle vazgeçilmez olmuştur (Bayrak, 2017).

Bilgi teknolojilerinin ve internetin gelişmesi ile cep telefonlarında kullanılmaya başlanan uygulamalar, yeni getirilen özellikler sayesinde insanların önemli bir parçası haline gelmiştir. Bilgi teknolojilerinin önemli gelişmelerinden biri olarak kabul edilen akıllı telefonlar, insanların bu cihazları kolay şekilde benimsemesine yol açmıştır.

Teknolojik gelişmeler sebebi ile son beş yılda akıllı telefonlar, cep telefonu pazarının büyük bir bölümüne hâkim olmuş durumdadır. İnsanların akıllı telefona yönelme sebepleri arasında anında kolay bir şekilde iletişim kurulması, internete bağlanabilmesi, her alanda kullanılabilir olması ve sürekli olarak bilgi akışı sağlaması örnek olarak gösterilebilir. Bilgisayar özelliklerine sahip bu akıllı telefonlar her zaman insanların elinde olduğu için bir süre sonra bağımlı hale gelebilmektedirler (Park vd. 2013).

Fobi genellikle bir nesneden veya bir durumdan sürekli olarak korkulması olarak tanımlanan anksiyete bozukluklarıdır. Bu sorunu yaşayan kişi gerçek tehlikeye karşı orantısız güç göstererek kaçmak için çaba sarf eder (Pavithra, Madhukumar ve Mahadeva, 2015).

Nomofobi terim olarak İngilizce kökenlidir ve “Nomophobia” (No Mobile Phobia) kelimesinden gelmektedir (Yıldırım ve Correia, 2015). No mobile phobia İngilizce tabanlı olan “cep telefonu yok” anlamına gelen nomofobi cep telefonundan uzak kalma, iletişime girmeme gibi durumlarda stres altına girme, korku duygusuna kapılma gibi

durumlarda kendini göstermektedir. İletişimden uzak olma korkusu olarak da bilinen, cep telefonundan uzak kalma korkusu nomofobi, modern bir fobi olarak kabul edilmektedir (Yıldırım ve Correia, 2015).

Günümüzde tekno-kültürü etkileyen akıllı telefonlar, genç nüfus arasında sosyalleşmek, kendini gösterebilmek, ilgi çekmek amacıyla kullanıldığı için önemli hale gelmiştir. Akıllı telefonların hayatımıza girmesi ve akıllı telefon uygulamaları kişilerde bağımlılıklar yaratmaktadır. “Nomofobi” de bu sorunlardan biridir. Nomofobi, cep telefonu olmadan ya da bir nedenden dolayı telefonuna sahip olamama; bir sinyalin bulunmaması veya telefonun bataryasının tükenmesi gibi durumlarda yaşanan kaygı ya da endişe hissinden oluşan fobi türüdür (Argumosa-Villar vd., 2017).

Nomofobinin psikolojik dengesizlikler, kaygı bozuklukları veya değişken ruh hali bozukluklarına benzer semptomlar taşıdığı da ifade edilmektedir. Nomofobi, kaygı ve korku içeren irrasyonel bir fobi olarak tanımlanmaktadır. İrrasyonel olan durum, kullanıcıların akıllı telefonlarından ayrılma düşüncesinde hissettikleri rahatsızlık derecesidir. Nomofobiye sahip bireylerde stres, kontrol edilemeyen öfke, aşırı terleme, panik atak gibi fiziksel semptomlar gözlemlenmektedir (Pavithra vd., 2015).

Nomofobi, bilgi teknolojilerindeki gelişmelerden etkilenen iletişim teknolojilerinin hayatımıza girmesinden sonra insanlar ve akıllı telefonlar arasındaki etkileşimin bir yan ürünü olan modern çağın fobisi olarak kabul edilir (Yıldırım ve Correia, 2015).

Nomofobi ile ilgili bilinen ilk çalışma 2008 yılında Birleşik Krallık'ta yapılmış ve bu çalışma ile nomofobi üzerine dikkat çekilmiş ve birçok çalışmanın konusu olmasını sağlamıştır (Yıldırım ve Correia, 2015). Yapılan çalışmada nomofobi 21. yüzyıldaki teknolojilerden kaynaklanan bir bozukluk olarak tanımlanmıştır. Bu tanım cep telefonundan veya bilgisayar bağlantısından kopuk olduğunda rahatsızlık veya endişe duygusuna kapılmaya sebep olan hastalık olarak tanımlanmıştır. Bu tanımda sadece cep telefonunun değil teknolojik olarak iletişimsiz olma, internette bağlanamama korkusu şeklinde belirtildiği için bilgisayarları da kapsamaktadır (King, Valença ve Nardi, 2010). Başka bir tanımda ise nomofobi “dijital çağın modern bir bozukluğu” olarak ifade edilmiştir. Teknolojik cihazların yanında bulunmamasından dolayı rahatsızlık veya endişe duygusuna kapılmak olarak tanımlanmıştır (Yıldırım ve Correia, 2015).

YouGov raporlarının sonuçlarına göre;

- Katılımcıların % 41'i iletişimden kopmamak için ikinci bir telefon taşımaktadır.
- Kadınlarda nomofobi oranı %70'lere ulaşırken bu oran erkeklerde %61 civarındadır. (YouGov araştırmasına göre 4 yıl içerisinde kadınlarda %20'den fazla bir artış yaşanmıştır).
- Yaş Aralığı 18-24 olan kişilerde nomofobi oranı %77'e ulaşmakta ve onlar cep telefonsuz kalmayı "Tam bir trajedi" olarak tanımlamaktadırlar.
- Yaş Aralığı 25-34 olan kişiler nomofobi açısından %68'lik oranla 2. Yüksek gruptur (Öztürk, 2015).

Kolombiya Barranquilla şehrinde, Universidad del Norte lisans programlarına kayıtlı öğrenciler arasında yapılan bir araştırmaya göre cep telefonu kullanımının başlıca nedenleri; iletişim, boş zaman veya eğlence olurken sadece % 2,2'lik bir kısım için çalışma amacı taşıdığı belirtilmiştir. Posta veya haber görmek için cep telefonunu ne sıklıkla kontrol ettikleri sorulduğunda % 25,2'lik bir kısım "1 ile 5 dakika" olarak cevap verirken, sadece % 2, her 120 dakika veya daha uzun aralıklarla cep telefonlarını kontrol ettiklerini söylemişlerdir. Yanıt verenlerin cep telefonu kullanımının yoğunluğu hakkındaki görüşlerini sorgularken, % 57,5'i "yeterli" olduğunu söylemiştir; sadece % 9,5'i cep telefonu kullanımlarının aşırı olduğunu düşünmektedir.

Ankete katılanların bir anlığına akıllı telefonlarını kullanmayı bıraktıkları zaman duygularının büyük çoğunluğu (% 77,5) "sakin" olduklarını, geri kalanların ise "kaygı" ya da "umutsuzluğa" işaret ettiğini belirtmişlerdir.

Sağlık bilimleri lisans öğrencileri (547 kişi) arasında, cep telefonu kullanımı hakkında yapılan araştırmaya göre; birden fazla cep telefonuna sahip olan bireylerin oranı %42,78 iken internet özelliği olan cep telefonu kullananların oranı %74,04'tür. Aynı denekler üzerinde yapılan araştırma verilerine göre %76,78'i günde 35 kereden fazla cep telefonlarını kontrol etmişlerdir. Araştırmadaki sağlık öğrencilerinin %42,78'i cep telefonsuz çalışabileceklerini söylerken, %14,81'lik kesim cep telefonu ve şarj aletlerini her zaman yanlarında bulundurduklarını ifade etmişlerdir (JB, Mathew, Thulasi Ve Philip, 2013).

Hindistan'da nomofobi prevalansını anlamaya yönelik yapılan bir çalışma 1500 akıllı telefon kullanıcısı (600 erkek, 900 kadın) üzerinde gerçekleştirilmiştir. Örnekler 18 yaş üstü mobil telefon kullanıcıları, üniversite öğrencileri ve işçi sınıfından

oluşturulmuştur. Veriler, nomofobi düzeyini ve psikolojik yönlerini test eden bir anket kullanılarak toplanmıştır. Bu araştırmada, mobil kullanımın amaçlarını anlayarak Hindistan'daki nomofobi seviyelerini bulmuştur (Bivin, Preeti, Praveen ve Jinto, 2013).

Sultan Qaboos Üniversitesi öğrencileri arasında yapılan bir çalışmada nomofobi yaygınlığı araştırılmıştır. Çalışmanın toplam örneklemini 370'i kadın 370'i erkek olmak üzere 740 öğrencidir. Yanlış ve eksik anketler çıkarıldıktan sonra 735 anket kalmıştır. Bu çalışmada öğrencilerin %20'sinde hafif düzeyde nomofobi, %15'inde şiddetli nomofobi ve çoğunluğunda (%65) orta düzeyde nomofobi görülmüştür. Kampüste yaşayan öğrencilerin nomofobi puanının, uzakta yaşayan öğrencilere göre marjinal olarak daha yüksek olduğunu bulunmuştur (Qutishat, Lazarus, Razmy ve Packianathan, 2020).

Chitkara Üniversitesi öğrencileri arasında yapılan bir çalışmada nomofobi yaygınlığı incelenmiştir. Çalışmada toplam 209 öğrenciye nomofobi anketi dağıtılmıştır. Katılımcıların %52.15'i erkek ve %47.85'i kadından oluşmuştur. Öğrencilerin tamamında farklı düzeylerde nomofobi görülmüştür. Öğrencilerin çoğunda (%56,5) orta düzey nomofobi, %35,42'sinde şiddetli nomofobi ve 8.1'inde hafif düzeyde nomofobi tespit edilmiştir (Kaur, Ani, Sharma, & Kumari, 2021).

Uşak Üniversitesi Spor Fakültesi öğrencileri arasında 408 öğrenciye nomofobi anketi dağıtılmıştır. Katılımcıların %66,9'u erkek ve %33,1'i kadından oluşmuştur. Katılımcıların yaş aralığına bakıldığında %6,9'u 19 yaş altında, %84,6'sı 20 ile 23 yaş arasında ve %3,4'u 30 yaş üzerinde oldukları görülmüştür. Öğrencilerin %10,1'i 1 ile 3 yıl arasında, %31,1'i 4 ile 6 yıl arasında, %28,7'si 7 ile 9 yıl arasında ve %30,1'i 10 yıldan fazla telefon kullandıklarını ankette ifade etmişlerdir. Ayrıca günlük akıllı telefon kullanımlarına bakıldığında %31,6'sı 1 ile 3 saat arasında, %52,7'si 4 ile 6 saat arasında, %12,7'si 7 ile 9 saat arasında ve %3'ü 10 saatten fazla telefon kullandıkları görülmüştür. Aynı zamanda günlük mobil internet kullanımlarına bakıldığında %8,1'i 0 ile 1 saat arasında, %42,4'u 1 ile 2 saat arasında, %32,6'sı 3 ile 4 saat arasında ve %16,9'u 5 saatten fazla mobil internet kullandıkları görülmüştür. Elde edilen bulgular incelendiğinde günlük internet kullanımı ile nomofobi arasında ilişki olduğu görülmüştür. Günlük mobil internet kullanımı arttıkça nomofobinin de arttığı saptanmıştır (Dalbudak, Yılmaz ve Yiğit, 2020).

Kwame Nkrumah Bilim ve Teknoloji Üniversitesi öğrencileri arasında nomofobi anketi uygulanmıştır. 670 öğrenci bu çalışmaya katılmış ve anket sorularını cevaplamıştır. Katılımcıların %40,7'si erkek ve %59,3'ü kadınlardan oluşmakta olup % 44,2'si birinci sınıf, %21,3'ü ikinci sınıf, %19'u üçüncü sınıf ve %15,5'i dördüncü sınıf öğrencileridir. Katılımcıların %98,7'si aktif olarak internet kullanmakta olup, %89,7'i 1 telefona ve %10,9'u 2 veya daha fazla telefona sahiptirler ve günlük ortalama 4,21 saat internet kullandıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin %3,6'sında nomofobi yokken %14,9'unda hafif nomofobi, %58,5'inde orta düzeyde nomofobi ve %23'ünde şiddetli nomofobi görülmüştür (Essel, Vlachopoulos, Adom ve Tachie-Menson, 2021).

Araştırma, insanların % 43'ünün telefonlarını günde 5 saatten fazla kullandığını göstermektedir. Günde içinde telefonlarını 50 kez kontrol edenler %30'un üzerindeyken, % 31'i her 10 dakikada bir kontrol etmektedir. Çağrı veya e-posta alışverişinin mesajlaşmadan daha az olduğu bildirilmektedir. Bu duruma göre, nüfusun yarısı günde 100'den fazla sms alırken,% 80'den fazlası günde 10'dan az çağrı almaktadır. Ayrıca, kullanıcıların %88'inin günde 5'ten az e-posta göndermesi, %40'ünün da günde 5-30 arasında e-posta almaktadır, bu e-postaların çoğunun da tanıtım amaçlı olduğu görülmüştür. Kullanıcılar cep telefonlarını; e-postaları kontrol etmek, haber almak, oyun oynamak, ders notlarını kontrol etmek için de önemli ölçüde kullanmaktadır. Önemli sayıda insan cep telefonlarını, boş zamanlarını harcamak için kullanmaktadır (Bivin, Preeti, Praveen ve Jinto, 2013).

Ankete katılan kişilerin çoğunun sıkıldıklarında veya yalnız kaldıklarında cep telefonlarını kullandıkları görülmüştür. Çağımızdaki çoğu insan, başkaları ile göz temasını önlemek, bir kalabalığa boş bir şekilde bakmaktansa rehber listesini veya galeriyi rastgele kaydırarak zaman öldürmeyi tercih etmektedir. Özellikle bu durum toplu taşıma araçlarını veya bir başkasını beklerken yaşanmaktadır (Kanmani, Bhavani ve Maragatham, 2017).

Türkiye'de üniversite öğrencilerinin akıllı telefonlarda mobil internet kullanım amaçları araştırmasındaki sonuçlar incelendiğinde, akıllı telefonlarda mobil interneti kullanan üniversite öğrencileri için ilk iki amacın sosyal medya % 93,2 ve iletişimin % 88,5 olduğu görülmektedir. Araştırmaya göre en popüler amaçlar şöyledir; ev ödevi ve ders araştırmaları % 78,8, eğitim uygulamaları % 77,7, haber % 71,9, eğlence

fotoğrafçılığı % 70,9, müzik % 70,4 ve video % 67,8 gibi oranlar görülmektedir (Gezgin, 2017).

Türkiye’de bir kişinin sosyal medyada geçirdiği ortalama süre günde 2 saat 57 dakika olarak saptanmıştır. En çok kullanılan sosyal medya platformlarından Youtube (yüzde 94,5) 1. sırada, Instagram (yüzde 89,5) 2. sırada, Whatsapp (yüzde 87,5) 3. sırada, Facebook (yüzde 79) 4. sırada ve Twitter (yüzde 72,5) 5. sırada yer almaktadır. (<https://www.gelisim.edu.tr/haber/turkiyede-her-gun-1-kisi-8-saatini-internette-geciriyor> 21.11.2021).

Nomofobinin günlük akıllı telefon kullanım süresi açısından öğrencilerin % 40’ının kadın, %60’ının erkeklerden oluştuğu görülmektedir. Öğrencilerin yaş ortalaması 16,51 ±0,992’dir. Öğrencilerin büyük bir kısmının (%64,6) hemşire yardımcılığı bölümünde okumakta olduğu, %41,5’inin en az 4 yıldır akıllı telefon kullandığı, %36,4’ünün akıllı telefonunu günlük en az 49 kez kontrol ettiği, %41’inin günlük 1-4 saat arasında akıllı telefonla vakit geçirdiği, %52,8’inin yanında şarj cihazı taşıdığı, %72,3’ünün uyanır uyanmaz akıllı telefonunu kontrol ettiği, %84,1’inin uyumadan önce akıllı telefonla zaman geçirdiği ve %75,4’ünün gece yatarken akıllı telefonunu kapatmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin günlük akıllı telefon kullanım süreleri (GATKS) ortalamasının 6,50 ±4,28 olduğu belirlenmiştir (Hoşgör, Tandoğan ve Gündüz Hoşgör, 2017).

Tıp öğrencileri arasında yapılan nomofobi araştırmasına göre;

- Ders çalışırken veya klinik çalışmalarında sık sık sosyal ağları kontrol edenler veya kısa mesaj atanlar 27,8 iken kullanmadığını söyleyenlerin oranı 66,9’dır.
- Cep telefonu kullanırken zamanında cevap alamayınca gergin olanlar %44,1, telefonunun şarjı bittiğinde ya da sinyali azaldığında %61,4’ü endişelenip korkmaktadır.
- Bireylerin %84,5’i telefonunu veya telefonunun özelliklerini kullanamaması durumunda rahatsız olmaktadır.
- Sosyal medyada güncel kalamayan %55,4 huzursuz olmaktadır.
- Telefonunu sürekli yanında tutanların oranı %67,6’dır.

- Cep telefonu aylık paketini aşınca veya paketi bitmeye yaklaştığında %60,1'i paniğe kapılmaktadır. %84,5 yoğun olan zamanlarda telefonlar çaldığında cevap vermemektedir.
- %85,9 bir hafta boyunca akıllı telefonlarını kullanamazlarsa strese girmektedir.
- %51,3 akıllı telefonunda çok fazla zaman harcarsa önemli olan sınavlarında düşük puanlar alacağına inanmaktadırlar.
- %75,7 geceleri cep telefonu kullanılması nedeniyle uyku kaybı yaşamaktadır.
- Akıllı telefonunu halka açık alanlarda yalnız kalmamak için kullananların oranı %70,7'dir. (Prasad vd., 2017).

Sosyal ağ sitelerini kullanmak, akıllı telefonlarda özellikle popüler teknolojilerden yararlanarak mobil teknolojilerle kullanılan sosyal medyanın yaklaşık % 80'ini oluşturuyor. Örneğin, Facebook kullanıcılarının yaklaşık % 75'i cep telefonlarından sosyal ağlara erişiyor. Bu nedenle, akıllı telefon bağımlılığının sosyal ağ bağımlılığının bir parçası olabileceği öne sürülebilir (Kuss ve Griffiths, 2017).

İKİNCİ BÖLÜM

MOBİL KULLANICI ETKİLEŞİM MODELİ

2.1. AKILLI TELEFON KULLANIM TİPLERİ

2.1.1. Sosyal Kullanım (Social Use) ve İşlevsel Kullanım(Processing Use)

Günümüzde akıllı telefonlar iletişim, eğlence ve çevrimiçi faturaların ödenmesi için kolay erişim sağlaması, günlük aktivitelerin yürütülmesine yardımcı olduğu için gereklidir.

Akıllı mobil cihazlar veya akıllı telefonlar günlük yaşamımızda büyük bir rol oynamaktadır (Anshari, Alas, Sabtu ve Yunus, 2016). Akıllı telefonların ana kullanım nedeni iletişimdir. Ancak hızlı teknolojik ilerleme sayesinde şimdi eğlence, fatura ödemeleri, ses ve kamera kayıtları, internet taraması gibi birden fazla amaç için kullanılmaktadır. Bu akıllı telefonlar tüm yaş grupları tarafından benimsendi ve üç kuşak için de bir bağımlılık haline gelme olasılığı var, tespitinde bulunulmuştur (Boulos, Wheeler, Tavares ve Jones, 2011; Thompson, 2012).

Batı ülkelerinde mobil telefon kullanım oranı %50'nin üzerine çıkmıştır (Donovan, 2013). Birçok araştırmacı akıllı telefon kullanımının artışı ile ilgili endişelerini dile getirmişlerdir. Artan kullanım oranlarını tetikleyen faktörlerin neler olduğu ile ilgili pek fazla şey bilinmemektedir (Haverlag, 2013).

İnternet ve akıllı telefon bağımlılığının alkol veya uyuşturucu gibi bağımlılıklardan ilk farkı davranışsaldır ve maddeye bağımlı değildir. Davranışsal bağımlılık, (1) zevk üretme, acı ve stres duygularını hafifletme işlevi gören (2) davranışı kontrol edememe veya sınırlandıramama ile karakterize edilen bir bozukluk olarak tanımlanabilir (Shaffer, 1996). Davranışsal bağımlılıklarda, kişi akıllı telefonları ve sosyal medyayı kullanmayı kendisi için bir ödül olarak görmektedir (Whang, Lee ve Chang, 2003).

Dijital bağımlılıklar genellikle gerçeklikten kaçmak için kullanılan alışılmış davranışların sonucudur (Huisman, Garretsen ve Van Den Eijnden, 2000). İnternet veya akıllı telefon kullanımı bağımlılık yaptığında bu; yaşamın finansal, fiziksel, psikolojik ve

sosyal yönleri üzerinde olumsuz etkilere neden olabilmektedir (Young, 1999). Genel olarak akıllı telefon veya mobil internet bağımlılığı gibi bağımlılık türlerinin artmasının nedeni; uygulamaların çokluğu, hem zaman hem de mekânda her yerde bulunabilme ve esnekliği sağlaması olabilir (Nielsen ve Fjuk, 2010). Mevcut uygulamaların çok çeşitli olması, akıllı telefonların yoğun kullanımını ve çevrimiçi olma ihtiyacını teşvik etmektedir (Okazaki ve Hirose, 2009).

Aşırı ve dürtüsel akıllı telefon kullanma davranışı, sorunlu alışkanlık gelişimi ile açıklanabilir (Oulasvirta, Rattenbury, Ma ve Raita, 2011). Alışkanlıklar, belirli durumlarda tekrarlanan eylemlerdir (Oulasvirta vd., 2011). Bilişsel araştırmalarda, “yerler, insanlar ve önceki eylemler gibi durumsal ipuçları tarafından tetiklenen otomatik bir davranış” olarak tanımlanır (Oulasvirta vd., 2011). Alışkanlıklar, kendi kendini eğitime veya bilinçli düşünme olmaksızın davranışsal eylemlerdir (LaRose ve Eastin, 2004) ve hem olumlu hem de olumsuz etkileri olabilir (Wood ve Neal, 2007). Alışkanlıklar, çoklu ve karmaşık görevlerin yerine getirilmesini ve yeni durumlarda davranış üzerinde kontrol sağlar (Wood ve Neal, 2007). Alışkanlıklar ayrıca olumlu bir sosyal özelliğe sahiptir, çünkü alışkanlıklar kişiyi karakterize eder ve o kişinin eylemlerini tahmin edilmesine olanak sağlar (Oulasvirta vd., 2011; Wood ve Neal, 2007).

Öte yandan uyumsuz alışkanlıklar örneğin insanlar, istenmeyen akıllı telefon kontrolü gibi aşırı dürtüler yaşadıklarında, diğer eylemleri tetikleyen iç veya dış ipuçları tarafından etkinleştirilen istenmeyen davranışlara neden olabilirler. Bu, düzenlemeler veya sosyal normlarla sınırlı değilse, günlük yaşama müdahale edebilir (Rush, 2011).

Bu eylemlerin sıklığı ve ödülün belirginliği, alışkanlığın gücünü belirler (Rush, 2011). Güçlü alışkanlıklar daha sık tekrarlanır ve daha az otomatik olan alışkanlıklara kıyasla ipuçları tarafından daha kolay kışkırtılır (LaRose ve Eastin, 2004). Bu, restoranlarda, konserlerde ve/veya aile toplantılarında akıllı telefonun uygunsuz kullanımı gibi istenmeyen davranışların ortaya çıkmasına neden olabilir. Akıllı telefondan uzaklaşıldığında panik atak veya rahatsızlık hissi ortaya çıkabilir. (Kaysi vd., 2021).

Akıllı telefon kullanım türleri ile bağımlılık yapan davranış arasındaki ilişkiyi test etmek, kullanım türlerinin sınıflandırılmasını gerektirir. Song, Larose, Eastin ve Lin

(2004), bu çalışmada işlevsel ve sosyal kullanım olarak iki yönlü bir sınıflandırma yapmıştır. Sosyal kullanım ile ilgili doyumlar, sosyal medyayı sürekli olarak kullanma, sosyal medyada gezinme isteği ile ilgili olarak ortaya çıkmaktadır. İşlevsel kullanım için ise akıllı telefon kullanımından zevk ve keyif alınan eylemler olarak ifade edilebilir. (Yang ve Tung, 2007). Önceki çalışmalar sosyal kullanımın bağımlılık yapan internet davranışını etkilediğini göstermiştir (Chou ve Hsiao, 2000; Yang ve Tung, 2007; Li ve Chung; 2006),

Etkileşim için internete yüksek oranda bağımlı olan insanlar dürtüsel davranır, duygulardan kaçınır, uygun bir plânlama ya da zaman yönetimi sürdüremez (Li ve Chung, 2006). Lopez - Fernandez, Honrubia-Serrano, Freixa Blanxart ve Gibson (2014), akıllı telefon bağımlılarının zamanlarının çoğunu akıllı telefonlarını sosyal amaçlar için harcadıkları sonucuna varmıştır. Bandura (1997), eylemlerin ödül ve cezalarla pekiştirildiği edimsel koşullanma ile açıklar. Akıllı telefonu zevkli veya sosyal deneyimler için kullanmak ödüllendiricidir. Sonuç olarak, bu eylemleri gerçek hayattan bir kaçış olarak tekrarlanması daha olasıdır (Chou ve Hsiao, 2000).

Yapılmış olan çalışmalarda birçok insanın akıllı telefonlarına güçlü bir şekilde bağlı olduğu görülmektedir. (Rush, 2011) Kullanıcıların ulaşılabilir olma isteklerinden kaynaklı olarak akıllı telefonlara kolayca bağımlılığı oluşur, ulaşamadığında hemen strese veya endişeye kapılabilmektedir (Carbonell, Oberst ve Beranuy, 2013). Akıllı telefona ulaşamayacağı, arkadaşları ile iletişim kuramayacağı veya güncel olamayacağı hissi kullanıcılarda endişeye ve strese sebep olmaktadır. (Lee, Chang, Lin ve Cheng, 2014; Sayrs, 2013). Akıllı telefon günlük hayatta çok görünür durumda olduğundan izlenim yönetiminde kritik bir araç haline gelmektedir. Örneğin, ulaşamamak stres belirtilerine yol açabilir çünkü bu ulaşmazlık, birileri anında iletişim kurmanızı beklediğinde kötü izlenimlere neden olabilmektedir.

İnsanların çoğu davranışı önseziyle düzenlenir; insanlar öz düzenleme olarak da adlandırılan, istenilen sonuçları elde etmek için davranışlarını motive ve kontrol eder (Bandura, 1997). Öz düzenlemenin başarısızlığı duygular ve otomatik davranışlar tarafından kontrol edilir ve dürtüler tarafından yönlendirilir (Metcalf ve Mischel, 1999). Kişinin öz yeterliliğini, öz saygısını azaltabilir ve strese yol açabilir. (Kaysi vd., 2021). Bu tür olumsuz etkileri değiştirmek için medyayı kaçmak, daha iyi hissetmek veya bir

aidiyet duygusu hissetmek için kullanılabilir (LaRose ve Eastin, 2004). Kendini düzenlemede bir başarısızlığı ve olumsuz duyguları gidermek için akıllı telefonu bilinçli kullanmakla başlayabilir. Üstlenilen eylemler istenen şekillerde sonuçlanmadığında ve davranış uyarlanmadığında alışkanlıkların oluşmasına yol açılır. Davranış artık bilinçli olarak gözlemlenmediği için bağımlılık olarak tanımlanabilir.

Erkeklerle kıyasla kadınlar daha sosyalleşmeye yönelimlidir (Lee vd., 2014), bu da sosyal medyayı onlar için nispeten daha çekici kılmaktadır (Duggan & Brenner, 2013). Erkekler ise kumar, oyun oynama, porno izleme gibi süreç odaklı kullanım türlerinden daha çok etkilenmektedir (Frangos, Fragkos ve Kiohos, 2010). Cinsiyet farklılıkları, duygusal zekâ ve sosyal stresle ilgili olarak da ortaya çıkabilmektedir. Kadınların erkeklere göre daha fazla duygusal farkındalık sergileme, duyguyla ilgili daha fazla dil kullanma ve daha kapsamlı duygusal düzenleme stratejileri kullanma olasılıkları daha yüksektir (Barrett, Lane, Sechrest ve Schwartz, 2000; Nolen-Hoeksema, 2012). Ayrıca kadınların kişilerarası olumsuz olayların stresli etkilerini hissetmeleri daha olasıdır ve bu nedenle daha yüksek düzeyde sosyal stres yaşamaktadırlar (Troisi, 2001). Son olarak, çevrimiçi bağımlılık üzerine yapılan çalışmaların çoğunda erkeklerin kadınlara göre alışkanlık veya bağımlılık yapan akıllı telefon kullanma davranışlarına daha yatkın olduğu saptanmıştır (Choi vd, 2009; Morahan-Martin ve Schumacher, 2000).

Yaşlı insanların yeni teknolojileri benimsemeleri gençlerden daha az olasıdır (Charness ve Bosman, 1992). Ayrıca, internette ergenler paraya ve kazançlara daha az, zevkli deneyimlere daha çok odaklanmaktadır. Ek olarak, sosyal medyanın iletişim amaçlı kullanımına büyük ölçüde bağımlıdırlar (Howe ve Strauss, 2004; Lenhart, Purcell, Smith ve Zickuhr, 2010). Dijital iletişime güvenmeleri nedeniyle ergenler, yaşlı insanlardan daha düzensiz, alışılmış ve bağımlılık yapan akıllı telefon kullanma davranışı sergilemektedir. Ayrıca Mayer, Caruso ve Salovey (1999) duygusal zekânın standart bir zekâ olarak kabul edilebilmesi için yaşla birlikte artması gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Gerçekten de bazı bilim adamları, yetişkinlerin ergenlere oranla daha yüksek bir duygusal zekâ düzeyine sahip olduğu sonucuna varmıştır (Mayer vd., 1999; Van Rooy, Alonso ve Viswesvaran, 2005). Son olarak, sosyal stres özellikle gençler arasında göze çarpmaktadır; sosyal ilişkilerde çatışmalar veya zorluklar yaşama olasılıkları daha yüksektir (Clarke, 2006).

Bir başka terim olan Phubbing, insanların akıllı telefonlarıyla çevrelerindeki diğer kişilere kendilerini kapatması ve çevrelerinden habersiz olmaları anlamına gelmektedir. Böylece toplumdaki insanlar arasındaki sosyal etkileşimi azaltmaktadırlar. Odakları ve dikkatleri, akıllı telefonlarda olduğundan başka hiçbir yere dikkat etmelerine gerek olmadığını düşünmektedirler. Bu, gerçek bir sohbete ya da sosyal etkileşime girmediklerine göre arkadaşlar ve aile üyeleri arasındaki ilişkiyi uzaklaştırdığı için sosyal bir sorundur.

Genç kuşakların sosyal medyayı eski kuşaklara göre kullanma olasılıkları daha yüksektir. Anlık mesajlaşma hem eski nesiller hem de genç nesiller için kullanım oranı bir miktar eşittir. Bu, yaş ne olursa olsun herkesin akıllı telefonları mesajlaşma aracı olarak kullandığını göstermektedir. İki yaş grubu arasında, e-kitap okumaya gelince, bir e-kitap ya da e-haber arasında pek bir fark yoktur.

Gençler, sosyal medyayı ve anlık mesajlaşmayı, arkadaşları ve aileleriyle iletişim halinde olmak gibi kişisel amaçlar için kullanma eğilimindedir. İş amaçları ve okulla ilgili işler gibi diğer kullanımlar, daha kolay ve daha hızlı bir işlem için anlık mesajlaşma ve sosyal medyaya dönüşmüştür.

Ancak, akıllı telefonların aşırı kullanımı ile ilgili oluşabilecek problemler vardır. Örneğin, WhatsApp, Facebook, Twitter veya diğer sosyal ağ sitelerinde çok fazla zaman geçiren öğrenciler, akıllı telefonların genellikle geleneksel iletişimin yerini almasına etki etmektedirler (Nazri ve Latiff, 2013). Aşırı sosyal medya kullanımının da kişinin akademik performansını olumsuz yönde etkilendiği söylenebilir (San Miguel, 2010). "Facebook'ta zaman geçirmenin diğer sosyal medya ağlarına göre biraz daha düşük olduğu söylenebilir." Ortalama Facebook kullanıcısı haftada 1 - 5 saat facebookta vakit geçiriyor iken, diğer sosyal medya platformlarında haftada 11 - 15 saat vakit geçirmektedirler. Facebook'un öğrencilerin çalışma zamanını alan tek sosyal medya plâtfomu olmadığı doğrudur. Fakat sosyal medya ağları öğrencilerin akademik performansını % 20 oranında olumsuz etkileyebilir (Enriquez, 2010).

Bu, akıllı telefonun diğer işlevleriyle karşılaştırıldığında müzik ve video kullanımının geleneksel eğlence medyasının yani televizyon ve radyonun işlevine en yakın işlev olduğu göz önüne alındığında ilginç bir bulgudur. Geçmişteki iletişim araştırması, televizyon izlemenin bağımlılık yapabileceğini göstermiştir (Horvath,

2004; McIlwraith, 1998). Bu nedenle sonuçlar video, müzik, SAU kullanımı ve oyun gibi eğlenceli içeriklerin ortamdan bağımsız olarak bağımlılık yapabileceğini göstermektedir (örneğin televizyon, PC, akıllı telefon).

Yapılmış çalışmaların sonuçları akıllı telefon bağımlılığı ve İnternet bağımlılığının farklı olabileceğini göstermektedir. Cihaz özellikleri (örneğin ekran boyutu, taşınabilirlik ve internette bağlanması) bağımlılığa yol açan içerik türlerini etkileyebilir. Sosyal ağ uygulamaları kullanımı artan taşınabilirlik ve bağlantı nedeniyle PC bağımlılığı ile karşılaştırıldığında akıllı telefon bağımlılığı için daha önemli ve tatmin edici olabilmektedir.

Taşınabilirliğin artırılması ve bağlanabilirlik, sık sık kontrol veya alışkanlık kontrolü (Oulasvirta ve ark. 2012) ve çoklu görev şeklinde bağımlılığa yol açabilir (Lee, 2015). Çok görevli çalışma; çalışmak veya yemek yemek gibi başka bir şey yaparken medyanın kullanımını ifade eder (Jeong ve Fishbein, 2007; Hwang, Kim ve Jeong, 2014). Akıllı telefonlara bağımlı olan öğrenciler, çalışmalarında SAU'yi sık sık ve alışkanlıkla kontrol etmek gibi çok çeşitli davranışlarda bulunabilirler. Çalışırken yapılan çoklu görevler, akademik performansın düşmesi (örneğin, Junco, 2012; Pool, Koolstra ve van der Voort, 2003) ve medya içeriğinin geri çağırılmasının azaltılması gibi çoklu olumsuz sonuçlara yol açabilir (Jeong ve Hwang, 2012; Srivastava, 2013).

Sosyal medyanın, akıllı telefonların ve ilgili mobil kültürün gelişiminden çok faydalandığı aşıkardır. Taşınabilirliği ve sürekli bağlanabilirliği sayesinde akıllı telefonlar, kullanıcıların SAU'ye sürekli erişmeleri için bir plâtfom sağlar. Bu özellikler akıllı telefonlara bağımlılığa neden olabilir. Akıllı telefon oyunları çevrimiçi oyunlardan daha az bağımlılık yapabilirken, akıllı telefon SAU kullanımı bilgisayardaki SAU'den daha çok bağımlılık yapabilir.

Öte yandan, çalışmalar SAU kullanımı ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi not etmiştir (Lee, 2015; Salehan ve Negahban, 2013). Örneğin, Salehan ve Negahban (2013), SAU kullanımının cep telefonu bağımlılığının olumlu bir göstergesi olduğunu belirtmiştir. Ek olarak, Kuss ve ark. (2011), Twitter ve diğer sosyal ağ sitelerinin yanı sıra çevrimiçi oyunların da kullanılmasının, internet bağımlılığının önemli belirleyicileri olduğunu bulmuşlardır.

Bireyler bilgi, eğlence ve sosyal ilişkiler dâhil olmak üzere çeşitli amaçlar için akıllı telefonları kullanırlar. Bu çeşitli işlevler arasında, bağımlılıkla daha yakından ilişkili olan etkinlikler oyun kullanımı ve sosyal ağ uygulaması (SAU) kullanımındır, çünkü bu tür içerikler bağımlılık yapma eğilimindedir.

2.2. AKILLI TELEFONLAR VE MOTİVASYON

Mobil cihazlar üreten firmalar, kullanıcıların mobil teknolojileri, akıllı telefon ve tablet kullanımına yönelme sebeplerini incelemişler ve mobil teknolojilerin yöneliminin eğitim, iş, eğlence gibi faktörlere bağlı olduğunu belirtmişlerdir (Wachter, Kim ve Kim 2012).

Akıllı telefonların sağladığı işlevler, sunduğu uygulamalar, sosyal ağlar ile en çok hangi amaçlarla kullandıkları ve bu amaçlardan hangilerinin akıllı telefon kullanımına yönelmelerini sağladığını, bu yönelmelerin incelenmesi sonucunda daha fazla akıllı telefon kullanımının aile veya çalışanlar ile sürekli çevrimiçi hizmetler sunması kullanıcıların motivasyonun arttırmaktadır. Artan motivasyon ile kullanıcılar akıllı telefonlara karşı ilgili olurlar (Kim, Chan ve Chan, 2007). Oluşan bu ilginin ve sürekli kullanımının davranış şekilleri faydalı, zevkli, sosyal, davranışları şeklinde ayrılmaktadır. Motivasyonu 3 grupta sınıflandırılabilir:

Babin, Darden ve Griffin (1994) Faydacıl motivasyonu şu şekilde tanımlamışlardır: “Mobil teknolojilerin kullanıcılara sunmuş olduğu etkinlikler, kullanım kolaylığı, uygulamaların kazandırmış olduğu zamandan tasarruf gibi özellikleri kapsar.”

Varnali ve Toker (2010) Hazzsal motivasyonunu şu şekilde tanımlamışlardır; “Mobil teknolojilerin kullanıcıları eğlendirmesi ve onlara zevk vermesini kapsar.”

Venkatesh, Thong ve Xu (2012) Sosyal motivasyonu şu şekilde tanımlamışlardır; “Mobil teknolojilerin kullanıcılara sosyal ağlarda çevrimiçi olmalarını, paylaşma isteğini sağlaması, arkadaşları veya aileleri ile iletişim halinde olmalarını sağlaması durumlarını kapsar.”

Akıllı telefona değer veren ve memnuniyet yükleyen kullanıcıların motivasyonlarını anlamlandırmak için akıllı telefon ile daha fazla etkileşim içinde olmak, akıllı telefon kullanım sürekliliği olması şeklinde ifade etmişlerdir (Sheng ve Teo, 2012).

Akıllı telefon kullanımı çeşitli kullanıcı deneyimlerine bağlı olarak İşlevsel, Hazsal ve Sosyal olarak 3 boyutta incelenebilir. Mobil kullanıcıların telefonlarını sürekli olarak kullanmaları bu motivasyonlara bağlı olabilir. Kullanıcıların bilişsel ve duygusal bağlarına etki ederek akıllı telefonları kullanım sürekliliğine yönlendiriyor olabilir. Katılım motivasyonunun seçen mobil kullanıcılar vermiş olduğu bu kararı bilinçli olarak vermemektedirler. İşlevsel katılım motivasyonu faydacı güdüler içeren duygusal aşamayı da kapsar. Eğlenceli ve zevkli olan deneyimleri bir araya getirmek yüksek kullanıcı değeri için yüksek kullanıcı çabalarının destekleyen duygusal deneyimler hazsal Motivasyon değerini yönlendirir. (Wachter vd., 2012)

Motivasyonu etkileyen etkenlerden birisi de mobil teknolojilerin ilgi çekici özellikleri ile işlevselliğidir çünkü mobil teknolojilerin bağlamları, işlevleri, özellikleri; şimdi ve gelecekteki değer ile memnuniyeti artırma yönünde ilerlemeler sağlanmaktadır. Bu da akıllı telefon kullanıcılarının sürekli olarak akıllı telefon kullanımını duygusal ve davranışsal olarak etkileyebilmektedir. (Wachter vd., 2012)

Pagani ve Mirabello (2011) bağlılığı bir şeye dâhil olma isteği, sürekli bir şeyle meşgul olma, alıkonma, içten ve özden ilgilenme durumu olarak tanımlamaktadırlar. Kearsley ve Shneiderman (1998) etkileşimi bilişsel süreçler muhakemeye yeteneği bir problemi değerlendirme, problemi çözebilme, karar verebilme gibi bir dizi duygusal ve davranışsal faaliyetlerin ele alınması olarak tanımlamışlar.

Akıllı telefon kullanım bağımlılığı kullanıcıların kişisel ve sosyal ihtiyaçlarını karşılayabilmek için akıllı telefon ile etkileşim içerisinde sürekli olarak olma durumudur. Oluşan bu ihtiyaç durumlarına Bilişsel Güdümlü Motivasyon neden olmuş olabilir. Bu Bağlılığın tek bir kategorize altında ele alınamayacağını, farklı kullanıcı amacı ve faaliyet alanlarına göre değiştiğini ve buna göre kategorize edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir (Kowatsch ve Maassa, 2010; Varnali ve Toker, 2010).

Akıllı telefon kullanıcıların işlevsel (Processing) motivasyonu; kullanıcıların programlarını ayarlanmasını, randevularının düzenlemesini vb. yaşam tarzlarındaki kararlarını alırken akıllı telefonlarının kullanım durumlarına göre alınması yani etkinliklerine ve görevlerine, akıllı telefon kullanım motivasyonundan işlevsellik ve faydacıl motivasyonları temel alması şeklindedir (Venkatesh ve Brown, 2001). Faydacıl motivasyonu bir akıllı telefonun etkin ve verimli kullanımı ile yüksek ölçüde ilişkili

olduğunu öne sürmektedirler. Faydacı motivasyon akıllı telefon kullanımını etkileyen güçlü bir belirleyicidir (Hong ve Tam, 2006).

Kullanıcıların akıllı telefonun sürekli kullanılmasına yönelmelerini sağlayan akıllı telefonlar üzerinden ihtiyaçlarını karşılama amacını faydacı motivasyon olarak tanımlamışlardır. Faydacı motivasyon amacı; kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılayarak akıllı telefon kullanım sürekliliğini sağlamak olduğunu belirtmişlerdir (Kim ve Han, 2011).

Venkatesh ve Browne (2001), hazzal motivasyonu kullanıcıların akıllı telefonları eğlenceli ve keyifli zaman geçirmek amacıyla kullanmalarını sağlayan bir motivasyon türü olduğunu, yani eğlenceli, heyecan verici ve zevk bazında tatmin edici içsel ihtiyaçlardan kaynaklanan bir motivasyon türü olduğu şeklinde tanımlamışlardır.

Hazzal terimi Yunanca kökenli olup anlamını da zevkle ilgili veya zevki karakterize eden olgular olarak tanımlanmaktadır (Kim, Kim ve Wachter, 2013). Mobil kullanıcılar zevk ve eğlence gibi aktiviteleri kendileri için içsel (kişisel) olarak algıladıkları için hazzal motivasyona yönelim olduğunu ve hazzal değer arttığını öne sürmüşlerdir. Kullanıcıların mobil kullanım deneyimlerini zevk eğlence ve heyecan gibi deneyimler kazandırdığında içsel ihtiyaçları tatmin edebileceğini belirtmişlerdir (Holbrook ve Batra, 1987).

Mobil teknolojinin kullanıcılar için ilgi çekici ve aktivelerin mobil teknolojileri kullanmaları için içsel olarak motive ettiğini belirtmişlerdir. Bu içsel motive kullanıcıların zevklerine odaklı olduğundan motivasyon yönelimleri hazzal motivasyondur. Ampirik olarak hazzal motivasyonu mobil teknolojilerin kullanımında önemli bir etkiye sahip olduğunu, kilit bir değer olduğunu göstermektedir (Lee ve Jun, 2005).

Sosyal kullanım motivasyonu kullanıcıların ihtiyaçlarını, teknolojik kullanımlarını fiziksel olarak değil de sosyal yönden, yani diğer insanlarla iletişim kurmaları, yaşamış olduğu anları paylaşmaları, olayları ve anılarını mobil teknoloji ile bu ihtiyacı karşılayan yapıları içermesi olarak tanımlamışlardır (Edvardsson, Tronvoll ve Gruber; 2011)

Bazı araştırmacılar (De Moor ve diğerleri, 2010; Vargo ve Lusch, 2008; Vargo, 2009) göre sosyal ağlar, kullanıcıların kendi aralarında ortak kullanım alanı oluşturmasına, faaliyetler oluşturmasına, diğer kullanıcılar ile üretip paylaşmasına imkân sağlayan (ortam) ağ olduğunu savunmuşlardır. Hoffman (1990) sosyal kullanım

motivasyonlarının sosyal ortamlarda içerik oluşturma ve katılımlarla değerlendirilen aktivelere olarak belirtmiştir.

Sosyal ağlara olan eğilimler kullanıcıların tutumlarına etki ettiği gibi, diğer insanların ağlarına da etki etmektedir. Yani akıllı telefonlar; kullanıcılara sağladığı sosyal ortamlardaki etkinliklerini, düşüncelerini davranışlarını diğer kullanıcılar tarafından algılanma şekillerine etki edecektir. Kullanıcıların mobil teknoloji bağımlılığı ile ilgili memnuniyeti mobil cihazlar (yani akıllı telefonlar) ile geçirdikleri süreleri ele alarak değerlendirilebilir. Kullanıcıların akıllı telefonları sürekli kullanımını sağlayabilen ve onların telefonda ayrılmalarını azaltan değerler kullanıcıların memnun olduğu değerlerdir (Harter, Asplund ve Fleming, 2004; Kahn, 1990).

Memnuniyet ve Etkileşimi Sürdürme Niyeti; kullanıcıların akıllı telefonlar ile vakit geçirme süreleri, algılama değerleri, yapılan ve yapılmak istenen etkinliklerin, aktivitelerin devamlılığına bağlı olarak tanımlanabilir. **Genel tüketim memnuniyeti;** Kullanıcının tüketim etkinliğine bağlı olduğu, sürekli olarak akıllı telefon kullanıcılarının, akıllı telefon seçeceklerini, sunulan özelliklerini, hizmetlerini takip etmeleri ve satın alma ihtiyacına girmeleri, kullanıcıların mobil teknolojiyle bağlantı kurma isteklerini artırmakta olduğunu ifade etmiştir. Sunulan faaliyetler gösterilecek olan çabaya bağlı olarak değişkenlik gösterebilir. Çok az çaba gerektiren faaliyetler daha fazla katılımın olmasını sağlayabilir (Pihlström, 2007).

Akıllı telefon kullanım motivasyonu, kullanıcılara tatmin edici aktivite deneyimler sunması ile akıllı telefon kullanımının artmasını sağlamaktadır (Davis, 1989). Motivasyon bağlamında hazzal, faydacıl ya da sosyal motivasyonlardan herhangi birine bağlı olan bir aktivite ile etkileşimde bulunduğu zaman bu aktivitenin bitiminde kullanıcının memnun bir şekilde ayrılması katılım motivasyonunu artırmaktadır (Kim ve Han, 2011; Pura, 2005).

Kim ve diğerlerine göre (2013) mobil teknolojinin yaygınlaşması ile akıllı telefon kullanıcılarının sosyal ve hazzal motivasyon bağlamında olsun, sosyal ortamlarda başkaları ile iletişim kurmasını teşvik etmekte olsun kullanıcıları sık sık akıllı telefon kullanımına yönlendirmektedir.

Mobil cihaz kullanıcıların akıllı telefon kullanımına yönelimi etkinlik odaklı davranışlara bağlıdır. Mobil kullanıcıların sürekli kullanımı, kullanıcıların cihazlar ile

etkileşimlerinin değer ve memnuniyet veren deneyimler sunması ile tanımlanmaktadır. (Kowatsch ve Maass, 2010; O'Brien ve Toms, 2010)

Çeşitli ihtiyaçlardan doğan motivasyonlar, değer ve tatmin edici durumları sağlayan kullanıcılar ile devamlı olarak bir etkileşim halinde olmalarını sağlamalıdır (Zumda, 2010). Bu mevcut ihtiyaçların (faydacıl) karşılanması ve (hazsal) eğlence olabilmesi için diğerleriyle (sosyal) devamlı olarak etkileşim içerisinde olmayı teşvik eder (Lee ve Kim, 2010).

Akıllı telefon kullanıcıların memnuniyetlerinin algılanan değerlerini olumlu yönde etkilediğini, algılanan değer diğer rakiplere karşı rekabet avantajı elde etmek için çok önemli önlemlerden biri olduğunu açıklamıştır (Parasuraman, 1997). Algılanan değer ile ilgili yapılan çalışma da akıllı telefon kullanıcıların değer algısının genel memnuniyetleriyle birbirine bağlantılı olduğunu göstermiştir. Yani algılanan değer ve memnuniyet arasında güçlü ve pozitif bir ilişki söz konusu olmaktadır (Reichheld, 1996). Akıllı telefon kullanıcılarının hem algılanan değer hem de memnuniyeti mobil cihazları sürekli kullanım amaçlarını olumlu yönde etkilenmesi ile akıllı telefon kullanımı artmaktadır. Artan memnuniyet akıllı telefon kullanıcılarının sosyal ve hazsal motivasyon bağlamında olsun, sosyal ortamlarda başkaları ile iletişim kurmasını teşvik etmekte olsun kullanıcıları sık sık akıllı telefon kullanmasına yönlendirmektedir (Woodruff, 1997).

Akıllı telefon kullanıcıların memnuniyetlerinin algılanan değerlerini olumlu yönde etkilemesi, mobil kullanıcıların sürekli kullanımı, kullanıcıların akıllı telefon ile sürekli etkileşimlerinin değer ve memnuniyet veren deneyimler sunması, eğlence, faydacıl ve hazsal motivasyonlarını sağladığı zaman sürekli kullanımı ve memnuniyeti artması, akıllı telefonun aşırı kullanımına sebebiyet vermektedir (Pura, 2005).

2.3. PROBLEMLİ TELEFON KULLANIMI

Her ne kadar akıllı telefon bağımlılığı televizyon veya internet bağımlılığına benzer olsa da, akıllı telefonların taşınabilirliği ve bağlanabilirliği nedeniyle eğilim daha güçlü olabilir. Televizyon veya geleneksel bilgisayar formlarıyla (örneğin, masaüstü) karşılaştırıldığında, akıllı telefon kullanıcıları istedikleri zaman hemen hemen her yerdeki bilgilere ve eğlence içeriğine erişebilirler. Bu, sık sık kontrol veya alışılmış kontrol şeklinde bağımlılığa yol açabilir.

Akıllı telefon bağımlılığına yol açan içerik türlerini anlamak, akıllı telefon ortamının doğasını ve kullanıcının ortama bağımlılığını daha iyi anlamamıza yardımcı olacaktır.

Bazı araştırmalar interneti daha fazla kullanmanın sosyal desteği azalttığını ve yalnızlığı arttırdığını göstermiştir (Nie ve Erbring, 2000). Sinirbilimsel bir perspektiften, beyin yapısının yanı sıra beyin fonksiyonu da bağımlılıkla ilgilidir. Nörogörüntüleme tekniklerine dayanan çalışmalar, bağımlılığın, özellikle ödüllendirme, motivasyon ve bilişsel kontrol ile ilgili olarak, beyin fonksiyonlarındaki ve yapıdaki değişikliklerle bağlantılı olduğunu göstermiştir. Normal bireyler yemek yeme gibi doğal ödüller kazanırken, bağımlı bireyler dopamin salınımına neden olan madde kullanımı veya aktiviteler (örneğin, aşırı telefon kullanımı) gibi doğal olmayan ödüller ararlar. Sosyal psikolojik açıdan, akıllı telefon bağımlılığı bir bağımlılık türü olarak görülebilir (Yıldız, Çengel ve Alkan, 2020).

Bireyler bilgi, eğlence ve sosyal ilişkiler dâhil olmak üzere çeşitli amaçlar için akıllı telefonları kullanırlar. Bu çeşitli işlevler arasında, bağımlılıkla daha yakından ilişkili olan etkinlikler oyun kullanımı ve sosyal ağ uygulaması (SAU) kullanımındır, çünkü bu tür içerikler bağımlılık yapma eğilimindedir.

SAU kullanımı akıllı telefon bağımlılığının önemli bir göstergesi olduğundan, akıllı telefon okuryazarlığı ve bağımlılık önleme programları kullanıcıları aşırı SAU kullanımıyla ilişkili riskler hakkında bilgilendirmeyi amaçlamalıdır. Akıllı telefon bağımlılığının bir sonucu olarak çoklu görev ve düşük akademik performanstan söz edilebilir. Buna ek olarak, öz kontrol olumsuz bir belirleyici ve stres akıllı telefon bağımlılığının pozitif bir yordayıcısı olduğu için, eğitim uzmanları akıllı telefon bağımlılığını önlemek için stresi azaltmanın yanı sıra öz kontrolü geliştirmeye çalışılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Cep telefonları, taşınabilir kablosuz telefonların kullanıldığı ilk iletişimden bu yana sıklıkla geliştirilen teknolojik cihazlardır (West, 2013). Akıllı telefonların hem sosyal hem de bireysel olarak çeşitli avantajlar sağlamanın yanı sıra bilişsel ve davranışsal gelişim üzerinde olumlu etkileri olduğu söylenir (Park, 2005; Walsh, White, ve Young, 2010). Bununla birlikte, kullanımlarından da çeşitli problemler ortaya çıkmıştır (Bianchi ve Philips, 2005; Lee, Chang, Lin ve Cheng, 2014). Baş, boyun, sırt ve ellerle ilgili

fiziksel problemlerin yanı sıra, stres, anksiyete, depresyon ve bağımlılık gibi fizyolojik problemler de cep telefonu kullanımına bağlı olarak görülebilir (Gezgin, Hamutoğlu, Gültekin ve Yıldırım, 2019).

Sağlık sorunlarına sebep olunabileceği gibi günlük hayatımızın akışında sorunlar yaşamamıza sebep olabilecek düzeye gelmiştir. Örneğin; akıllı telefon kullanımının kontrolsüzlüğü, araç kullanırken dahi kullanımına sebep olmaktadır. Bu da sürücülerini ve yayaları etkileyen kazaların meydana gelmesine sebep olmaktadır (Haug ve ark. 2015).

Akıllı telefonlar günlük yaşamın erişilebilir temel iletişim araçlarına dönüşüyor. Yetişkinler akıllı telefonlarının sorunlu kullanımını önlemek için ne zaman elden bırakılması gerektiğini bilmelidir. Cep telefonları dünya çapında en çok kullanılan teknoloji aracıdır (Lopez-Fernandez ve ark. 2017). Akıllı telefon, dokunmatik ekranlı, internet erişimli ve uygulamaları çalıştırabilen bir akıllı telefon çok işlevli olması nedeniyle günlük yaşam için önemli bilgileri edinme ve iletişim aracı haline gelmiştir. (Körmendi, Brutóczki, Végh, & Székely, 2016). Cep telefonu kullanımı iletişimin vazgeçilmez aracı, uygulamaların kullanımıyla ilgili sağlıklı davranışların oluşumuna ve eğitimsel amaçlarda gibi birçok olumlu sonuca sahiptir (Nahas, Hlais, Saberina ve Antoun, 2018). Cep telefonlarının olumlu yönlerinin oluşu gibi, aşırı kullanımı fiziksel ve zihinsel sağlık sorunlarına neden olabilir (Randler vd., 2016). Fiziksel sağlığa doğrudan olumsuz etkiler arasında boyun ağrısı (Haug vd., 2015), omuz ağrısı (H.-J.Kim ve Kim, 2015), el işlev bozukluğu, baş ağrısı (Elhai vd., 2017) bulunur. Konsantrasyon zorlukları, yorgunluk (Kim ve Koo, 2016) mevcuttur.

Sağlık bağlamında aşırı akıllı telefon kullanımı, depresyon (Thomé vd., 2011), uyku bozuklukları, kaygı (Demirci, Akgönül ve Akpınar, 2015), yaşamdan memnuniyetsizlik ile ilişkilendirilmiştir (Lepp, Barkley ve Karpinski, 2014). Psikolojik sıkıntı da bu sorunlara eklenebilir (Thomé vd., 2011). Başka bir sorun da, bir akıllı telefonun konuşma yeterliliği olasılığı olup olmadığıdır. Akıllı telefon bağımlılığı henüz bir klinik teşhis olarak kabul edilmese de, telefonlarda harcanan kümülatif zamanın yüksek olması başlıca bir sorundur (Lopez-Fernandez vd., 2017).

Sürücülerin araba kullanırken akıllı telefon kullanımları kaza yapma ihtimalinin 23 kat daha fazla olduğu belirtirmiştir. ABD'de 3300 ölüm ve 4121.000 yaralanmaya bağlı

olduğu belirtirmiştir. (Gliklich, Guo, & Bergmark, 2016; Caird, Johnston, Willness, Asbridge ve Steel, 2014).

Uzmanların görüşlerine göre pek çok genç akıllı telefonları ile olduğunu düşündüğünden daha fazla sayıda saatlerce uğraşıyor (Brody, 2015). Bir çalışmada, akıllı telefon kullanıcılarının %60'ının telefonlarını 1 saat kontrol etmeden duramadıklarını, %54'ünün yatakta yatarken kontrol ettiğini ve %30'unun diğerleriyle yemek yerken kontrol edemediğini göstermiştir (Hussain, Griffiths ve Sheffield, 2017). Aşırı akıllı telefon kullanımının kimyasal olmayan davranış durumları olarak kabul edilebileceği ileri sürülebilir (Lin vd., 2016).

Akıllı telefon bağımlılığı ve bazı akıllı telefon kullanım türleri (e-posta, sohbet, oyun vb.) ile psikolojik hastalıklar arasında ilişki bulunmaktadır. Sorunlu akıllı telefon kullanımına sahip yetişkinlerin depresyona girme ihtimalinin veya obsesif kompulsif bozukluk (OKB) olma ihtimalinin daha yüksek olduğu varsayılmaktadır. Ayrıca, sorunlu akıllı telefon kullanımının, sosyal medya ve cep telefonu kullanımının sohbet özellikleri ile pozitif ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Akıllı telefon kullanım türleri arasında sohbet, telefon görüşmeleri, sosyal medya, e-postalar, internette gezinme ve oyunlar bulunur. Sohbet etmek, interneti WhatsApp, Messenger, Snapchat, vb. gibi tipik mesajlar biçiminde kullanan diğer kişilere toplamayı ifade eder. Sosyal, kullanıcıların Facebook, Twitter, Instagram, Pinterest'teki diğer üyelerle içerik paylaştığı pltformlara aracılık eder.

Sorunlu akıllı telefon kullanımı için ergenler ve genç yetişkinler arasında yapılmış olan çok fazla çalışma bulunmaktadır. Çok az sayıda çalışma konuyu yaşlı yetişkinlerin bakış açısından ele almıştır. Sorunlu akıllı telefon kullanımı, daha genç yetişkinler ve özellikle sosyal ağ ve sohbet etmek amacı şeklinde kullanılmaktadır.

Akıllı telefon kullanımı hala gençler için bir sorundur. (De-Sola ve ark. 2017; Haug ve ark. 2015; Hwang ve Park, 2017). Literatüre benzer şekilde problemlili akıllı telefon kullanımı genç erişkinlerde daha yaşlılara oranla daha fazladır. Akıllı telefon kullanımı ergenlikteki kullanımın diğer yaş gruplarına kıyasla daha fazla uygulanabilirliği ve ilgisi nedeniyle ergenlerde en yüksek seviyededir; özellikle yaşlı ve yetişkinler ile kıyaslama yapıldığında ergenlerin akıllı telefon kullanım oranı yaşlılara göre çok fazla olduğu görülmektedir (Chliz, 2012). Gerçekten de, ergenlikte bir akıllı telefona sahip olmak

kişisel özerkliği güçlendirdiği şeklinde algılanmaktadır. (Walsh, White ve McD Young, 2010), akranları arasında kimlik ve prestiji sağlar (Walsh vd., 2010) ve mükemmel teknolojik yenilikler sunar; özellikle ergenlerin daha yetenekli olduğu araçlardır.

Beyninin kortikal gelişimi (Gogtay vd., 2004), risk alma ve dürtüsel davranışları ve strese duyarlılığı nedeniyle bağımlılık süreçlerine karşı en savunmasızdır (Chóliz, 2012). Ayrıca, akıllı telefonları etkileyici bulmaları ve kullanımları için yetişkinlere göre daha üstün beceriler geliştirmeye çalışmaları daha muhtemeldir (Chóliz, 2012). Bu nedenle, akıllı telefonun kolay erişilebilirliğinin yanı sıra bağımlılığa karşı bu eşsiz beyin kırılganlığı, ergen nüfusunu bu bağımlılık türüne karşı daha savunmasız hale getirmektedir. (Chóliz, 2012).

Ayrıca, literatürde akıllı telefon bağımlılığı ile depresyon arasındaki ilişkinin ilişkilendirme ya da nedensellik olup olmadığı konusunda bir tartışma vardır. Şu anda literatürde tartışılan üç açıklama vardır. İlk olarak, depresyon, stresle başa çıkmanın bir yolu olarak aşırı akıllı telefon kullanımına yol açabilir (Elhai ve ark. 2017). İkinci açıklama, akıllı telefonun aşırı kullanımının, uyku bozuklukları nedeniyle depresyona ve / veya kaygıya yol açabileceğini varsayarsak, ters nedensellik olabilir (Demirci vd., 2015). Akıllı telefon kullanıcıları arasında uyku bozuklukları yaygındır; Gecenin geç saatlerine kalma (Elhai ve diğerleri, 2017) ve akıllı telefonun mavi ışık emisyonlarından kaynaklanmaktadır (J-H.,Kim ve Kim, 2015). Üçüncüsü, iki yönlü bir ilişki önerildi (Elhai ve ark. 2017).

Ayrıca, akıllı telefonun sorunlu kullanımının cep telefonu kullanımıyla mı, yoksa işlevselliği ile mi ilgili olduğu hala net değildir. Akıllı telefonlar, internet tabanlı iletişim, eğitim, klinik uygulamalar, iş ticareti ve sosyal medya ağı gibi pek çok uygulama için önemli bir platformdur (Mok vd., 2014). Bir akıllı telefonun ana kullanımının internet tabanlı uygulamalar ile ilgili olduğu göz önüne alındığında, akıllı telefonun aşırı kullanımı, işlevsel ve psikolojik özellikleri internet bağımlılığıyla paylaşabilir. Bu nedenle, bazı kullanıcılar akıllı telefonlarda gerçekleştirdikleri belirli işlevlere bağımlı olabilir (Kuss ve Griffiths, 2011). Örneğin, WhatsApp uygulamalarının kullanımı akıllı telefon kullanımına aşırı katkıda bulunan faktörlerden biri olarak kabul edildi (Montag vd., 2015).

Birçok çalışma, sohbet etmek için kullanılan uygulamalar veya sosyal medya gibi akıllı telefon işlevlerinin herhangi bir şekilde kullanılması ile akıllı telefonu tek kullanımı arama yapabilmek kıyasla bağımlılık riskini ortaya koymaktadır. Bu nedenle, akıllı telefon kullanımının internet bağımlılığı ile ilgili olarak araştırılması son derece önemlidir (Mok vd. 2014).

2.4. PROBLEMLİ TELEFON KULLANIMI VE NOMOFOBİ KONUSUNDA YAPILAN ÇALIŞMALAR

Mobil bağımlılık üzerine yapılan ilk çalışmalar yüzyılın başında başladı ve internet, video oyunu ve çevrimiçi oyun bağımlılıklarının tanınmasına kadar literatürde yer almadılar (Billieux, Van ve Linden, 2015; Carbonell, Guardiola, Beranuy, ve Belles, 2009). Akıllı telefonlar insanlık arasındaki yerini aldıktan sonra, literatürde mobil bağımlılık ya da nomofobi olarak adlandırılan kavram üzerine daha fazla odaklanan çalışmalar yapılmaya başlandı. (Yılmaz, Yel ve Griffiths, 2018). Cep telefonu bağımlılığı üzerine yapılan ilk çalışmalardan biri Bianchi ve Phillips (2005) tarafından yapıldı ve cep telefonu bağımlılığının bir tür teknoloji bağımlılığı olduğu belirtildi.

Araştırmacılar yaptıkları çalışmada, cep telefonu bağımlılığı ile benlik saygısı ve dışa dönük kişilik yapıları arasındaki ilişkiyi incelediler; Özellikle genç katılımcıların cep telefonu bağımlılığı konusunda daha fazla eğilimi olduğunu belirlediler (Bianchi ve Phillips, 2005). Reid ve Reid'e (2007) göre, internet ve internete dayalı uygulamaların neden olduğu etkileşimler, bağımlılık yaratan cep telefonlarının aşırı kullanımının gerisinde kalmıştır. Lee ve diğerleri (2014) teknoloji bağımlılığının davranışsal bir rahatsızlık olduğunu vurgulamış, mobil bağımlılığın literatürdeki fizyolojik özelliklerine göre çalışıldığını ve kavramın zorlayıcı davranışlar kapsamında da ele alınması gerektiğini ifade etmiştir. Kwon ve diğerleri (2013), Young (1999) internet bağımlılığı ölçeğini kullanarak bir mobil bağımlılık ölçeği geliştirmiş ve mobil bağımlılığın altı faktörle açıklanabileceğini belirtmiştir: Bu faktörler hoşgörü, geri çekilme, günlük yaşam bozuklukları, sanal ilişkiler, aşırı kullanım ve olumlu beklentiler. Buna ek olarak, çalışma, mobil bağımlılığın cinsiyetle ilgili olmadığını ve eğitim düzeyi ve meslek grubu kadar önemli farklılıklar olduğunu göstermiştir (Kwon vd., 2013).

Mobil bağımlılığı teşhis etmek için standart bir kriter bulunmadığından, bu çalışmalarda farklı değişkenler kullanılmıştır. Bazı çalışmalarda, mobil bağımlılık DSM'den madde bağımlılığı ile ilgili tanı ölçütleri kullanılarak incelenmiştir. Yen ve diğerleri (2009) cep telefonlarının aşırı kullanımının bir teknoloji bağımlılığı olarak kabul edilebileceğini belirtmiştir. Merlo, Stone ve Bibbey (2013) DSM kriterlerine dayanan bir ölçek geliştirmiş ve sorunlu cep telefonu kullanımının belirtilerini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. DSM tanı ölçütlerine dayanan bir başka çalışmada, yoksunluk, kontrol eksikliği ve tolerans faktörleri altında toplanan mobil bağımlılığı etkileyen değişkenler gözlenmiştir (Fidan, 2016).

Bunların yanı sıra, bazı araştırmacılar, bağımlılıkların yalnızca kimyasal madde bağımlılıklarının tanı ölçütleri açısından yetersiz kalacağını, bağımlılığı teşhis etmek için davranışsal bağımlılık belirtilerini kapsayan genel bileşenlerin kullanılmasının gerekliliğini vurguladığını belirtmiştir (Yılmaz, Yel ve Griffiths, 2018). Bağımlılık, duygusal değişim, tolerans, yoksunluk belirtileri, çatışma ve nüksetme gibi bağımlılıkların genellikle altı bileşenle açıklanabileceğini ifade eder (Fidan, 2016).

Yapılmış olan çalışmalarda kötü madde kullanımı ve diğer bağımlılık üzerine detaylı bilgilendirmeler mevcut fakat akıllı telefon kullanımı ile ilgili çok az bilgi bulunmaktadır. Bu da teşhis edilmesini zorlaştırmaktadır. Oysaki akıllı telefon bağımlılığı günümüzde çok fazla yaygınlaşmakta ve ciddi bir sorun olmaya başlamaktadır. Akıllı telefon üzerine yapılan çalışmaların çoğu ve literatürlerin çoğu, ergenler ve üniversite öğrencilerine odaklanmaktadır.

Bir başka çalışmada gençlerin akıllı telefonlara olan odaklanmalarının açıklaması, günümüzde ergenlerin ve gençlerin, kendilerini eski kuşaklardan daha savunmasız kılan bu tür teknolojik ilerlemelerle büyüyen ilk nesle ait olabileceği şeklinde sunulmuştur (Choi vd., 2009; Hafidha vd., 2014). Bir başka açıklamada ergenler ve genç yetişkinlerin davranışsal sorunlara ve madde kullanımına daha yatkın olmaları olabilir (Lopez-Fernandez vd., 2017). Yetişkinler arasında akıllı telefon kullanımının artmasıyla, yetişkinler arasında akıllı telefon bağımlılığının yaygınlığı (yaş 7-65) bu yaş grubu iyi çalışılmadığı için önem kazanmaktadır.

Yapılan bir başka çalışmada ise sorunlu akıllı telefon kullanım yaygınlığı, 18-65 yaş arası yetişkinlerde %20 ve 34-65 yaş arası yetişkinlerde %12,5 olarak belirtilmiştir.

Buna karşın birçok çalışmada 34 yaşından buyk katılımcılar göz ardı etmiştir. Akıllı Telefon Bağımlılığı leği kullanılarak internet kullanıcısı popülasyonu arasında yapılan anket de 50 yaşına kadar olan yetişkinler göz önüne alınarak yapılmıştır (Hwang ve Park, 2017). Bu çalışmaya göre 20 yaş ve üstü yetişkinlerin; %1,7'sinin bağımlı, %7,5'inin potansiyel bağımlı olduğu tespit edilmiştir. İsviçre'de 15 yaş ve üzerindeki gençler arasındaki akıllı telefon bağımlılığını ölçmek için yapılan çalışmalarda ise başka bir bağımlılık lme aracı kullanılmıştır (Haug vd., 2015). Çalışma sonuçlarına göre %16,9'unun akıllı telefon bağımlılığı olduğunu belirtilmiştir. Yapılan bir başka çalışmada ise, İspanyol halkının sorunlu akıllı telefon kullanımının yaygınlığı ele alınmıştır (De-Sola vd., 2017). Çalışmada 16-65 yaşları arasındakileri dikkate alınarak yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların %15,4'ünün riskli olduğunu ve %5,1'inin sorunlu olduğu tespit edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BİREYLERDE NOMOFOBİ OLUŞMASINA ETKİ EDEN DAVRANIŞSAL FAKTÖRLERİN YAPISAL MODELİNİN İNCELENMESİ

Bu kısımda; araştırmanın amacı, çalışmada kullanılan yöntem ve araştırma hipotezlerinin açıklamalarına yer verilmiştir.

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Akıllı telefonların insanların günlük hayatında önemli bir parça haline gelmesinin sebepleri arasında; çevreleriyle bağlantı kurmak, aile üyelerini ve arkadaşlarını aramak veya mesajlaşmak, her zaman ve her yerde onlarla iletişim içinde olmayı istemek, internette gezinmek, oyun oynamak ve müzik dinleme ihtiyaçlarının karşılanması gibi maddeler sıralanabilir. Sıralana bu sosyal, hazzal ve faydacıl motivasyonları bazında ele alındığında ne ölçüde etkili olduğuna dair bir çalışma yapılmamıştır. Yapılmış olan çalışmalarda sohbet etmek için kullanılan uygulamalar veya sosyal medya gibi akıllı telefon işlevlerinin herhangi bir şekilde kullanılması ile akıllı telefonu tek kullanımı arama yapılması ile bağımlılık riskini ortaya koymaya yöneliktir.

Son beş yılda nomofobi üzerinde çok fazla çalışma yapılmış ve yapılan çalışmaların çoğu nomofobinin en çok görülen meslek grupları, yaş grupları ya da psikolojik açıdan nelerin tetiklediğidir. Bu çalışmada ise faydacıl, sosyal ve hazzal motivasyonlarının akıllı telefon kullanımı ve nomofobi üzerindeki etkisi belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla, faydacıl, hazzal ve sosyal motivasyonların akıllı telefon bağımlılığı ile ilişkili olup olmadığını; faydacıl, hazzal ve sosyal motivasyonlarının nomofobi üzerindeki etkisi ortaya koyulmaya çalışılmıştır

3.2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırma da tek ölçek ile demografik ifadelerden oluşturulan veri seti kullanılmıştır. Yıldırım ve Correia (2015) tarafından yapı ve geçerlilik çalışması yapılan Nomofobi Ölçeği 20 ifadeden, Genç Kim ve diğerleri (2013) motivasyon düzeylerini belirlemek için tekrar güvenilirliği test edilen motivasyon ölçeği 25 ifadeden oluşmaktadır. Uygunluğunu sağlamak için araç, güvenilirlik, yapı geçerliliği ve yakınsak

geçerliliği ölçüm modeli yapısal model testinden önce test edilmiştir. Toplamda 45 ifade Likert tipinde (1.Hiç Katılmıyorum, 2.Katılmıyorum, 3.Kararsızım-Ortadayım, 4. Katılıyorum, 5.Tamamen Katılıyorum) ve 5 adet demografik özellikler içeren ifadelerden oluşan anket 396 kişiye uygulanmıştır. Araştırmanın analizinde Smart PLS (3. 0) programı ile yapısal eşitlik model analiz yöntemi kullanılmıştır.

Ölçek maddelerine ilişkin tüm alt maddelerin geçerliliği ve güvenilirliği Cronbach's alfa güvenilirlik yöntemi kullanılarak test edilmiştir. Bu yöntemle göre her bir maddenin güvenilirlik katsayısı 0,7 den büyük olmalıdır. Smart PLS ile yapısal eşitlik modellemesi analizi 2 aşamadan oluşmaktadır. İlk aşamada bir ölçüm modeli test edilir. İkinci aşamada ise geliştirilen yapısal modelin yol katsayılarının tahmin edilir ve değişkenler arası ilişkiler incelenir. Yol katsayıları, model tahmin etme yeteneğinin işaretçileridir. Hipotezler doğrultusunda veri setinin değerlendirilmesinde faktör analizi, güvenilirlik testi, çıkarılan ortalama varyans, Cronbach Alfa, çoklu bağlantı olasılığı kontrol edilip modeldeki tüm faktörlerin göstergeleri arasında çoklu bağlantı faktörleri (VIF'ler) testleri yapılmıştır.

Smart PLS programı Yönetim Bilişim Sistemleri alanında yapılan araştırmalarda yaygın olarak kullanılmaktadır. Ayrıca Smart PLS, değişkenler arasındaki ilişkiyi tanımlayabilen yol modeli ve modele ilişkin testleri kullanıcı dostu arayüzü ile net bir şekilde ortaya koyar. Smart PLS, kısmi en küçük kareler yöntemi ile yapısal eşitlik modeli testine imkan sağlar (Wong, 2019).

Smart PLS'in sağladığı en önemli avantajlardan birisi de düşük sayıda ve normal dağılım sağlamayan örneklemelere analiz imkanı tanınmasıdır. Bazı yapısal eşitlik modellerinde en az 200 veya daha fazla örneklem ihtiyacı vardır. Bazı araştırmacılar Smart PLS ile analiz yapılması için gerekli olan örneklem sayısını 51 ile 274 arasında olduğunu belirtmişlerdir (Ringle, Wende ve Becker, 2015). Bu avantajlardan ötürü Smart PLS araştırmacılara daha fazla esneklik sağlar.

Smart PLS, kovaryans yöntemleri geçerli veya güvenilir sonuçlar veremediğinde veya bu yöntemleri kullanmak mümkün olmadığı zamanlarda teori geliştirme veya teori test etmek için tercih edilebilir (Hair, Sarstedt, Pieper ve Ringle, 2012). Normal olmayan verilerin test edilmesine imkan tanınmasının yanında (Ringle vd., 2012). Ayrıca Smart PLS, yansıtıcı ve formatif ölçekleri kullanma yeteneğine sahiptir. Her ikisi de test

edilebilir. Ayrıca Smart PLS yazılımı ile yansıtıcı ve biçimlendirici unsurlara sahip bir modeli kolaylıkla kullanma imkânı verir (Shackman, 2013). Ayrıca formatif ve yansıtıcı ölçüm araçlarını birlikte kullanma fırsatı sunmaktadır (Ringle, 2004; Fuchs, 2011).

3.2.1. Güvenilirlik ve Geçerlilik Testi

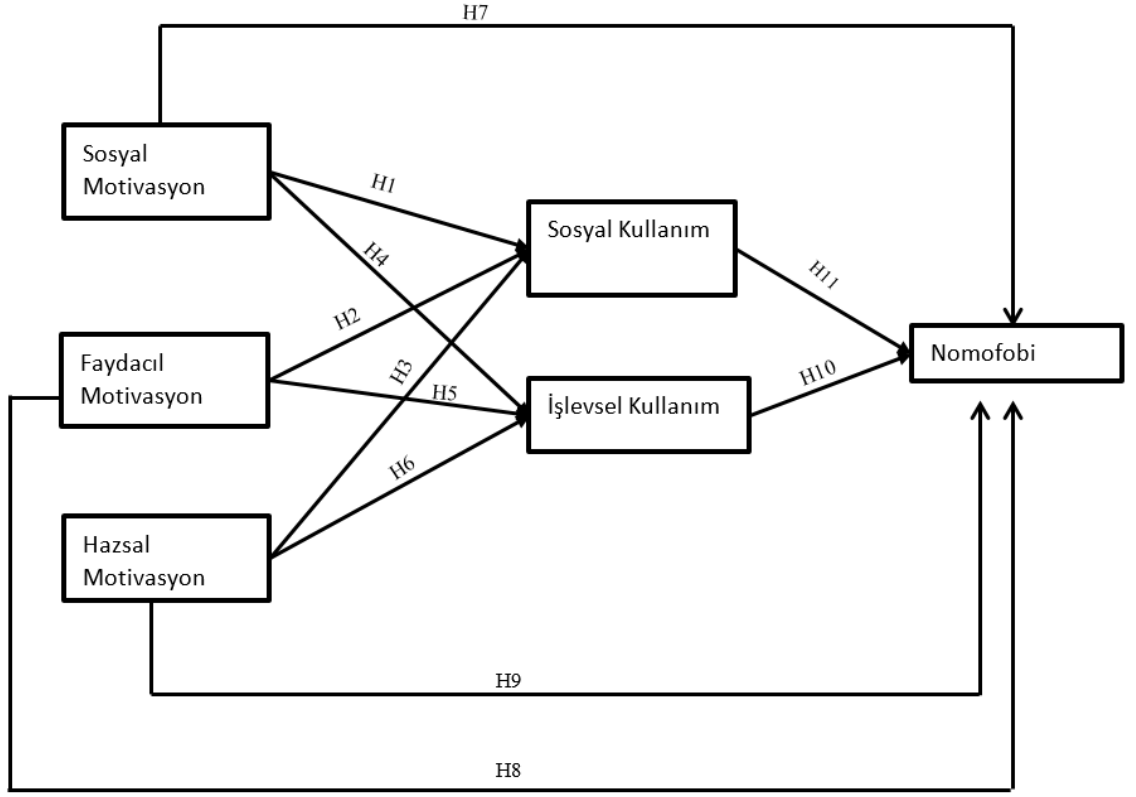
Bilimsel bir araştırmada kullanılacak olan bir ölçeğin, doğru ölçme yeteneğine sahip olması gereklidir. Bunun için ise “güvenilirlik” ve “geçerlilik” olarak nitelendirilen iki özelliğe sahip olması beklenmektedir. Güvenilirlik ve geçerlilik testi, literatürde istatistiksel olarak kabul edilebilir değerler baz alınarak gerçekleştirilir. Cronbach Alpha değerinin 0,70 ve üzerinde olması ölçeğin içsel tutarlılığını göstermesi açısından sağlanması gereken ilk kriter olarak görülmektedir (Nunnally ve Bernstein, 1994). Bununla birlikte yapısal eşitlik modellerinin kullanıldığı çalışmalarda birleşik güvenilirlik katsayısının da hesaplanması ve ölçeğin genel güvenilirliğine bu katsayının aldığı değere göre karar verilmesi önerilmektedir (Ketchen ve Bergh, 2006; Raykov, 1997).

Bir ölçeğin sahip olması gereken diğer bir özellik geçerliliğidir. Yakınsak ve ayırt edici geçerliliğe sahip olan bir ölçek, yapısal olarak geçerli kabul edilir (Çeliker, 2021). Bu yüzden araştırmanın hipotezleri test edilmeden önce ölçüm modelinin doğrulayıcı faktör analizi ile yakınsak (convergent validity) ve ayırma geçerlilikleri (discriminant validity) testler gerçekleştirilmiştir.

3.3. ARAŞTIRMA MODELİ VE HİPOTEZLER

Araştırmanın hipotezleri ve model içindeki değişkenleri belirlemek amacıyla yapılan literatür taramasında birçok bilimsel kaynaktan faydalanılmıştır. Bu kapsamda akıllı telefon bağımlılığını ve nomofobiye inceleleyen çalışmalarda kullanılan modeller incelenmiş ve birbirleriyle karşılaştırılmıştır. Sonuç olarak araştırmada işlevsel ve sosyal kullanım türlerinin sosyal, faydacıl ve hazzal motivasyonları arasındaki ilişkinin nomofobi açısından edilmesi için aşağıdaki model geliştirilmiştir. Çalışma kapsamında kullanılacak olan ölçekler için ise Yıldırım ve Correia (2015) tarafından geliştirilen nomofobi ölçeği, Wachter, Kim ve Kim (2013) tarafından geliştirilen motivasyon ölçeği ve akıllı telefon kullanım türlerini belirlemek için Van Deursen, Bolle, Hegner, Kommers

(2015) tarafından geliştirilen akıllı telefon kullanım türleri ölçeğinin kullanılmasına karar verilmiştir

Şekil 3.1. Araştırma Modeli

Geliştirilen model kapsamında ise aşağıdaki hipotezler öne sürülmüştür.

- H1: Sosyal motivasyonun sosyal kullanım üzerinde olumlu bir etkisi vardır.
- H2: Faydacıl motivasyonun sosyal kullanım üzerinde olumlu bir etkisi vardır.
- H3: Hazsal motivasyonun sosyal kullanım üzerinde olumlu bir etkisi vardır.
- H4: Sosyal motivasyonun işlevsel kullanım üzerinde olumlu bir etkisi vardır.
- H5: Faydacıl motivasyonun işlevsel kullanım üzerinde olumlu bir etkisi vardır.
- H6: Hazsal motivasyonun işlevsel kullanım üzerinde olumlu bir etkisi vardır.
- H7: Sosyal motivasyonun nomofobi üzerinde olumlu bir etkisi vardır.
- H8: Faydacıl motivasyonun nomofobi üzerinde olumlu bir etkisi vardır.
- H9: Hazsal motivasyonun nomofobi üzerinde olumlu bir etkisi vardır.
- H10: İşlevsel kullanımın nomofobi üzerinde olumlu bir etkisi vardır.
- H11: Sosyal kullanımın nomofobi üzerinde olumlu bir etkisi vardır.

3.4. ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ

3.4.1. Araştırma Evreni, Örneklemi ve Veri Toplama Yöntemi

Çalışmada veri toplama yöntemi olarak anket tekniği uygulanmıştır. Anket tekniği çok sayıda sorudan oluşan bir form ile deneklerle yüz yüze görüşme, e-posta, ya da internet ortamı aracılığıyla cevapların kaydedilme sürecini kapsayan sistematik veri toplama yöntemidir (Yıldırım, 2015). Bu tekniği kullanmanın ekonomik olması ve gözlem yöntemiyle elde edilemeyecek bilgilerin anketler kullanılarak elde edilmesi bilimsel araştırmalarda tercih edilmesini sağlamıştır (Hayırcı, 2019). Anket yöntemi ile kişilerin duyguları, tutum ve davranışları, bilgi, düzeyleri gibi farklı türde veriler toplanabilmektedir. Elde edilen verilerin büyük kitlelere genellenebilir olması, zaman ve bütçe sınırı olması, verilerin analizinin kolay olması gibi durumlardan ötürü çokça başvurulan bir teknik olan anket yöntemi, verilerin toplanması aşamasında tercih edilmiştir. Bir anketin geçerli olabilmesi için bütün katılımcılar tarafından soruların aynı algılanması gerekmektedir. Basit bir veri toplama işlemi olmayan anket yönteminde süreç doğru uygulandığı zaman daha kaliteli veriler elde edilmektedir.

Bu araştırmanın ana kütlesi aktif olarak akıllı telefon kullanıcılarından oluşmaktadır. Araştırma modelinde kullanılan ölçeklere ilişkin ise toplamda 45 ifade bulunmaktadır. Bu ifadelere verilen cevaplar Likert tipinde (1. Hiç Katılmıyorum, 2. Katılmıyorum, 3. Kararsızım-Ortadayım, 4. Katılıyorum, 5. Tamamen Katılıyorum) kullanılan ölçekler ile alınmıştır. Katılımcıların demografik özelliklerini belirlemek için ise 5 adet soru bulunmaktadır. Ankette mobil telefon kullanımına ilişkin motivasyon türleri, sosyal kullanım, işlevsel kullanım faktörleri ile ilgili katılımcılara bilgilendirme amaçlı kısa açıklama notları koyulmuştur. Eksik ve geçersiz yanıtlar oluşmaması ve soruların yanıtız geçilmemesi için bütün soruların cevaplanması zorunlu kılınmıştır.

Anket çalışmasında veriler 11.11.2020 - 21.11.2020 tarihleri arasında docs.google.com üzerinden elde edilmiştir. Toplam 396 kişiden veri toplanmıştır.

3.4.2. Araştırmanın Ölçme Aracı

Çalışmada kullanılan anket formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde araştırmanın kütlesini oluşturan katılımcıların demografik özelliklerini belirleyen sorular

yer almaktadır. Bu sorular katılımcıların yaşını, cinsiyetini, eğitim seviyesini, mesleğini gelir düzeyini belirlemeye yöneliktir.

Anket formunun ikinci bölümünde yer alan maddeler ise yapısal eşitlik modelinde yer alan faktörlerin ölçülmesine yöneliktir. Araştırma modelinde kullanılan değişkenlere ilişkin ölçeklerin hepsi daha önce farklı çalışmalarda kullanılmış ve bu çalışmalarda ön testi yapılmış, geçerliliği ve güvenilirliği ispat edilmiştir.

3.5. ARAŞTIRMANIN ANALİZ YÖNTEMİ

3.5.1. Yapısal Eşitlik Modeli (SEM)

Araştırma kapsamında elde edilen veriler için hangi istatistiksel analiz yönteminin kullanılacağını seçmek oldukça önemlidir. Bazı veriler tek yönlü varyans analizi, doğrusal regresyon gibi basit istatistiksel tekniklerle çözümlenebilirken birden fazla değişkenin yer aldığı ve bunların birbirleriyle etkileşimlerini kapsayan verilerin çözümlenebilmesi için basit teknikler yetersiz kalmaktadır. Bu şekildeki verilerin analizinde çok değişkenli analiz yöntemleri kullanılmaktadır (Hair ve diğerleri, 2021).

Yapısal eşitlik modeli, gözlemlenemeyen değişkenleri ve açıklanacak göstergeleri ölçmek için fırsat sağlar. Modelin sonuçları istatistiksel yöntemler ve tahminlerle hesaplanır. Veriler, modeli test etmek ve hipotezi doğrulamak veya çürütmek için kullanılır. Testlerin istatistiksel geçerli olması için verilerin kaliteli olması gerekir. Bu çalışmada YEM analizi için Anderson ve Gerbing (1988) tarafından önerilen iki aşamalı yaklaşım benimsenmiştir. Buna yaklaşıma göre araştırma modelinin bir ölçüm modeli ve bir yapısal modeli vardır. Ölçüm modeli, göstergeleriyle birlikte değişkenleri ifade etmektedir. Göstergeler ana faktörler olmasa bile alt faktörleri ölçer ve tanımlar. Bu sosyolojik ve insan kaynakları ile ilgili araştırmalarda tipik bir durumdur. Değişkenler teorik bir çerçeveye yerleştirilmiştir.

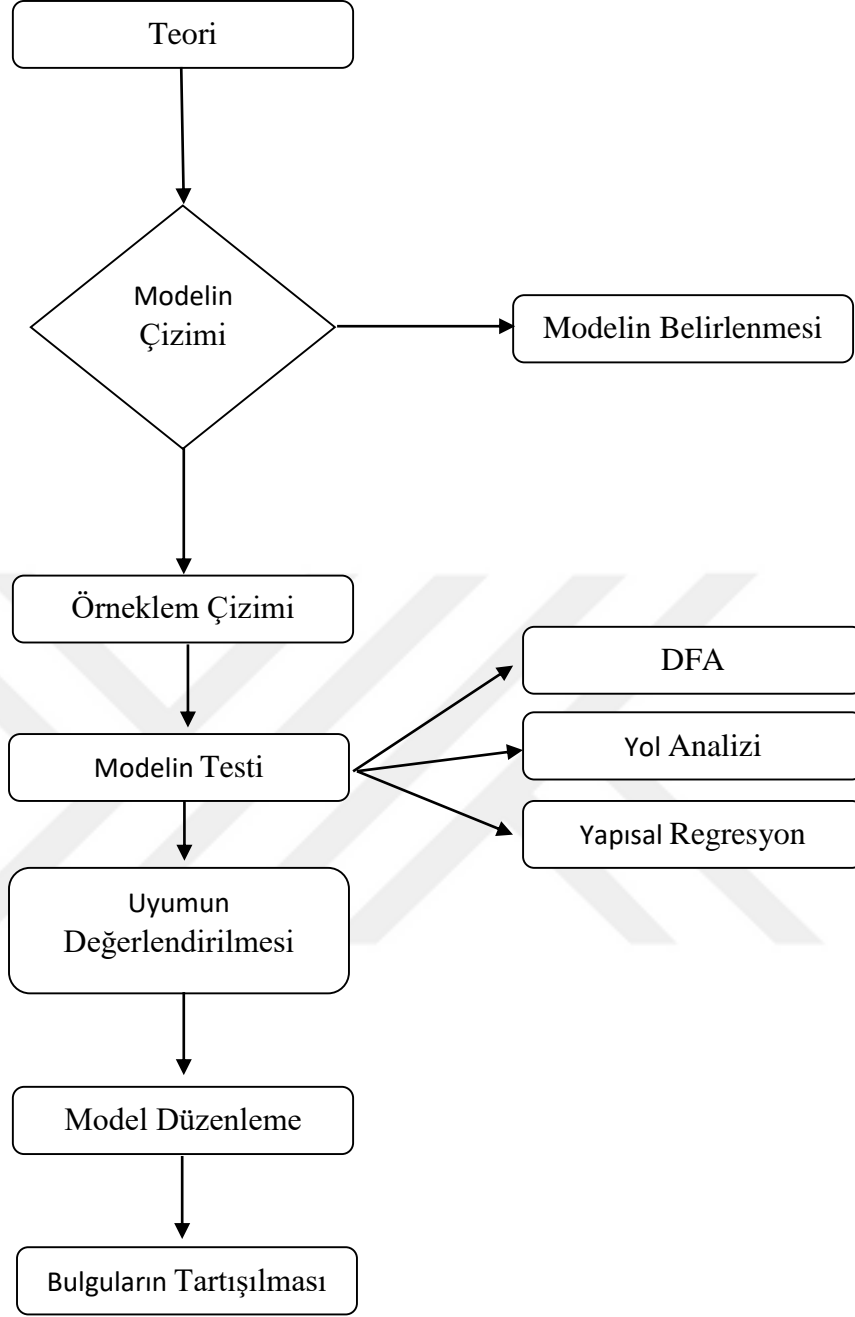
Yapısal model ise bağımsız ve bağımlı değişken arasındaki ilişkiyi tanımlar. Yapısal model, hipotezi test etme ve nedensel mekanizmayı açıklama fırsatı sağlar. (Urban ve Mayerl, 2013; Ringle ve Sinkovics, 2009). İki tür ölçüm modeli vardır. İlki, yansıtıcı ölçüm modelidir. Bu model değişkenlerin gösterge üzerindeki etkisini ölçer. Göstergeler de alt faktörlerin değiştirilmesi sonuçta herhangi bir yanılmaya sebep

olmaz. Göstergeler, alt değişkenler üzerinde anlamlı bir korelasyon kurabilmelidir. (Wong, 2019).

YEM analizlerinde ortak olarak takip edilen bu adımların tanımlamaları ve yapılan işlemler aşağıda belirtilmiştir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010).

1. Modelin Betimlenmesi: Araştırmacının yapısal eşitlik modeli çerçevesinde öne sürdüğü varsayımların bir model olarak açıklanması aşaması olarak belirtilir. Modelin temeli bir teori üzerindedir ve bu teorinin detaylıca incelenmesi gereklidir. Bu aşamada model ile ilgili literatür taraması, modelde yer alan yapıların açıklanması, modelin seçilme sebebi gibi konular ele alınır.
2. Modelin Tanımlanması: YEM ‘in farklı türlerinde modelin tanımlanması için belirli koşulların gerçekleştirilmelidir. Eğer bu koşullar sağlanmaz ise kuramsal yapının bir yansıması olan modelin güvenilirliği ve geçerliliği kabul olmamaktadır.
3. Verilerin Toplanması: Model tanımlandıktan sonra bir örneklem seçilir ve bu örneklemde veri toplanır.
4. Modelin Analiz Edilmesi: Modelin test edileceği örneklemde veri toplandıktan sonra geçilen bu aşamada eldeki veri seti model parametrelerinin kestirimlerinden elde edilen model uyumu programları (LISREL, AMOS, EQS vb.) kullanılarak analiz edilir.
5. Model Uyumunun Değerlendirilmesi: Bu aşamada analiz sonucu ortaya çıkan uyum iyiliği indeksleri değerlendirilir ve araştırmacının elindeki veri seti ile modelin arasında uyum yorumlanır. Bu aşamada her zaman veri seti ile model uyum göstermeyebilir ve böyle bir durumda bir sonraki aşamadaki sürece geçilir.
6. Modelin Yeniden Tanımlanması: Bu aşamada araştırmacı modelin betimlenmesi aşamasına dönerek aynı veri seti ile düzeltmeler yaptığı modelin uyumunu tekrar değerlendirir.

Yukarıda bahsedilen bu adımlar günümüzde sosyal bilimler ve davranış bilimleri alanında kullanılırken daha kapsamlı ve ayrıntılı şekilde uygulanmaktadır. Bu çalışmada da günümüz sosyal bilimler çalışmalarında takip edilen adımlar uygulanmış ve bu adımlar şekil 3.2’de gösterilmiştir (Meydan ve Şeşen, 2015).

Şekil 3.2. Yapısal Eşitlik Modelleri Adımları

3.5.1.1. Yapısal Eşitlik Modeli Uyum İyiliği Ölçüleri

Yapısal eşitlik model analizinde değerlendirilen bir modelin veri ile uyumluluğuna ya da teorik modelin elde edilen veriyi ne ölçüde doğru açıkladığı, ortaya çıkan çeşitli uyum indeks değerlerine göre belirlenir (Byrne, 2013; Hoyle, 1995). Uyum iyiliği ölçüleri olarak da ifade edilen değerler, modelin kabul edilmesi ya da reddedilmesi gerektiğini belirlemektedir.

Yapısal eşitlik analizi kapsamında kullanılan paket programlar birbirinden farklı çok sayıda uyum iyiliği ölçüleri hesaplamaktadırlar. Ancak kullanılan programlar farklı olsa da birçok Yapısal eşitlik analiz programında başlangıç uyum indeksi olarak kabul edilen ve yaygın olarak kullanılan istatistik “ki-kare”dir (Meydan ve Şeşen, 2015). Şimşek (2007)’ye göre bir modelin kabul edilebilmesi için ki-kare değerinin anlamlı çıkmaması ve 3’ten küçük olması gerekmektedir. Schumacker ve Lomax (2004) ise ki-kare değerinin örneklem büyüklüğüne oldukça duyarlı olduğunu belirtmiş ve ki-kare değerinin serbestlik derecesine bölünmesiyle ortaya çıkan değer 5’ten küçük olması durumunda modelin kabul edilebilir bir uyum değerine sahip olabileceğini belirtmiştir. Ki-Kare uyum testi olarak adlandırılan bu iki değer dışında sıklıkla kullanılan uyum indeksleri ve bu indekslerin kabul edilebilir değerleri tablo 3.1’de gösterilmiştir (Çeliker, 2021).

Tablo 3.1. Ölçüm Modeli ve Yapısal Modelin Genel Kabul Gören Uyum İyiliği Ölçüleri

Uyum İndeksi	Uyum Değeri
Birleşik Güvenirlik (CR)	$\geq ,70$
Cronbach’s Alpha	$\geq ,70$
Ortalama Açıklanan Varyans (AVE)	$\geq ,50$
Faktör Yükleri	$\geq ,70$
Fornell–Larcker Kriteri	Her bir yapıda yer alan AVE değerinin karekökü, diğer yapılarda olan diğer değişkenlerle korelasyon değerlerinden yüksek olmalıdır.
Heterotrait-Monotrait (HTMT)	Modelde yer alan değişkenlere ait bütün maddelerin korelasyonlarının ortalamasının, aynı değişkene ait maddelerin korelasyonlarının geometrik ortalamalarına oranı olup $\leq .90$ olmalıdır.
Çapraz Yükleme (Cross Loading)	Bir yapıda yer alan madde yükünün diğer yapılardaki bütün çapraz yüklerden daha büyük olması gerekir.
Doğrusallık-VIF	< 5
R ²	0,25 (düşük) 0,50 (orta) 0,75 (güçlü)
Q ²	> 0 tahmin gücü var. < 0 tahmin gücü yok.
p (Anlamlılık değeri)	$< 0,05$
t (Etki gücü)	t $> 1,96$ (%95 anlamlı) t $> 2,58$ (%99 anlamlı)

3.5. MODEL ÇİZİM VE AÇIKLAMASI

Model hipotezlerle oluşturulduktan sonra yapının istatistiksel değerini incelemek için istatistiksel sağlamlık, geçerlilik ve güvenilirlik değerleri bir veri kaynağından (anket vb.) elde edilen verilerle test edilir. Test prosedürü birkaç kez yapılır. Sonuçları iyileştirmek amacıyla, bilimsel ve istatistiksel gereklilikler için en yüksek standartları yerine getirmelidir. Test, istatistiksel olarak kabul edilebilir sonuçlar ve değerler sağlamalıdır. Sonuçlar doğrultusunda model ve gösterge dikkate alınmalıdır (Ringle, Wende ve Becker, 2015).

3.5.1. Yapısal Modelinin Test Edilmesi

Belirleme katsayısı R^2 'dir ve alabileceği değerler 0 ile 1 arasındadır. Sonuçlar 0.19 üzerinde ise katsayı zayıf, 0.33'ün üzerindeki sonuçlar iyi olarak ve 0.67'den yüksek sonuçlar mükemmel olarak değerlendirilir. R^2 ne kadar yüksekse sonuç o kadar iyidir. (Ringle, Wende, Becker, 2015). R^2 değerleri analiz edilen değerlerin daire içerisinde yazılan sayısal değerlerdir. Path katsayıları 1 ile -1 arasında olmalıdır. Katsayılar 1 veya -1'in arasında ki değerler anlamlı veya olumlu olarak kabul edilirken, 0,2 ve -0,2 arasındaki değerler zayıf değerler ve anlamsız olarak kabul edilmektedir. T değeri, yol katsayılarının anlamlılığı için bir göstergedir (Nitzl, 2010; Fuchs, 2011; Chin, 2010).

3.6. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Ölçme araçlarının geliştirilmesinde dikkat edilmesi gereken hususlardan biri de ölçülecek olan yapının sınırlarının belirlenmesidir. Yapının sınırlarının belirlenmesi aşamasında araştırma kapsamında kullanılacak olan ölçeğin hangi değişkenleri içereceği belirlenir. Bu amaçla çalışmada kullanılacak olan ölçek yapıları ayrıntılı şekilde belirlenmelidir (Bölen, 2017). Bu çalışmanın sınırlılıklarından ilki çalışmanın zaman ve uygulama açısından sınırlı bir sürede yapılmasından ötürü ele alınan problemin belirli sayıda değişkenle incelenmesidir. Bu çalışmada sadece hazsal, faydacıl ve sosyal motivasyon faktörleri ele alınmıştır.

Çalışmanın sadece Türkiye'de gerçekleştirilmesi, çalışmanın sonuçlarının dış geçerliliğini kısıtlayan bir başka unsurdur. Dolayısıyla araştırmadan elde edilen bulgular,

tüm dünyadaki akıllı telefon kullanıcılarına tam olarak genellememelidir. Araştırma veri toplama aracında yer alan soruların içeriği ile sınırlıdır.

Araştırma yaş sınırlılığını 18 ve üzeri akıllı telefon kullanıcısı olan kesime uygulanmıştır. Ote yandan telefon kullanımı günümüze çok daha erken yaşlara inmiştir. Gelecek çalışmalarda geliştirilen model 18 yaş altı kişilerin oluşturduğu bir örneklem ile test edilebilir

3.7. ARAŞTIRMA BULGULARI

3.7.1. Katılımcılara İlişkin Demografik Bulgular

3.7.1.1. Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine İlişkin Değerleri

Örneklem grubunu oluşturan katılımcıların 252'si (%63,7) kadın ve 144'ü (%36,4) erkektir.

Tablo 3.2. Katılımcıların Cinsiyet Türü Değişkenine İlişkin Değerleri

		N	%
Cinsiyet	Kadın	252	63,7
	Erkek	144	36,4
	Toplam	396	100,0

3.7.3. Katılımcıların Yaş Değişkenine İlişkin Değerleri

Örneklem grubunu oluşturan katılımcıların 82'si (%20,7) 18 - 20 yaş aralığında, 230'u (%58,1) 21 - 30 yaş aralığında, 60'ı (%15,2) 31 - 40 yaş aralığında, 18 (%4,5) 41 - 50 yaş aralığında ve 5'i (%1,6) 51 yaş ve üstü yaş aralığında yer almaktadırlar.

Tablo 3.3. Katılımcıların Yaş Türü Değişkenine İlişkin Değerleri

		N	%
Yaş Aralığı	18 - 20	82	20,7
	21 - 30	230	58,1
	31 - 40	60	15,2
	41 - 50	18	4,5
	51 – Üstü	5	1,6
Toplam		396	100,0

3.7.4. Katılımcıların Eğitim Durumuna İlişkin Değerleri

Örneklem grubunu oluşturan katılımcıların 100'ü (%25,3) Ön Lisans, 254'ü (%64,2) Lisans, 42'si (%10,7) ise Lisansüstü eğitim seviyesinde okumakta ya da mezun durumdadır.

Tablo 3.4. Katılımcıların Eğitim Seviyesine İlişkin Değerleri

		N	%
	Ön Lisans	100	25,3
	Lisans	254	64,2
	Lisans Üstü	42	10,7
Toplam		396	100,0

3.7.5. Katılımcıların Ortalama Gelir Değişkenine İlişkin Değerleri

Araştırmaya katılanların yarıya yakını (%44,5) 0-1000 TL arasında gelir grubunda yer aldığı görülmektedir. Katılımcıların öğrenci olmaları sebebiyle aile katkısı ve burslardan oluşan gelirlerin bu sonucu çıkarttığı düşünülebilir.

Tablo 3.5. Katılımcıların Ortalama Gelir Türü Değişkenine İlişkin Değerleri

		N	%
Gelir Durumu (TL)	0-1000	176	44,5
	1001-2000	47	11,9
	2001-3000	58	14,9
	3001-4000	42	10,6
	4001 ve üst	73	18,4
Toplam		396	100,0

3.7.2. Faydacı, Sosyal Hazsal Motivasyonların ve Sosyal Kullanım ve İşlevsel Kullanımın Nomofobi Üzerindeki Etkisinin Bulguları

3.7.2.1 Faktör Analizi ve Yorumları

Bu çalışmada sosyal, faydacı ve hazsal motivasyonun; işlevsel kullanım, sosyal kullanım ve akıllı telefon bağımlılığı, nomofobi arasındaki ilişkiyi inceleyen ifadelerin güvenilirlik ve geçerlilik analizlerinin gerçekleştirilmesi için araştırma modelinde yer alan tüm ifadelerin faktör yükleri incelenmiştir.

Tablo 3.6. Hazsal Motivasyon Sorularının Hazsal Motivasyonunun Üzerindeki Faktör Yükleri

Sorular	Faktör Yükleri
1. Akıllı telefonu, gelen aramaları kolaylıkla ve anında cevaplamak için kullanırım.	0.657
2. Akıllı telefonumun özellikleri hayatımı kolaylaştırmaktadır.	0.854
3. Akıllı telefon kullanmak, kendimi daha iyi hissetmemi sağlar.	0.727
4. Akıllı telefonum, güncel haberlerden ve olaylardan kolaylıkla haberdar olmamı sağlar.	0.833
5. Akıllı telefon kullanarak, yeni ve farklı şeyler öğrenirim.	0.851
6. Akıllı telefon kullanmam sayesinde, teknolojiyi kullanma becerilerimi ve bilgilerimi arttırdım.	0.785
7. Akıllı telefon, günlük planlarımda bana yardımcı olur. (örneğin, e-posta, zamanlama ve planı kontrol ediyor.)	0.765
8. Akıllı telefon, yapmam gerekenleri hatırlatır ve zamanımı daha verimli / etkili bir şekilde kullanmamı sağlar.(örneğin, ödev/proje/iş)	0.748
9. Akıllı telefon, başkalarıyla iletişim kurmak için çeşitli yollar sunar.	0.798

Tablo 3.6'da da görüldüğü üzere ölçekteki her bir faktör için güvenilirlik değeri yüksek olup faktörlerin güvenilirliği ile ilgili bir problem bulunmamaktadır.

Tablo 3.7. Sosyal Motivasyon Sorularının Sosyal Motivasyonunun Üzerindeki Faktör Yükleri

Sorular	Faktör Yükleri
10. Akıllı telefonu kullanıyorum, çünkü arkadaşlarımla ve ailemle birçok şeyi paylaşabilirim.	0.804
11. Akıllı telefonu kullanıyorum, çünkü benzer ilgi alanlarına sahip diğer insanlarla bağlantıya geçerim ve tanışırım.	0.726
12. Akıllı telefonu kullanıyorum, çünkü arkadaşlarıma ve aileme mobil teknoloji kullanarak ne öğrendiğimi / okuduğumu / duyduğumu anlatabilirim.	0.816
13. Akıllı telefonu kullanıyorum, çünkü sosyal medya ve diğer çevrim içi ağlarda güncel kalabilirim.	0.829
14. Akıllı telefonu kullanıyorum, çünkü ailem ve arkadaşlarım ile iletişim kurabilirim.	0.790
15. Akıllı telefonu kullanıyorum, çünkü bağlantılardan ve çevrimiçi ağlardan gelen güncelleme bildirimlerini takip etmemi sağlar.	0.791
16. Akıllı telefonum, temel iletişim ihtiyaçlarımda bana yardımcı olur.	0.788
17. Akıllı telefonum, insanlarla sosyal medya aracılığı ile etkileşim halinde olmamı sağlar.	0.815
18. Akıllı telefondan, insanlar ile daha çok etkileşime girerim.	0.792

Tablo 3.7’de de görüldüğü üzere ölçekteki her bir faktör için güvenilirlik değeri yüksek olup faktörlerin güvenilirliği ile ilgili bir problem bulunmamaktadır.

Tablo 3.8. Faydacıl Motivasyon Sorularının Faydacıl Motivasyonunun Üzerindeki Faktör Yükleri

Sorular	Faktör Yükleri
19. Akıllı telefon kullanmak, beni rahatlatır.	0.823
20. Akıllı telefonun, sunduğu çeşitli içeriklerin (ör. E-posta, uygulamalar, hava durumu) tadını çıkarmak beni mutlu eder.	0.827
21. Akıllı telefon kullanarak, sevdiğim şeyleri yapabiliyorum bu da beni motive eder.(oyun oynamak, Sosyal medya da gezinmek.)	0.853
22. Mobil teknoloji kullanmak, zevkli bir deneyimdir.	0.865
23. Akıllı telefon kullanarak sosyal çevremle rahatlıkla iletişime girebildiğim için mutlu olurum.	0.801
24. Akıllı telefonu kullanmak, bana eğlenceli gelir.	0.871
25. Akıllı telefon, hem zamanımı hem de paramı iyi değerlendirmemi sağladığı için beni mutlu eder.	0.771
26. Akıllı telefonum, günlük rutinlerimi rahatlıkla yerine getirir ve bu beni memnun eder.	0.811

Tablo 3.8’de de görüldüğü üzere ölçekteki her bir faktör için güvenilirlik değeri yüksek olup faktörlerin güvenilirliği ile ilgili bir problem bulunmamaktadır.

Tablo 3.9. Sosyal Kullanım Sorularının Sosyal Kullanım Üzerindeki Faktör Yükleri

Sorular	Faktör Yükleri
27. Akıllı telefonumu, insanlarla etkileşimde bulunmak için kullanırım.	0.870
28. Akıllı telefonumu, ilişkileri sürdürmek için kullanırım.	0.804
29. Akıllı telefonumu, diğer insanları aramak için kullanırım.	0.815
30. Akıllı telefonumu, insanlarla sosyal medya aracılığı ile etkileşim halinde olabilmek için kullanırım.	0.850

Tablo 3.9’da da görüldüğü üzere ölçekteki her bir faktör için güvenilirlik değeri yüksek olup faktörlerin güvenilirliği ile ilgili bir problem bulunmamaktadır.

Tablo 3.10. İşlevsel Kullanım Sorularının İşlevsel Kullanım Üzerindeki Faktör Yükleri

Sorular	Faktör Yükleri
31. Akıllı telefonumu, gerçek hayattan kaçmak için kullanırım.	0.813
32. Akıllı telefonumu, rahatlamak için kullanırım.	0.832
33. Akıllı telefonumu, eğlenceli olduğu için kullanırım.	0.726
34. Akıllı telefonumu kullanıyorum, çünkü haberlerden ve olaylardan haberdar olmamı sağlar.	0.798
35. Akıllı telefonumu kullanıyorum, çünkü zaman harcamamı sağlar.	0.765
36. Akıllı telefonum, günlük rutinlerimi rahatlıkla yerine getirdiği için kullanırım.	0.695

Tablo 3.10’da da görüldüğü üzere ölçekteki her bir faktör için güvenilirlik değeri yüksek olup faktörlerin güvenilirliği ile ilgili bir problem bulunmamaktadır.

Tablo 3.11. Nomofobi Sorularının Nomofobi Üzerindeki Faktör Yükleri

Sorular	Faktör Yükleri
37. Akıllı telefonumu kullandığım için; sosyal hayatımda bazı olumsuz olaylar gerçekleşir.	0.742
38. Akıllı telefonumu kullandığım için; diğer etkinliklerden geri kalmamı (örneğin, iş veya çalışma) sağlar.	0.752
39. Akıllı telefonumu kullanmadığım zaman, sık sık tedirgin olurum.	0.873
40. Akıllı telefonumu, kullanma süresini kısaltmak için başarısız girişimlerde bulundum.	
41. Akıllı telefonumun kullanımını, kontrol etmekte zorlanırım.	0.809
42. Birinin bana, ulaşmaya çalışıp çalışmadığını bilmediğim zaman gerilirim.	0.842
43. Telefonum çekmediğinde veya kablosuz internet bağlantısına erişemediğimde sürekli olarak sinyal olup olmadığını veya kablosuz erişim bağlantısı bulup bulamayacağımı kontrol ederim.	0.803
44. Akıllı telefonumdan sürekli olarak bilgiye erişemediğimde kendimi rahatsız hissederim.	0.840
45. Akıllı telefonum yanımda olmadığında çevrimiçi hesaplarıma (sosyal medya, e-mail vb.) erişemeyeceğimden ötürü gergin ve mutsuz olurum.	0.851

Tablo 3.11’de de görüldüğü üzere ölçekteki her bir faktör için güvenilirlik değeri yüksek olup faktörlerin güvenilirliği ile ilgili bir problem bulunmamaktadır.

3.8.2. İçsel Tutarlılık Analizi

Güvenilirlik, herhangi bir gözlem aracının uygulanmasıyla elde edilen sonuçların tutarlı, dengeli ve istikrarlı olmasının benzer yöntem ve tekniklerle ölçülmesidir (Yumlu, 1994). Dolayısıyla bilimsel bir araştırmada kullanılacak olan bir ölçme aracının taşınması gereken en önemli özellik güvenilir olmasıdır. Bir ölçme aracının güvenilirliğini hesaplamak için çeşitli yöntemler bulunmaktadır. Bunların arasında Likert türü çok sayıda maddeden oluşan ölçeklerin güvenilirliğinin hesaplanmasında içsel tutarlılık (internal consistency) sık başvurulan bir güvenilirlik yöntemidir.

Genel olarak bir ölçüm aracının güvenilir olması için cronbach alfa katsayısının 0,70’in üzerinde olması beklenmektedir (Nunnally ve Bernstein, 1994). Ancak bazı

sosyal bilimciler, araştırmanın amacına ve ölçeğe göre alfa katsayısının güvenilirlik için kabul edilebilirlik düzeyinin 0,60 olabileceğini belirtmişlerdir. cronbach alfa katsayısının 0,40'ın altında olması durumunda ise ölçeğin güvenilirliğe sahip olmadığına karar verilir (Yıldırım, 2015). Cronbach alfa katsayısının alabileceği değerler ve bunların anlamları Tablo 3.12'de gösterilmiştir (Özdamar, 2002).

Tablo 3.12. Cronbach Alfa Katsayısı ve Açıklamaları

Cronbach Alfa Katsayısı Değeri	Açıklama
0,80-1,00	Geliştirilen test/ölçek yüksek güvenilirliğe sahiptir.
0,60-0,79	Geliştirilen test/ölçek oldukça güvenilirdir.
0,40-0,59	Geliştirilen testin/ölçeğin güvenilirliği düşüktür.
0,00-0,39	Geliştirilen test/ölçek güvenilir değildir.

Çalışmada kullanılan ölçeklerin cronbach alfa güvenilirlik katsayısı değeri temel alınarak hesaplanmış içsel tutarlılık analizi sonuçları aşağı da tablo 3.13'de görülmektedir.

Tablo 3.13. Faydacıl, Sosyal Ve Hazsal Motivasyonlarının İşlevsel Kullanım, Sosyal Kullanımın Nomofobi Üzerindeki Faktör Analiz Sonuçları

	Cronbach Alfa	Rho_A	Birleşik Güvenirlik Değeri	Çıkarılan Ortalama Varyans (AVE)
Nomofobi	0,935	0,936	0,945	0,658
Faydacıl Motivasyon	0,934	0,935	0,946	0,686
Sosyal Motivasyon	0,927	0,928	0,939	0,632
Hazsal Motivasyon	0,920	0,923	0,934	0,612
Sosyal Kullanım	0,855	0,859	0,902	0,698
İşlevsel Kullanım	0,865	0,869	0,899	0,597

Tablo 3.13'te araştırma modelinde kullanılan değişkenlere ilişkin geçerlik ve güvenilirlik sonuçlarına verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre Cronbach Alfa değerleri faydacıl motivasyon 0.934, sosyal motivasyon 0.927, hazsal motivasyon 0.920, işlevsel kullanım 0.863, sosyal kullanım 0.855 ve nomofobi değeri ise 0.935 değerindedir. Buna

göre modelde kullanılan tüm ölçeklerin Cronbach Alfa değerleri 0,70'in üzerindedir. Dolayısıyla ölçeklerin içsel tutarlılığa sahip olduğu söylenebilir.

Yapısal eşitlik modellerinin kullanıldığı çalışmalarda birleşik güvenilirlik katsayısının da hesaplanması ve ölçeğin genel güvenilirliğine bu katsayının aldığı değere göre karar verilmesi önerilmektedir. Hair vd. (2011), birleşik güvenilirlik katsayısı için 0.60 ile 0.70 arasındaki değerlerin Kabul edilebilir, 0.70 ve üzerindeki değerlerin ise iyi düzeyde olduğunu belirtmişlerdir. Birleşik güvenilirlik değerleri; faydacıl motivasyon 0.946, sosyal motivasyon 0.939, hazzsal motivasyon 0.934, işlevsel kullanım 0.897, sosyal kullanım 0.902 ve nomofobi değeri ise 0.945 değerindedir. Dolayısıyla çalışmada yer alan tüm ölçeklere ilişkin birleşik güvenilirlik değerleri 0.70'in çok üstünde olup bu durum ölçüm modelinin güvenilirlik açısından bir problemi olmadığını kanıtlamaktadır.

Geçerlilik, bir ölçeğin sahip olması gereken en önemli unsurlar arasındadır. Yakınsak ve ayırt edici geçerliliğe sahip olan bir ölçek, yapısal olarak geçerli kabul edilir. Bu yüzden araştırmanın hipotezleri test edilmeden önce ölçüm modelinin doğrulayıcı faktör analizi kullanılarak yakınsak (convergent validity) ve ayrışma geçerlilikleri (discriminant validity) test edilmiştir. Bu amaçla araştırma modelinde yer alan her bir yapının ayrı ayrı faktör yükleri ile Cronbach Alpha, ortalama açıklanan varyans (AVE) ve bileşik güvenilirlik değerleri hesaplanmış ve Tablo 3.13'te gösterilmiştir. Ortalama açıklanan varyans değerleri; faydacıl motivasyon 0.686, sosyal motivasyon 0.632, hazzsal motivasyon 0.612, işlevsel kullanım 0.597, sosyal kullanım 0.698 ve nomofobi değeri ise 0.658 olarak sıralanmıştır. Yakınsak Geçerlilik değerlerinin kabul görülebilmesi için ayrıca AVE değerlerinin 0,5'ten büyük olması gerekmektedir. Tablo 3.13'de görüldüğü gibi bileşik güvenilirlik değerleri 0,7'den büyük ve AVE değerleri de 0,5'ten büyük olmasından dolayı ölçek modelimizin uygun olduğunu ve güvenilirliği sağladığını söylenebilir.

3.8.4. Ayrışma Geçerliliği

Ayrışma geçerliliği, var olan yapıya ilişkin ölçek ile farklı yapıların arasındaki ölçülebilen ölçekler arasındaki ilişkinin ne derecede ayrıştığını ya da aralarındaki farklılaşmayı belirtir (Altunışık, Coşkun, Bayraktaroğlu ve Yıldırım, 2005). Bu geçerlilik testi, yapısal eşitlik modelinin kullanıldığı çalışmalarında, bir değişkenin diğer

değişkenlerden ne kadar farklı olduğunu ortaya koymak için kullanılır (Erdem, 2011). Ayrışma geçerliliğinin sağlanabilmesi için ise her bir değişken için hesaplanan ortalama açıklanan varyans değerlerinin kareköklerinin, o değişkenin diğer değişkenlerle olan korelasyon değerlerinden büyük olması gerekmektedir (Fornell ve Larcker, 1981). Hair ve diğerleri (2021)'ya göre PLS-SEM analiz yönteminde ayrışma geçerliliği Fornell–Larcker kriteri ile belirlenir. Bu kritere ilişkin tablolar ve açıklamaları aşağıda sırasıyla verilmiştir. Ortalama varyans tahmini değeri (AVE) 0,5 ten küçük olması, ayrıştırabilir geçerliliğin sağlanamaması anlamına gelmektedir.

Tablo 3.14. Faktörlere ilişkin Ortalama Açıklanan Varyans Değeri Karekökleri

	Nomofobi	Faydacı Motivasyon	Sosyal Kullanım	Sosyal Motivasyon	Hazsal Motivasyon	İşlevsel Kullanım
Nomofobi	0,351					
Faydacı Motivasyon	0,535	0,697				
Sosyal Kullanım	0,525	0,762	0,880			
Sosyal Motivasyon	0,545	0,858	0,895	0,899		
Hazsal Motivasyon	0,643	0,860	0,901	0,928	0,936	
İşlevsel Kullanım	0,762	0,865	0,906	0,943	0,951	0,975

Tablo 3.14’de koyu karakter ile yazılmış olan değerler ilgili değişkenin ortalama açıklanan varyansının kareköküdür, diğer değerler ise faktörler arası korelasyon matrisini oluşturmaktadır. Tablo incelendiğinde nomofobi dışında modelde yer alan değişkenlerin Fornell–Larcker kriteri açısından yeterli düzeyde ayrışma geçerliliğine sahip olduğu görülmektedir.

3.8.5. R² Değeri

Tablo 3.15’de de görüldüğü gibi R² değerleri nomofobi için 0.468, sosyal kullanım için 0.595 ve İşlevsel Kullanım için 0.649 olarak elde edilmiştir.

Tablo 3.15. R² Değerleri

	R ² Değeri	R ² Değer Ortalaması
Nomofobi	0,468	0,466
Sosyal Kullanım	0,595	0,592
İşlevsel Kullanım	0,649	0,646

3.8.6. Model Uyum İndeksi

Yol analiz yapılırken ölçülmesi gereken diğer değerler SRMR değeri ve NIF değeridir. SRMR değeri 0,08'in altında olması gerekmektedir. NFI değeri de 0,700'in üzerinde olmasına dikkat edilmelidir.

Tablo 3.16. SRMR Değer ve NFI Değer Tablosu

	Standart model	Yapısal model
SRMR	0,075	0,078
Ki – kare	3873,509	3903,330
NFI	0,768	0,766

Tablo 3.16'da görüldüğü gibi SRMR değeri 0.078 Ki- kare değeri 3903,330, NIF değeri 0.766 değerinde olduğundan ölçek modelimizin uygun olduğunu ve güvenilirliği sağladığını söylenebilir.

3.9. HİPOTEZ ANALİZ SONUÇLARI

H1: Sosyal motivasyonun sosyal kullanımın üzerinde olumlu bir etkisi vardır.

H2: Faydacıl motivasyonun sosyal kullanımın üzerinde olumlu bir etkisi vardır

H3: Hazsal motivasyonun sosyal kullanımın üzerinde olumlu bir etkisi vardır.

Tablo 3.17. Faydacıl Motivasyonu Sosyal Kullanım Üzerindeki Etkisi

	Ortalama Değer	Standart Sapma	T- Değeri	P Değeri
Faydacıl Motivasyon	0,119	0,070	1,702	0,089
Sosyal Motivasyon	0,626	0,075	8,329	0,000
Hazsal Motivasyon	0,056	0,067	0,832	0,405

Tablo 3.17’de görüldüğü üzere faydacıl motivasyonu sosyal kullanım üzerindeki etkisi 0,119, sosyal motivasyonun sosyal kullanım üzerindeki etkisi 0,626 ve hazsal motivasyonun sosyal kullanım üzerindeki etkisi 0,056’dır. Faydacıl motivasyonun sosyal kullanım üzerindeki T-değeri 1.702, sosyal motivasyonunu sosyal kullanım üzerindeki T-değeri 8.329 ve hazsal motivasyonun sosyal kullanım üzerindeki T-değeri 0.832’dir. Bu değerlere göre hazsal motivasyonun sosyal kullanım üzerinde olumlu bir etkisi vardır. Fakat faydacıl ve hazsal motivasyonun sosyal kullanım üzerinde olumlu bir etkisi yoktur.

H4: Sosyal motivasyon işlevsel kullanımın üzerinde olumlu bir etkisi vardır.

H5: Faydacıl motivasyon işlevsel kullanımın üzerinde olumlu bir etkisi vardır.

H6: Hazsal motivasyon işlevsel kullanımın üzerinde olumlu bir etkisi vardır.

Tablo 3.18. Faydacıl Motivasyonu İşlevsel Kullanım Üzerindeki Etkisi

	Ortalama Değer	Standart Sapma	T- Değeri	P Değeri
Faydacıl Motivasyon	0,498	0,056	8,946	0,000
Sosyal Motivasyon	0,394	0,062	6,316	0,000
Hazsal Motivasyon	-0,043	0,050	0,855	0,393

Tablo 3.18’de görüldüğü üzere faydacıl motivasyonu işlevsel kullanım üzerindeki etkisi 0.498, sosyal motivasyonun işlevsel kullanım üzerindeki etkisi 0.394 ve hazsal motivasyonun işlevsel kullanım üzerindeki etkisi -0.043’tür. Faydacıl motivasyonun işlevsel kullanım üzerindeki T-değeri 8.946, sosyal motivasyonun işlevsel kullanım üzerindeki T-değeri 6.316 ve hazsal motivasyonun işlevsel kullanım üzerindeki T-değeri 0.855’dir. T-değerlerinin anlamlı olabilmesi için 1.98 değerinden büyük olmalıdır. Buna göre faydacıl motivasyonun ve sosyal motivasyonun işlevsel kullanım üzerinde olumlu bir etkisi vardır. Fakat hazsal motivasyonun işlevsel kullanım üzerinde olumlu bir etkisi ise yoktur.

H7: Sosyal motivasyonun nomofobi üzerinde olumlu bir etkisi vardır.

H8: Faydacıl motivasyonun nomofobi üzerinde olumlu bir etkisi vardır.

H9: Hazsal motivasyonun nomofobi üzerinde olumlu bir etkisi vardır.

Tablo 3.19. Faydacıl, Sosyal Ve Hazsal Motivasyonu Nomofobi Üzerindeki Etkisi

	Ortalama Değer	Standart Sapma	T- Değeri	P Değeri
Faydacıl Motivasyon	0,412	0,078	5,262	0,000
Sosyal Motivasyon	0,269	0,079	3,397	0,001
Hazsal Motivasyon	0,161	0,058	2,780	0,006

Faydacıl motivasyonu nomofobi üzerindeki etkisi 0,412, sosyal motivasyonun nomofobi üzerindeki etkisi 0.269 ve hazsal motivasyonun nomofobi üzerindeki etkisi 0,161'dir. Faydacıl motivasyonu nomofobi üzerindeki T-değeri 5.262, nomofobi sosyal motivasyonunu üzerindeki T-değeri 3.397 ve hazsal motivasyonun nomofobi üzerindeki T-değeri 2.780'dir. Buna göre faydacıl, sosyal ve hazsal motivasyonun nomofobi üzerinde anlamlı ve olumlu etkisi mevcuttur.

H10: İşlevsel kullanımın nomofobi üzerinde olumlu bir etkisi vardır.

H11: Sosyal kullanımın nomofobi üzerinde olumlu bir etkisi vardır.

Tablo 3.20. Sosyal Kullanım ve İşlevsel Kullanımın Nomofobi Üzerindeki Etkisi

	Ortalama Değer	Standart Sapma	T- Değeri	P Değeri
Sosyal Kullanım	0,030	0,043	0,698	0,486
İşlevsel Kullanım	0,680	0,043	15,762	0,000

Tablo 3.20'de görüldüğü üzere sosyal kullanımın nomofobi üzerindeki etkisi 0.030 iken işlevsel kullanımın nomofobi üzerindeki etkisi 0.680'dır. Sosyal kullanımın nomofobi üzerindeki T-değeri 0.698 iken işlevsel kullanımın nomofobi üzerindeki T-değeri 15.762'dir. Buna göre sosyal kullanımın nomofobi üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur. İşlevsel kullanımın ise nomofobi üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Günümüzde birçok kişi için akıllı telefonlar günlük hayatın vazgeçilmezi haline gelmiştir. Akıllı telefonlar sağlamış olduğu temel iletişim imkanlarının yanı sıra müzik dinlemek, oyun oynamak, yön bulmak, internete bağlanmak, alışveriş yapmak, fotoğraf çekmek ve çekilmek gibi işlevleri sayesinde artık birçok işi gerçekleştirmek için başvurulan temel cihaz konumundadırlar. Kısacası akıllı telefonlar artık sadece iletişim kurmak için değil, dijital dünyadaki birçok işlemi gerçekleştirmek için yaygınlıkla kullanılmaktadır (Aydoğdu Karaaslan ve Budak, 2012). Ancak akıllı telefonların bu denli yaygın ve yoğun kullanımı bu cihazların doğru ve kontrollü kullanımını zorlaştırmaktadır. Özellikle gençlerin akıllı telefonlarını yanlarından ayırmayıp sürekli ellerinde taşımak istedikleri, her ortamda ve her zaman telefonlarına bakarak dikkatlerini telefona verdikleri ve bunu alışkanlık haline getirdikleri görülmüştür (Süler, 2016). Bu yüzden son yıllarda birçok ebeveyn çocuklarını akıllı telefonlardan uzak tutmaya çalışmakta ve akıllı telefon bağımlılığından korumaya çalışmaktadır.

Akıllı telefonlar insanları zaman ve mekân olarak özgürleştirmiş ve bilgiye ulaşmalarını kolaylaştırmıştır (Bolton vd. 2013; Lenhart ve Madden, 2007; Ataman Yenğın, 2016). Ancak sosyal medyanın etkisiyle birlikte akıllı telefonun yoğun olarak kullanımı toplumsal yaşamda ve bireylerin hayatında söz konusu bu cihazlara yönelik bazı eleştirileri de beraberinde getirmiştir. Bu eleştirilerden öne çıkanları genellikle akıllı telefonların iletişimi artırmak yerine insanları arasında iletişimsizliğe neden olduğunu, internet ortamındaki bilginin güvenilirliğini azalttığını, yüz yüze iletişimi olumsuz etkilediğini, sosyal medya aracılığıyla paylaşılan içeriklerde gerçeğin kolaylıkla saptırılabilirdiğini vurgulamakta ve bütün bunların bireyin ve toplumun psikolojisini olumsuz etkilediğini belirtmektedir (Caplan, 2007; Eşitti, 2015; Lenhart, Purcell, Smith ve Zickuhr, 2010; Pempek, Yermolayeva ve Calvert, 2009; Sar ve Işıklar, 2012). Daha açık bir ifadeyle akıllı telefonların etkisiyle kişiler nispeten toplumdan fiziksel olarak uzaklaşıp dijital ortamlardaki varlıklarını artırmaktadırlar. Bu da birçok kişinin akıllı telefonu ile daha büyük bir bağ kurmasını sağlamakta ve kişiyi, akıllı telefonunun olmadığı durumlarda kaygı ve stres gibi psikolojik durumlara maruz bırakmaktadır.

Akıllı telefonların söz konusu etkilerinden dolayı bu cihazların kullanım yoğunluğunun bağımlılık düzeyine gelebileceği ileri sürülmektedir (Yılmaz, Şar ve

Civan, 2015). Oluşan bu bağımlılığı literatürde çeşitli isimler verilmiş olup akıllı telefon yoksunluğu anlamına da gelen nomofobi kavramı öne çıkmıştır.

Literatürde nomofobiye ele alan birçok araştırma yapılmıştır. Örneğin, Chitkara Üniversitesi öğrencileri arasında yapılan bir çalışmada nomofobi yaygınlığı incelenmiştir. Çalışmada toplam 209 öğrenciye nomofobi anketi dağıtılmıştır. Katılımcıların %52.15'i erkek ve %47.85'i kadından oluşmuştur. Öğrencilerin tamamında farklı düzeylerde nomofobi görülmüştür. Öğrencilerin çoğunda (%56,5) orta düzey nomofobi, %35,42'sinde şiddetli nomofobi ve 8.1'inde hafif düzeyde nomofobi tespit edilmiştir (Kaur, Ani, Sharma, & Kumari, 2021).

Türkiye'de gerçekleştirilen ve Uşak Üniversitesi Spor Fakültesi öğrencilerin incelendiği bir çalışmada ise katılımcıların %31,6'sının günlük akıllı telefon kullanımının 1 ile 3 saat arasında, %52,7'sinin 4 ile 6 saat arasında, %12,7'sinin 7 ile 9 saat arasında ve %3'ünün 10 saatten fazla olduğu görülmüştür. Aynı çalışmada katılımcıların %8,1'inin günlük mobil internet kullanımlarının 0 ile 1 saat arasında, %42,4'ünün 1 ile 2 saat arasında, %32,6'sının 3 ile 4 saat arasında ve %16,9'unun 5 saatten fazla olduğu görülmüştür. Çalışmada günlük internet kullanımı ile nomofobi arasında ilişki olduğu ve günlük mobil internet kullanımı artışı ile nomofobinin belirtileri arasında anlamlı bir ilişki olduğu aktarılmıştır (Dalbudak, Yılmaz ve Yiğit, 2020).

Kwame Nkrumah Bilim ve Teknoloji Üniversitesi öğrencileri arasında yapılan başka bir çalışmada ise öğrencilerin %3,6'sında nomofobi yokken %14,9'unda hafif nomofobi, %58,5'inde orta düzeyde nomofobi ve %23'ünde şiddetli nomofobi olduğu belirtilmiştir (Essel, Vlachopoulos, Adom ve Tachie-Menson, 2021).

Verilen bu örneklerde görüldüğü üzere literatürde nomofobiye ele alan birçok araştırma yapılmıştır. Bununla birlikte nomofobinin incelenen bağlam ve kültüre göre değerlendirilmesi daha önce konuyla ilgili keşfedilmemiş yeni bulgulara ulaşılmasını sağlayabilir. Bu çalışmada Türkiye'de akıllı telefonun kullanım türü işlevsel ve sosyal açıdan ayrılarak bu iki kullanım türünün nomofobiye olan etkisi incelenmiştir. Çalışma kapsamında elde edilen bulgular ile akıllı telefon kullanıcılarında nomofobi oluşmasına etki eden faktörler ortaya koyulmuştur.

Bu çalışmanın bir başka amacı da akıllı telefon kullanım motivasyonun; faydacıl, sosyal ve hazzal motivasyonlarının nomofobi üzerindeki etkisini incelemektir. Bu amaçla

akıllı telefon kullanımına yönelik faydacıl, hazzal ve sosyal motivasyonların işlevsel kullanım ile sosyal kullanım üzerinde etkileri ve bu iki kullanım tipinin nomofobi ile ilişkisi ele alınmıştır.

Bu amaçla geliştirilen araştırma modelini test etmek için nicel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Geliştirilen yapısal modeli test etmek için gerekli olan veriler anket yöntemi toplanmıştır. Hazırlanan çevrimiçi anket ile 396 akıllı telefon kullanıcılarından veri toplanmış ve çalışma kapsamında geliştirilen model yapısal eşitlik modellemesi ile analiz edilmiştir.

Yapısal eşitlik model analizinde ilk olarak ölçüm modeline ilişkin analizler yapılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenilirlik ve geçerlilik analizlerinin belirlenmesi için Cronbach alfa değeri ve doğrulayıcı faktör analizinden yararlanılmıştır. Her bir ölçek için hesaplanan Cronbach Alfa değeri istenilen oranlarda olmasından ötürü ölçeklerin içsel tutarlığa sahip olduğu gözlemlenmiştir. Öte yandan çalışma kapsamında yapısal eşitlik modeline özgü bir diğer güvenilirlik ölçütü birleşik güvenilirlik katsayısı da hesaplanıp, ortaya çıkan katsayı değeri literatürde kabul edilen alt limitin üzerinde çıkmıştır. Dolayısıyla araştırmada kullanılan ölçekler yeterince güvenilirdir.

Yol katsayıları istatistiksel önemini ve uygunluğunu değerlendirmektir. Bu kapsamda hipotezlerde öne sürülen ilişkilerin anlamlı olup olmadıkları kontrol edilmiştir.

Araştırmaya katılanların %36,4'ü erkek ve %63,7'i kadınlardan oluşmaktadır. TÜİK 2020 verilerine göre Cinsiyet bağlamında mobil cihaz kullanımında erkekler kadınlarda daha üstündür. Paylaşılan rakamlara göre erkeklerin %84,7'si kadınların ise % 73,3'ü mobil cihaz kullanmaktadır (TÜİK, 2020). Dolayısıyla bu çalışma mobil cihaz kullanım sahipliği oranını tam olarak yansıtmamaktadır.

Çalışmanın demografik verileri yaş açısından incelendiğinde örneklemin ağırlıklı olarak 18-20 ve 21-30 yaş aralıklarında yoğunlaştığı (%78,8) görülmektedir. 31-40 ve 41-50 yaş aralıkları örneklemin %19,7 oranını, 51 ve üstü yaş aralığı ise sadece örneklemin %1,5 oranını oluşturmaktadır. Birçok araştırmada 18-25 yaş arası bireylerin akıllı telefon kullanımı diğer yaş grubuna göre daha fazla olduğu görülmüştür. (Yıldız, Çengel ve Alkan, 2020)

Bu noktadan sonra yapısal modelde belirtilen ilişkiler yorumlanmış ve araştırma modeli kapsamında öngörülen 11 hipotezin incelenmesi sonucunda şu sonuçlar elde edilmiştir.

H1 hipotezi incelendiğinde sosyal motivasyon sosyal kullanımın üzerinde olumlu etkisi 8.329 T değeri ile kabul edilmiştir. Bunun anlamı, insanların akıllı telefon kullanımına yönelik hissettikleri sosyal motivasyonun akıllı telefonu kullanmaya yönelik algıladıkları memnuniyeti olumlu yönde etkilediği yönünde olduğudur. Böylece insanların arkadaşları ve aileleri ile kolaylıkla iletişim kurabilmesi ve aynı zamanda arkadaşları ile çevrim içi oyun oynayabilmeleri ve diğer insanlarla etkileşimde bulunabilmesi sosyal kullanıma yönelmelerine neden olmaktadır. Bu sonuç literatürde diğer çalışmaların sonuçları ile tutarlıdır. Taşhan ve Ünver (2021) yapmış oldukları çalışmada üniversite öğrencilerinin sosyal ağ kullanımı ile nomofobi arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Yapılan çalışmada öğrencilerin interneti sınırsız kullananların nomofobi düzeylerinin, interneti sınırlı kullananlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca nomofobi ile sosyal ağ kullanım amaçları arasında anlamlı ilişkinin olduğu aktarılmıştır.

H2 hipotezi incelendiğinde faydacı motivasyon sosyal kullanımın üzerinde olumlu yönde etkisi 1.702 T-değeri ile kabul edilmemiştir. Bunun anlamı kullanıcıların faydacı motivasyonun akıllı telefon kullanımının kullanım türü olan sosyal kullanım yönünden olumsuz yönde etkilemektedir. Sosyal kullanım sosyal ağlarda zaman geçirme, sosyal ilişkileri geliştirme olarak ele alınmakta, faydacı motivasyonu ise insanların günlük hayatlarında yapmaları gereken işlemleri akıllı telefon kullanarak gerçekleştirmesi ile ilgilidir. Bu kapsamda banka işlemlerini gerçekleştirmek, günlük haberlere ulaşma, bir konuyla ilgili bilgi aramak faydacı motivasyon arasındadır. Üniversite öğrencileri arasında yapılan bir araştırmaya göre; cep telefonu kullanımının başlıca nedenleri: sosyal iletişim, boşa zaman geçirmek veya eğlenceli aktiviteler yapmak olurken sadece % 2,2'lik bir kısmı işleri ile ilgili akıllı telefon kullandıklarını belirtilmiştir (Bivin, Preeti, Praveen ve Jinto, 2013). Bu çalışmada da örneklemin genç yaş grubundan bireylerden oluşması faydacı motivasyonun sosyal kullanım ile ilişkisinin anlamlı çıkmamasına yol açtığı söylenebilir.

H3 hipotezinde öne sürülen hazzal motivasyon sosyal kullanımın üzerinde olumlu yönde etkisi, yapılan analiz sonucu desteklenmemiştir. Buna göre kullanıcıların akıllı

telefon kullanımına yönelik hazzal motivasyonu sosyal kullanım üzerinde bir etkisi bulunmamaktadır. Hazzal motivasyon, akıllı telefonu zevk ve eğlence amaçlı kullanılmasını temsil etmektedir. Ortaya çıkan bu sonuç konu ile ilgili yapılan bazı çalışmalar ile benzerlik göstermektedir. Örneğin Türkiye’de üniversite öğrencilerinin akıllı telefonlarda mobil internet kullanım amaçları üzerine yapılan bir araştırmada, akıllı telefonlarda mobil interneti kullanmanın başlıca amacının iletişim kurma isteği olduğu öne sürülmüştür. Araştırma da eğlence ve zevk amacıyla kullanımın öncelikli olmadığı belirtilmiştir (Gezgin, 2017). Bu çalışmada ise ortaya çıkan sonuç sosyal kullanımın hazzal sebepler ile ilgili olmaktan çok sosyal motivasyon ile ilgili olduğuna işaret etmektedir.

H4 hipotezinde öne sürülen sosyal motivasyon işlevsel kullanımın üzerinde olumlu yönde etkisi yapılan analizler sonucu desteklenmiştir. Bu durum sosyal motivasyonun akıllı telefonu işlevsel amaçlı kullanım yönünden olumlu etkilediğine işaret etmektedir. Akıllı telefonların sosyalleşmek amacı ile kullanılması, işlevsel kullanımının güçlü bir öncülüdür. Bir başka çalışmada akıllı telefon kullanım amaçları arasında en fazla sosyal medya, müzik dinleme, iletişim kurma, fotoğraf paylaşma gibi sosyal motivasyon ile yapılan davranışların oranı yüksek bulunmuştur (Gezgin, Çakır ve Yıldırım, 2018). Günümüzde insanlar sosyal platformları veya iletişimi dijital kanallar ile gerçekleştirmeyi sadece sosyalleşmek için değil, rutin hayatlarının bir parçası olarak görmektedirler. Bu durum günümüzde sosyal motivasyon temelli akıllı telefon kullanımının artık sadece sosyal değil aynı zaman da akıllı telefonların işlevsel kullanımını da etkilediğini göstermektedir.

H5 hipotezinde öne sürülen faydacıl motivasyon işlevsel kullanımın üzerinde olumlu etkisi yapılan analizler sonucu desteklenmiştir. Söz konusu bulgu insanların akıllı telefon kullanmaya yönelik faydacıl motivasyon unsurlarının işlevsel kullanımının bir öncülü olduğunu göstermektedir. Örnek olarak Gümüş ve Ögeve’in (2015) çalışmasında da akıllı telefon kullanıcılarının her ortamda, her durumda ihtiyaç duymalarının, bu cihazların işlevsel kullanım yönüne işaret edildiğini belirtmiştir. Birçok ihtiyacın akıllı telefon ile karşılanması bu cihazların işlevsel amaçlı kullanımını sağlamaktadır.

H6 hipotezinde öne sürülen hazsal motivasyon işlevsel kullanımın üzerinde olumlu yönde etkisi ise yapılan analizler sonucu desteklenmemiştir. Bu durum hazsal motivasyon unsurlarının telefonu işlevsel kullanmaya yönelik bir etkisinin olmadığını göstermektedir.

H7 hipotezinde öne sürülen sosyal motivasyon, nomofobi üzerinde olumlu yönde etkisi yapılan analizler sonucu kabul edilmiştir. Ortaya çıkan bu bulgu, Eren ve diğerlerinin (2020) yapmış oldukları çalışmada da desteklenmiştir. Söz konusu çalışmada lise öğrencilerinin nomofobi düzeylerini ve onu etkileyen faktörler incelenmiş ve akıllı telefonu sosyal medya amaçlı kullanan katılımcıların nomofobi düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. (Eren vd. 2020). Bir başka çalışmada ise sosyal paylaşım sitelerini kullanmak amacıyla akıllı telefonlarını kullanan öğrencilerin bağımlılık düzeylerinin ortalamasının üzerinde olduğu belirtilmiştir. Aynı çalışmada öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığı en fazla sosyal medya kanallarına erişim amacıyla kullandıkları saptanmıştır (Ünal; 2015). Dolayısıyla sosyal motivasyonun direkt olarak nomofobiyi etkilemesi bulgusu literatürdeki diğer çalışmaların sonuçları ile tutarlıdır.

H8 hipotezinde öne sürülen faydacıl motivasyonun nomofobi üzerinde olumlu yönde etkisi yapılan analizler sonucu desteklenmiştir. Bunun anlamı ise faydacıl motivasyonun nomofobi oluşumunda önemli bir öncül olduğudur. Akıllı telefon kullanıcıların günlük hayattaki işlemlerini hızlı ve kolay bir şekilde yapmalarını sağlayan akıllı telefonları kullanma istekleri akıllı telefon kullanımını arttırmaktadır. Jing, İbrahim ve Noh'un (2020) yaptıkları çalışmaya katılan üniversite öğrencilerinin nomofobi düzeyleri ile akıllı telefon kullanım düzeyi; nomofobi ile akıllı telefonu öğrenme amaçlı kullanım düzeyi arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin yükseköğretimde akıllı telefonu öğrenme amaçlı kullanımı ile nomofobi arasında olumlu yönde etkilemekte olduğunu belirtmişlerdir. Buna göre nomofobi eğilimi yüksek olan öğrencilerin öğrenme sürecinde herhangi bir bilgiye erişemediğinde kendilerini gergin ve sınırlı hissettikleri ortaya çıkmıştır. Tekin'inin (2012) yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin cep telefonu kullanım amaçlarına bakılmış en çok haberleşme ve iletişim amacıyla cep telefonu kullandıkları belirtilmiştir.

H9 hipotezinde öne sürülen hazsal motivasyonun nomofobi üzerinde olumlu yönde etkisi analizler sonucu kabul edilmiştir. Böylece akıllı telefon kullanımına yönelik hazsal motivasyonu nomofobi'yi olumlu yönde etkilediği kanıtlanmıştır. Kişiler eğlenmek ve

keyif almak için akıllı telefonda yararlanabilir. Sharma, Kumar, Bhoulal ve Kumar-Singh (2021) tarafından yapılan çalışmada 18-29 yaşları arasındaki kişilerin akıllı telefonu eğlence amaçlı kullandıkları belirtilmiştir. Bu çalışmanın sonuçlarına göre ise hazsal motivasyon nomofobinin oluşumunu etkilemekte ve akıllı telefon ile eğlenen kişilerde nomofobi oluşumu gözlemlenmektedir.

H10 hipotezinde öne sürülen işlevsel kullanımın nomofobi üzerinde olumlu yönde etkisi analizler sonucu kabul edilmiştir. Bunun anlamı akıllı telefonların işlevsel amaçlı kullanımı nomofobi oluşumuna katkıda bulunmaktadır. Kadınların akıllı telefon bağımlılığı düzeyinin erkeklere göre daha fazla olduğu görülmüştür. Konuyla ilgili yapılan bir araştırmada kadınların mesaj gönderme, akıllı telefonla aşırı zaman harcama ve aileyle problemler yaşama açısından erkeklere oranla daha fazla problem yaşadıkları tespit edilmiştir (Choliz, 2012). Bu çalışmada ise akıllı telefonun iletişim kurma ya da bir işi halletmek için kullanımının zamanla insan akıllı telefona bağılandırdığı ve nomofobi oluşumuna katkıda bulunduğu görülmüştür.

H11 hipotezinde öne sürülen sosyal amaçlı kullanımı nomofobi üzerinde direkt olumlu etkisi olduğu analizler sonucu kabul reddedilmiştir. Bunun anlamı kullanıcıların akıllı telefon kullanımına yönelik sosyal kullanım nomofobi oluşumunda direkt olarak etkili değildir. Sürpriz olarak nitelendirilebilecek bu bulgunun ortaya çıkış sebebi katılımcıların artık sosyal kullanımı sadece telefonla ile yapmaması ya da sosyal kullanımı zihinlerinde farklı olarak canlandırmaları olabilir.

Tüm bu anlatılanlar çerçevesinde araştırmanın sınırlılıkları ve elde edilen bulgular doğrultusunda hazırlanan öneriler aşağıda maddeler halinde sunulmuştur.

- Bu araştırma sadece hazsal, faydacıl ve sosyal motivasyonları ele alarak incelenmiştir. Fakat daha geniş motivasyon çeşitlerinin nomofobiye etkisi de gelecekteki çalışmalarda incelenebilir.
- Katılımcıların yıllık gelirleri, çalışma şartları, boş zaman dilimleri ve eğitim durumları birbirine benzediği için ortaya çıkan sonuçlar benzer eğitim düzeyi ve gelir grubunda yer alan bireyler için genellenebilir. Ancak demografik değişkenlerin akıllı telefon kullanımı ve motivasyon farklılığı gelir grubu ve eğitim düzeyindeki bireyler için de aynı yapıların etkili olup olmadığının sınanması gerekmektedir.

- Araştırma katılımcılar arasında 18 yaşından küçük bireyler bulunmamaktadır. İlerleyen araştırmalar sadece 18 yaşından küçük katılımcılar ile gerçekleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Aktaş Y. (2019). *Nomofobi Düzeylerinin Yaşam Doyumu ve İş Performansı Üzerindeki Etkisi: Kütahya Kent Merkezinde Bir Uygulama*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., ve Yıldırım, E. (2005). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı*. (4. Baskı). Sakarya: Sakarya Kitabevi.
- Anshari, M., Alas, Y., Sabtu, N. I., & Yunus, N. (2016). "A Survey Study of Smartphones Behavior in Ataman Yenğın, D. (2016). Sosyal medya ve akıllı mobil teknoloji: akıllı sosyal yaşamlar.
- Argumosa-Villar, L., Boada-Grau, J., & Vigil-Colet, A. (2017). "Exploratory Investigation of Theoretical Predictors of Nomophobia Using the Mobile Phone Involvement Questionnaire (MPIQ)". *Journal of Adolescence*, 56, 127-135.
- Aydoğdu Karaaslan, İ., & Budak, L. E. Y. L. A. (2012). "Üniversite Öğrencilerinin Cep Telefonu Özelliklerini Kullanımlarının ve Gündelik İletişimlerine Etkisinin Araştırılması". *Journal of Yasar University*, 26(7), 4548-4525.
- Babin, B. J., Darden, W. R., & Griffin, M. (1994). "Work and/or Fun: Measuring Hedonic and Utilitarian Shopping Value". *Journal of consumer research*, 20(4), 644-656.
- Bandura, A. (1997). "Social Cognitive Theory of Self-Regulation Organizational Behavior". *Decision Processes*, 50(2), 248-287.
- Barrett, L. F., Lane, R. D., Sechrest, L., & Schwartz, G. E. (2000). "Sex Differences in Emotional Awareness". *Personality and Social Psychology Bulletin*, 26(9), 1027-1035.
- Bayrak, B. (2017). *İstanbul'da Bir Grup Ergen Üzerinde Cep Telefonundan Ayrı Kalma Korkusu (Nomofobi), Bağlanma Özellikleri, Ruhsal ve Davranışsal Sorunlar Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bianchi, A., & Phillips, J. G. (2005). "Psychological Predictors of Problem Mobile Phone Use". *CyberPsychology & Behavior*, 8(1), 39-51.

- Billieux, J., & Van der Linden, M. (2012). "Problematic Use of the Internet and Self-Regulation: A Review of the Initial Studies". *The Open Addiction Journal*, 5, 24-29.
- Boulos, M. N. K., Wheeler, S., Tavares, C., & Jones, R. (2011). "How Smartphones are Changing the Face of Mobile and Participatory Healthcare: An Overview, With Example From eCAALYX". *Biomedical Engineering Online*, 10(1), 1-14.
- Bölen, M. C. (2017). X ve Y kuşağı bireylerinin mobil alışveriş uygulamalarına ve sitelerine yönelik kullanıma devam etme niyetlerinin özel alışveriş kulüpleri bağlamında incelenmesi.
- Brody, J. E. (2015). "Screen Addiction is Taking a Toll on Children". *The New York Times*, 6.
- Brunei: A proposal of modelling big data strategies. *International Journal of Cyber Behavior, Psychology and Learning (IJCBPL)*, 6(1), 60-72.
- Byrne, B. M. (2013). *Structural Equation Modeling With Mplus: Basic Concepts, Applications, and Programming*. Routledge.
- Caird, J. K., Johnston, K. A., Willness, C. R., Asbridge, M., & Steel, P. (2014). "A Meta-Analysis of the Effects of Texting on Driving". *Accident Analysis & Prevention*, 71, 311-318.
- Caplan, S. E. (2006). "Relations Among Loneliness, Social Anxiety, and Problematic Internet Use". *CyberPsychology & behavior*, 10(2), 234-242.
- Carbonell, X., Oberst, U., & Beranuy, M. (2013). "The Cell Phone in the Twenty-First Century: A Risk For Addiction or a Necessary Tool". *Principles of addiction*, 1(1), 901-909.
- Charness, N., & Bosman, E. A. (1992). "Human Factors and Age". *The Handbook of Aging and Cognition*, 495-551.
- Chin, W. W. (1998). "Commentary: Issues and Opinion on Structural Equation Modeling". *MIS Quarterly*, vii-xvi.
- Chin, W. W. (1998). "The Partial Least Squares Approach to Structural Equation Modeling". *Modern Methods for Business Research*, 295(2), 295-336.

- Chin, W. W. (2010). "How to Write up and Report PLS Analyses. In '*Handbook of Partial Least Squares*'. (Eds VV Esposito, WW Chin, J Henseler and H Wang), 655–690.
- Choi, K., Son, H., Park, M., Han, J., Kim, K., Lee, B., & Gwak, H. (2009). "Internet Overuse and Excessive Daytime Sleepiness in Adolescents". *Psychiatry and Clinical Neurosciences*, 63(4), 455-462.
- Chóliz, M. (2010). "Mobile Phone Addiction: Point of Issue Addiction". *Society for the Study of Addiction*, 105(2), 373-374.
- Chou, C., & Hsiao, M. C. (2000). "Internet Addiction, Usage, Gratification, and Pleasure Experience: The Taiwan College Students' Case". *Computers & Education*, 35(1), 65-80.
- Clarke, A. T. (2006). "Coping With Interpersonal Stress and Psychosocial Health Among Children and Adolescents: A Meta-Analysis". *Journal of Youth and Adolescence*, 35(1), 10-23.
- Coogan, K., & Kangas, S. (2001). "Nuoret ja kommunikaatioakrobatia, 16-18-vuotiaiden nuorten k. annykk. a-ja internetkulttuurit". *Nuorisotutkimusverkosto ja Elisa ommunications. Elisa tutkimuskeskus. Raportti*, 158.
- Çeliker, O. (2021). *Ticaret Kanalları Arasındaki Değişim Temel Alınarak Tüketicilerin Davranış Değiştirme Niyetleri Üzerinde Etkili Olan Faktörlerin İtme Çekme Bağlama Kuramı Perspektifinden İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2010). *Çok Değişkenli İstatistik SPSS ve LISREL Uygulamaları* (Birinci baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Dalbudak, I., Yılmaz, T., & Yiğit, S. (2020). "Nomophobia Levels and Personalities of University Students". *Journal of Education and Learning*, 9(2), 166-177.
- Davis, F. D. (1989). "Perceived Usefulness, Perceived Ease of use, and User Acceptance of Information Technology". *MIS quarterly*, 319-340.

- De Moor, K., Berte, K., De Marez, L., Joseph, W., Deryckere, T., & Martens, L. (2010). "User-driven Innovation? Challenges of User Involvement in Future Technology Analysis". *Science and public policy*, 37(1), 51-61.
- Demirci, K., Akgönül, M., & Akpınar, A. (2015). "Relationship of Smartphone use Severity With Sleep Quality, Depression, and Anxiety in University Students". *Journal of behavioral Addictions*, 4(2), 85-92.
- De-Sola, J., Talledo, H., Rodríguez de Fonseca, F., & Rubio, G. (2017). "Prevalence of Problematic cell Phone use in an Adult Population in Spain as Assessed by the Mobile Phone Problem Use Scale (MPPUS)". *PloS one*, 12(8), e0181184.
- Donovan, M. (2013). *Mobile Future in Focus*. Chicago: ComScore Webinar.
- Duggan, M., & Brenner, J. (2013). *The Demographics of Social Media Users, 2012* (Vol. 14). Washington, DC: Pew Research Center's Internet & American Life Project.
- Edvardsson, B., Tronvoll, B., & Gruber, T. (2011). "Expanding Understanding of Service Exchange and Value Co-Creation: A Social Construction Approach". *Journal of the academy of marketing science*, 39(2), 327-339.
- Elçi Gördağ, Ö. (2020). Trakya Üniversitesi araştırma görevlilerinde nomofobi ve nomofobiyi etkileyen faktörlerin araştırılması.
- Elhai, J. D., Dvorak, R. D., Levine, J. C., & Hall, B. J. (2017). "Problematic Smartphone Use: A Conceptual Overview and Systematic Review of Relations With Anxiety and Depression Psychopathology". *Journal of affective disorders*, 207, 251-259.
- Enriquez, J.G. (2010). "Facebook and Other Online Social Networking Sites Can Lower Grades, Study Says. <http://seerpress.com/facebook-and-other-online-social-networking-sitescan-lower-grades-study-says/6935/>. (Erişim Tarihi: 12/04/2021)
- Erdem, H. K. (2011). *Kurumsal Kaynak Planlama Sistemlerinin Kullanımında Etkili Olan Faktörlerin Genişletilmiş Teknoloji Kabul Modeli İle İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Eren, B., Kiliç, Z. N., Günal, S. E., Kircalı, M. F., Öznacar, B. B., & Topuzoğlu, A. (2020). "Lise Öğrencilerinde Nomofobinin ve İlişkili Etkenlerin

Değerlendirilmesi”. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 21(2), 133-144

- Essel, H. B., Vlachopoulos, D., Adom, D., & Tachie-Menson, A. (2021). “Transforming Higher Education in Ghana in Times of Disruption: Flexible Learning in Rural Communities With High Latency İnternet Connectivity”. *Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy*.
- Eşitti, Ş. (2015). “Bilgi Çağında Problemlı İnternet Kullanımı ve Enformasyon Obezitesi: Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeğinin Üniversite Öğrencilerine Uygulanması”. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi| Istanbul University Faculty of Communication Journal*, (49), 75-97.
- Fidan, H. (2016). “Mobil Bağımlılık Ölçeği'nin Geliştirilmesi ve Geçerliliği: Bileşenler Modeli Yaklaşımı”. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 3(3), 433-469.
- Fornll, C., & Larcker, D. (1981). Structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of Marketing Research* Vol.18 No.3 382-388
- Frangos, C. C., Fragkos, K. C., & Kiohos, A. (2010). “İnternet Addiction Among Greek University Students: Demographic Associations With the Phenomenon, Using the Greek Version of Young's İnternet Addiction Test”. *International Journal of Economic Sciences and Applied Research*, 3(1), 49-74.
- Fuchs, A. (2011). *Methodische aspekte linearer strukturgleichungsmodelle. ein vergleich von kovarianz-und varianzbasierten kausalanalyseverfahren* (No. 2/2011). Research papers on marketing strategy.
- Gezgin, D. M. (2017). “Exploring The Influence of the Patterns of Mobile İnternet Use On University Students'nomophobia Levels”. *European Journal of Education Studies*, ????
- Gezgin, D. M., Cakir, O., & Yıldırım, S. (2018). “The Relationship between Levels of Nomophobia Prevalence and İnternet Addiction among High School Students: The Factors Influencing Nomophobia”. *International Journal of Research in Education and Science*, 4(1), 215-225.
- Gezgin, D. M., Hamutoğlu, N. B., Sezen-Gültekin, G., & Yildirim, S. (2019). “Preservice Teachers' Metaphorical Perceptions on Smartphone, no Mobile Phone Phobia

- (Nomophobia) and fear of Missing out (FoMO)”. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 733-783.
- Gibb, M., Willott, V., Lohar, S., Ward, S., Bolton, C., McAlinden, P., ... & Singh, S. (2013). “P48 An Evaluation to Understand the use of Technology Within a COPD Population”. *Thorax*, 68(Suppl 3), A96-A97.
- Gliklich, E., Guo, R., & Bergmark, R. W. (2016). “Texting While Driving: A Study of 1211 US Adults With the Distracted Driving Survey”. *Preventive Medicine Reports*, 4, 486-489.
- Gogtay, N., Giedd, J. N., Lusk, L., Hayashi, K. M., Greenstein, D., Vaituzis, A. C., ... & Thompson, P. M. (2004). “Dynamic Mapping of Human Cortical Development During Childhood Through Early Adulthood”. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 101(21), 8174-8179.
- Gümüş, İ., & Örgenç, C. (2015). “Önlisans Öğrencilerinin Akıllı Cep Telefon Kullanmalarının Başarı ve Harcama Düzeylerine Olası Etkileri Üzerine Bir Çalışma”. *Akademik Platform Dergisi*, 1, 310-315.
- Haenlein, M., & Kaplan, A. M. (2004). “A Beginner's Guide to Partial Least Squares Analysis”. *Understanding statistics*, 3(4), 283-297.
- Hair Jr, J. F., Hult, G. T. M., Ringle, C. M., & Sarstedt, M. (2021). *A Primer on Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM)*. Sage Publications.
- Hair, J. F., Sarstedt, M., Pieper, T. M., & Ringle, C. M. (2012). “The use of Partial Least Squares Structural Equation Modeling in Strategic Management Research: A Review of Past Practices and Recommendations For Future Applications”. *Long Range Planning*, 45(5-6), 320-340.
- Harter, J., Asplund, J., & Fleming, J. (2004). “HumanSigma: A Meta-Analysis”. *Gallup Business Journal*, <https://www.gallup.com/workplace/236945/humansigma-meta-analysis.aspx> (Erişim Tarihi: 23/04/2021)
- Haug, S., Castro, R. P., Kwon, M., Filler, A., Kowatsch, T., & Schaub, M. P. (2015). “Smartphone use and Smartphone Addiction Among Young People in Switzerland”. *Journal of Behavioral Addictions*, 4(4), 299-307.

- Haverlag, D. (2013). *Compulsief Gebruik Van Sociale Media op de Smartphone* (Master's thesis). Utrecht: University of Utrecht.
- Hayırcı, B. (2019). *Lise Öğrencilerinin Akıllı Telefon Bağımlılık Düzeyleri İle Sosyal Kaygı ve Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ordu: Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Hoffman, L. (1990). "Constructing Realities: An art of Lenses". *Family Process*, 29(1), 1-12.
- Holbrook, M. B., & Batra, R. (1987). "Assessing the role of Emotions as Mediators of Consumer Responses to Advertising". *Journal of Consumer Research*, 14(3), 404-420.
- Hong, S. J., & Tam, K. Y. (2006). "Understanding the Adoption of Multipurpose Information Appliances: The Case of Mobile Data Services". *Information Systems Research*, 17(2), 162-179.
- Horvath, C. W. (2004). "Measuring Television Addiction". *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 48(3), 378-398.
- Hoşgör H., Tandoğan Ö., Hoşgör D. G. (2017). "Nomofobinin Günlük Akıllı Telefon Kullanım Süresi Ve Okul Başarısı Üzerindeki Etkisi: Sağlık Personeli Adayları Örneği", *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(46), 573-595.
- Howe, N., & Strauss, W. (2000). *Millennials Rising: The Next Great Generation*. Vintage. New York: Vintage Books.
- Hoyle, R. H. (1995). *Structural Equation Modeling: Concepts, Issues, and Applications*. Sage.
- Huisman, A., Garretsen, H. F. L., & Van Den Eijnden, R. J. J. M. (2000). *Problematisch Internetgebruik: Een Pilot Study in Rotterdam*.
- Hussain, Z., Griffiths, M. D., & Sheffield, D. (2017). "An Investigation Into Problematic Smartphone Use: The Role of Narcissism, Anxiety, and Personality Factors". *Journal of behavioral addictions*, 6(3), 378-386.
- Hwang, Y., & Park, N. (2017). "Is Smartphone Addiction Comparable Between Adolescents and Adults? Examination of the Degree of Smartphone Use, Type of

Smartphone Activities, and Addiction Levels Among Adolescents and Adults”. *Examination of the Degree of Smartphone Use, Type of Smartphone Activities, and Addiction Levels Among Adolescents and Adults (June 30, 2017). International Telecommunications Policy Review, 24(2).*

Hwang, Y., Kim, H., & Jeong, S. H. (2014). “Why do Media Users Multitask?: Motives for General, Medium-Specific, and Content-Specific Types of Multitasking”. *Computers in Human Behavior, 36*, 542-548.

Işcan, G., Yildirim Baş, F., Özcan, Y., & Özdoğan, C. (2021). “Relationship Between “Nomophobia” and Material Addiction “Cigarette” and Factors Affecting Them”. *International Journal of Clinical Practice, 75(4)*, e13816.

JB B., Mathew. P., Thulasi, P. C., & Philip, J. (2013). “Nomophobia-do we Really Need to Worry About”. *Reviews of Progress, 1(1)*, 1-5.

Jeong, S. H., & Fishbein, M. (2007). “Predictors Of Multitasking With Media: Media Factors and Audience Factors”. *Media Psychology, 10(3)*, 364-384.

Jeong, S. H., & Hwang, Y. (2012). “Does Multitasking Increase or Decrease Persuasion? Effects of Multitasking on Comprehension and Counterarguing”. *Journal of Communication, 62(4)*, 571-587.

Jing, H. F., Ibrahim, R. ve Noh, M. (2020). “Nomophobia and its Relationship to Learning Process Among Malaysian Undergraduates in Higher Learning Institution”. *Attarbawiy: Malaysian Online Journal of Education, 4(1)*, 1-7. Erişim adresi: on at: <https://www.researchgate.net/publication/344198443> (Erişim Tarihi:21/09/2021)

Junco, R. (2012). “In-class Multitasking and Academic Performance”. *Computers in Human Behavior, 28(6)*, 2236-2243.

Kahn, W. A. (1990). “Psychological Conditions of Personal Engagement and Disengagement at Work”. *Academy of Management Journal, 33(4)*, 692-724.

Kanmani, A., Bhavani, U., & Maragatham, R. S. (2017). “Nomophobia—an insight Into its Psychological Aspects in India”. *The International Journal of Indian Psychology, 4(2)*, 5-15.

- Kaur, A., Ani, A., Sharma, A., & Kumari, V. (2021). "Nomophobia and Social Interaction Anxiety Among University Students". *International Journal of Africa Nursing Sciences*, 15, 100352.
- Kaysi, F., Aydemir, E., & Yavuz, M. (2021). "Üniversite Öğrencilerinin Akıllı Telefon Bağımlılığına Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi". *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 79-92.
- Kearsley, G., & Shneiderman, B. (1998). "Engagement Theory: A Framework for Technology-Based Teaching And Learning". *Educational Technology*, 38(5), 20-23.
- Kim, B., & Han, I. (2011). "The role of Utilitarian And Hedonic Values and Their Antecedents in A Mobile Data Service Environment". *Expert Systems with Applications*, 38(3), 2311-2318.
- Kim, H. W., Chan, H. C., & Chan, Y. P. (2007). "A Balanced Thinking–Feelings Model of Information Systems Continuance". *International Journal of Human-Computer Studies*, 65(6), 511-525.
- Kim, J. H., Seo, M., & David, P. (2015). "Alleviating Depression Only to Become Problematic Mobile Phone Users: Can face-to-Face Communication be the Antidote?", *Computers in Human Behavior*, 51, 440-447.
- Kim, S. Y., & Koo, S. J. (2016). "Effect of Duration of Smartphone Use on Muscle Fatigue and Pain Caused by Forward Head Posture in Adults". *Journal of Physical Therapy Science*, 28(6), 1669-1672.
- Kim, Y. H., Kim, D. J., & Wachter, K. (2013). "A Study of Mobile User Engagement (MoEN): Engagement Motivations, Perceived Value, Satisfaction, and Continued Engagement Intention". *Decision Support Systems*, 56, 361-370.
- King, A. L. S., Valença, A. M., & Nardi, A. E. (2010). "Nomophobia: The Mobile Phone in Panic Disorder With Agoraphobia: Reducing Phobias Or Worsening Of Dependence?". *Cognitive and Behavioral Neurology*, 23(1), 52-54.
- Kowatsch, T., & Maass, W. (2010). "In-store Consumer Behavior: How Mobile Recommendation Agents Influence Usage Intentions, Product Purchases, And Store Preferences". *Computers in Human Behavior*, 26(4), 697-704.

- Körmendi, A., Brutóczy, Z., Végh, B. P., & Székely, R. (2016). "Smartphone Use Can be Addictive? A Case Report". *Journal of Behavioral Addictions*, 5(3), 548-552.
- Kuss, D. J., & Griffiths, M. D. (2011). "Online Social Networking and Addiction—A Review of the Psychological Literature". *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 8(9), 3528-3552.
- Kuss, D. J., & Griffiths, M. D. (2017). "Social Networking Sites and Addiction: Ten Lessons Learned". *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 14(3), 311.
- Kwon, M., Lee, J. Y., Won, W. Y., Park, J. W., Min, J. A., Hahn, C., ... & Kim, D. J. (2013). "Development and Validation of a Smartphone Addiction Scale (SAS)". *PloS one*, 8(2), e56936.
- LaRose, R., & Eastin, M. S. (2004). "A Social Cognitive Theory of Internet Uses and Gratifications: Toward a New Model of Media Attendance". *Journal of broadcasting & electronic media*, 48(3), 358-377.
- Lee, E. B. (2015). "Too Much Information: Heavy Smartphone and Facebook Utilization by African American Young Adults". *Journal of Black Studies*, 46(1), 44-61.
- Lee, H. H., & Kim, J. (2010). "Investigating Dimensionality Of Multichannel Retailer's Cross-Channel Integration Practices and Effectiveness: Shopping Orientation and Loyalty Intention". *Journal of Marketing Channels*, 17(4), 281-312.
- Lee, T., & Jun, J. (2005, July). "Contextual Perceived Usefulness? Toward an Understanding of Mobile Commerce Acceptance". In *International Conference on Mobile Business (ICMB'05)* (pp. 255-261). IEEE.
- Lee, Y. K., Chang, C. T., Lin, Y., & Cheng, Z. H. (2014). "The Dark Side of Smartphone Usage: Psychological Traits, Compulsive Behavior and Technostress". *Computers in Human Behavior*, 31, 373-383.
- Lenhart, A., & Madden, M. (2007). *Teens, Privacy and Online Social Networks: How Teens Manage Their Online Identities and Personal Information in the age of MySpace*.

- Lenhart, A., Purcell, K., Smith, A., & Zickuhr, K. (2010). "Social Media & Mobile Internet Use among Teens and Young Adults. Millennials". *Pew internet & American life project*.
- Lepp, A., Barkley, J. E., & Karpinski, A. C. (2014). "The Relationship Between Cell Phone Use, Academic Performance, Anxiety, and Satisfaction With Life in College Students". *Computers in Human Behavior*, 31, 343-350.
- Li, S. M., & Chung, T. M. (2006). "Internet Function and Internet Addictive Behavior". *Computers in Human Behavior*, 22(6), 1067-1071.
- Lin, Y. H., Chiang, C. L., Lin, P. H., Chang, L. R., Ko, C. H., Lee, Y. H., & Lin, S. H. (2016). "Proposed Diagnostic Criteria for Smartphone Addiction". *PloS one*, 11(11), e0163010.
- Lopez-Fernandez, O., Honrubia-Serrano, L., Freixa-Blanxart, M., & Gibson, W. (2014). "Prevalence of Problematic Mobile Phone use in British Adolescents". *CyberPsychology, Behavior, and Social Networking*, 17(2), 91-98.
- Mayer, J. D., Caruso, D. R., & Salovey, P. (1999). "Emotional Intelligence Meets Traditional Standards for an Intelligence". *Intelligence*, 27(4), 267-298.
- McIlwraith, R. D. (1998). " "I'm Addicted to television": The Personality, Imagination, and TV Watching Patterns of Self-Identified TV Addicts". *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 42(3), 371-386.
- Merino Pantoja, E., Cabello Teran, J., & Merino Vidangossy, E. (julio de 2017). "El Teléfono Móvil y los Estudiantes Universitarios: Una Aproximación a Usos, Conductas y Percepciones". *Pixel-Bit. Revista de Medios y Educación*(51), 81-96. doi:http://dx.doi.org/10.12795/pixelbit.2017.i 51.06.
- Merlo, L. J., Stone, A. M., & Bibbey, A. (2013). "Measuring Problematic Mobile Phone Use: Development and Preliminary Psychometric Properties of the PUMP Scale". *Journal of Addiction*, 2013.
- Meydan, C. M. & Şeşen, H. 2015. *Yapısal Eşitlik Modellemesi AMOS Uygulamaları*. 2.Baskı. Ankara: Detay Yayıncılık.

- Mok, J. Y., Choi, S. W., Kim, D. J., Choi, J. S., Lee, J., Ahn, H., ... & Song, W. Y. (2014). "Latent Class Analysis on Internet and Smartphone Addiction in College Students". *Neuropsychiatric Disease and Treatment*, *10*, 817.
- Montag, C., Błaskiewicz, K., Sariyska, R., Lachmann, B., Andone, I., Trendafilov, B., ... & Markowetz, A. (2015). "Smartphone Usage in the 21st Century: Who is Active on WhatsApp?". *BMC Research Notes*, *8*(1), 1-6.
- Morahan-Martin, J., & Schumacher, P. (2000). "Incidence and Correlates of Pathological Internet use Among College Students". *Computers in Human Behavior*, *16*(1), 13-29.
- Nahas, M., Hlais, S., Saberian, C., & Antoun, J. (2018). "Problematic Smartphone Use Among Lebanese Adults Aged 18–65 Years Using MPPUS-10". *Computers in Human Behavior*, *87*, 348-353.
- Nazri, S. M., & Latiff, Z. A. (2013). "Social Evolution in Human Relations Behavior of Utilizing Facebook". *ISICO 2013*, 2013.
- Nie, N. H., & Erbring, L. (2000). "Debating the Societal Effects of the Internet: Connecting With the World". *Public Perspective*, *11*, 42e43.
- Nielsen, P., & Fjuk, A. (2010). "The Reality Beyond the Hype: Mobile Internet is Primarily an Extension of PC-based Internet". *The Information Society*, *26*(5), 375-382.
- Nitzl, C. (2010). "Eine Anwenderorientierte Einführung in Partial Least Square (PLS)-Methode (a user-oriented Introduction to Partial Least Squares (PLS) Method)". Available at SSRN 2097324.
- Nolen-Hoeksema, S. (2012). "Emotion Regulation and Psychopathology: The Role of Gender". *Annual Review of Clinical Psychology*, *8*, 161-187.
- O'Brien, H. L., & Toms, E. G. (2010). "The Development and Evaluation of a Survey to Measure User Engagement". *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, *61*(1), 50-69.

- Okazaki, S., & Hirose, M. (2009). "Does Gender Affect Media Choice in Travel Information Search? On the use of Mobile Internet". *Tourism Management*, 30(6), 794-804.
- Oulasvirta, A., Rattenbury, T., Ma, L., & Raita, E. (2012). "Habits Make Smartphone Use More Pervasive". *Personal and Ubiquitous Computing*, 16(1), 105-114.
- Özdamar, K. (2002). *Paket Programları İle İstatistiksel Veri Analizi-1*, 8. Baskı, Eskişehir: Kaan Kitapbevi.
- Öztürk, U. C. (2015). "Bağlantıda Kalmak ya da Kalmamak İşte Tüm Korku Bu: İnternetsiz Kalma Korkusu ve Örgütsel Yansımaları". *Journal of International Social Research*, 8(37), 629-638.
- Pagani, M., & Mirabello, A. (2011). "The Influence of Personal and Social-Interactive Engagement in Social TV web sites". *International Journal of Electronic Commerce*, 16(2), 41-68.
- Parasuraman, A. (1997). "Reflections on Gaining Competitive Advantage Through Customer Value". *Journal of the Academy of Marketing Science*, 25(2), 154-161.
- Park, N., Kim, Y. C., Shon, H. Y., & Shim, H. (2013). "Factors Influencing Smartphone use and Dependency in South Korea". *Computers in Human Behavior*, 29(4), 1763-1770.
- Park, W. K. (2005). *Mobile Phone Addiction*. In Rich Ling, & Per E. Pedersen (Eds.), *Mobile Communications: Re-negotiation of the Social Sphere* (pp. 253e272). London, UK: Springer-Verlag.
- Pavithra, M. B., Madhukumar, S., & Mahadeva, M. (2015). "A Study on Nomophobia-Mobile Phone Dependence, Among Students of a Medical College in Bangalore". *National Journal of Community Medicine*, 6(3), 340-344.
- Pempek, T. A., Yermolayeva, Y. A., & Calvert, S. L. (2009). "College Students' Social Networking Experiences on Facebook". *Journal of Applied Developmental Psychology*, 30(3), 227-238.

- Pihlstrom, M. (2007). "Committed to Content Provider or Mobile Channel? Determinants of Continuous Mobile Multimedia Service Use". *Journal of Information Technology Theory and Application (JITTA)*, 9(1), 3.
- Pool, M. M., Koolstra, C. M., & Van Der Voort, T. H. (2003). "The Impact of Background Radio and Television on High School Students' Homework Performance". *Journal of Communication*, 53(1), 74-87.
- Prasad, S., Kumar, P. S., & Ghosh, D. (2017). "An Efficient low Vision Plant Leaf Shape Identification System For Smart Phones". *Multimedia Tools and Applications*, 76(5), 6915-6939.
- Pura, M. (2005). "Linking Perceived Value and Loyalty in Location-Based Mobile Services". *Managing Service Quality: An International Journal*, ?????
- Qutishat, M., Lazarus, E. R., Razmy, A. M., & Packianathan, S. (2020). "University Students' Nomophobia Prevalence, Sociodemographic Factors and Relationship With Academic Performance at a University in Oman". *International Journal of Africa Nursing Sciences*, 13, 100206.
- Randler, C., Wolfgang, L., Matt, K., Demirhan, E., Horzum, M. B., & Beşoluk, Ş. (2016). "Smartphone Addiction Proneness in Relation to Sleep and Morningness–Eveningness in German Adolescents". *Journal of Behavioral Addictions*, 5(3), 465-473.
- Reichheld, F. F. (1996). Learning From Customer Defections| Harvard Business Review, <https://hbr.org/1996/03/learning-from-customer-defections> (Erişim Tarihi:29/08/2021)
- Reid, D. J., & Reid, F. J. (2007). "Text or talk? Social Anxiety, Loneliness, and Divergent Preferences for cell Phone Use". *CyberPsychology & Behavior*, 10(3), 424-435.
- Ringle, C. M. (2004). *Messung von Kausalmodellen. Ein Methodenvergleich. Arbeitspapier Nr. 14 des Instituts für Industriebetriebslehre und Organisation, Arbeitsbereich Industrielles Management, Universität Hamburg, (Hrsg.): Hansmann, K. W., Hamburg.*

- Ringle, C. M., & Sinkovics, R. R. (2009). "The use of Partial Least Squares Path Modeling in International Marketing". *Advances in International Marketing*, 20, 277-319.
- Ringle, C. M., & Spreen, F. (2007). "Beurteilung der Ergebnisse von PLS-Pfadanalysen". *Das Wirtschaftsstudium*, 36(2), 211-216.
- Ringle, C.M., Wende, S., & Becker, J.-M. (2015). "SmartPLS 3," www.smartpls.com (Erişim Tarihi: 24/12/2021)
- Rush, S. (2011). *Problematic use of Smartphones in the Workplace: An Introductory Study*. Rockhampton: Central Queensland University.
- Salehan, M., & Negahban, A. (2013). "Social Networking on Smartphones: When Mobile Phones Become Addictive". *Computers in Human Behavior*, 29(6), 2632-2639.
- San Miguel, R. (2010). *Study on Facebook and Grades Becomes Learning Experience for Researcher*. Tech News World, Social Networking.
- Sar, A. H., & Işıklar, A. (2012). "Adaptation of Problem Mobile Phone use Scale to Turkish". *Journal of Human Sciences*, 9(2), 264-275.
- Says, E. (2013). *The Effects of Smartphone use on Cognitive and Social Functions* (Undergraduate). University of Colorado.
- Schumacker, R. E., & Lomax, R. G. (2004). *A Beginner's Guide to Structural Equation modeling*. Psychology Press.
- Shackman, J. D. (2013). "The use of Partial Least Squares Path Modeling and Generalized Structured Component Analysis in International Business Research: A Literature Review". *International Journal of Management*, 30(3), 78.
- Shaffer, H. J. (1996). "Understanding the Means and Objects of Addiction: Technology, the Internet, and Gambling". *Journal of Gambling Studies*, 12(4), 461-469.
- Sharma, K., Sarathamani, T., Bhogal, S. K., & Singh, H. K. (2021). "Smartphone-induced Behaviour: Utilisation, Benefits, Nomophobic Behaviour and Perceived Risks". *Journal of Creative Communications*, 0973258620979519.

- Sheng, M. L., & Teo, T. S. (2012). "Product Attributes and Brand Equity in the Mobile Domain: The Mediating role of Customer Experience". *International Journal of Information Management*, 32(2), 139-146.
- Song, I., Larose, R., Eastin, M. S., & Lin, C. A. (2004). "Internet Gratifications and Internet Addiction: On the Uses and Abuses of new Media". *Cyberpsychology & Behavior*, 7(4), 384-394.
- Süler, M. (2016). *Akıllı Telefon Bağımlılığının Öznel Mutluluk Düzeyine Etkisinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Sakarya Üniversitesi.
- Şimşek, O. F. (2007). *Yapısal Esitlik Modellemesine Giriş: Temel İlkeler ve LISREL Uygulamaları*. Ankara: Ekinoks.
- Taşhan, A., & Ünver, Z. (2021). "Sosyal Ağ Kullanımının Akıllı Telefon Yoksunluğu Korkusu (Nomofobi) İle İlişkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma". *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 11(1), 41-63.
- Tehseen, S., Qureshi, Z. H., Johara, F., & Ramayah, T. (2019). "Assessing Perceived Business Success as a Reflective-Formative (Type II) Second-Order Construct Using PLS-SEM Approach". *Journal of Sustainability Science and Management*, 14(5), 84-114.
- Tekin, C., Güneş, G., & Colak, C. (2014). "Adaptation of Problematic Mobile Phone Use Scale to Turkish: A Validity and Reliability Study", [Cep Telefonu Problemleri Kullanım (Pu) Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması]. *Medicine Science*, 3(3), 1361-1381.
- Tekin, Ç. (2012). *Cep Telefonu Problemleri Kullanım (PU) Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Tenenhaus, M., Vinzi, V., Chatelin, Y., & Lauro, C. (2005). *PLS Path Modeling Computational Statistics & Data Analysis*, v. 48. 159-205

- Thomée, S., Härenstam, A., & Hagberg, M. (2011). "Mobile Phone use and Stress, Sleep Disturbances, and Symptoms of Depression Among Young Adults-a Prospective Cohort Study". *BMC Public Health*, 11(1), 1-11.
- Thompson, R. (2012). *Introduction to Smartphones*. http://www.streetdirectory.com/travel_guide/156408/phones/introduction_to_smart_phones.html. (Erişim Tarihi:08/07/2021)
- Troisi, A. (2001). "Gender Differences in Vulnerability to Social Stress: A Darwinian Perspective". *Physiology & Behavior*, 73(3), 443-449.
- Türen, U., Erdem, H., & Kalkın, G. (2017). "Mobil Telefon Yoksunluğu Korkusu (Nomofobi) Yayılımı: Türkiye'den Üniversite Öğrencileri ve Kamu Çalışanları Örnekleme". *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 10(1), 1.
- Urban, D., & Mayerl, J. (2013). *Strukturgleichungsmodellierung: ein Ratgeber für die Praxis*. Springer-Verlag.
- Ünal, M. H. (2015). *Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Akıllı Telefon Bağımlılık Düzeylerinin Belirlenmesi* (Yayımlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi), Ankara: Yıldırım Beyazıt Üniversitesi.
- Van Deursen, A. J., Bolle, C. L., Hegner, S. M., & Kommers, P. A. (2015). "Modeling Habitual and Addictive Smartphone Behavior: The Role of Smartphone Usage Types, Emotional Intelligence, Social Stress, Self-Regulation, age, and Gender". *Computers in Human Behavior*, 45, 411-420.
- Van Rooy, D. L., Alonso, A., & Viswesvaran, C. (2005). "Group Differences in Emotional Intelligence Scores: Theoretical and Practical Implications". *Personality and Individual Differences*, 38(3), 689-700.
- Vargo, S. L. (2009). "Toward a Transcending Conceptualization of Relationship: A Service-Dominant Logic Perspective". *Journal of Business & Industrial Marketing*, 24(5/6), 373-379.
- Vargo, S. L., & Lusch, R. F. (2008). "Service-Dominant Logic: Continuing the Evolution". *Journal of the Academy of Marketing Science*, 36(1), 1-10.

- Varnali, K., & Toker, A. (2010). "Mobile Marketing Research: The-state-of-the-art. *International Journal of Information Management*, 30(2), 144-151.
- Venkatesh, V., & Brown, S. A. (2001). "A Longitudinal Investigation of Personal Computers in Homes: Adoption Determinants and Emerging Challenges". *MIS Quarterly*, 71-102.
- Venkatesh, V., Thong, J. Y., & Xu, X. (2012). "Consumer Acceptance and use of Information Technology: Extending the Unified Theory of Acceptance and use of Technology". *MIS Quarterly*, 157-178.
- Wachter, K., Kim, Y. H., & Kim, M. (2012). "Mobile Users: Choosing to Engage". *International Journal of Sales, Retailing and Marketing*, 1(1), 3-13.
- Walsh, S. P., White, K. M., & Young, R. M. (2010). "Needing to Connect: The Effect of Self and Others on Young People's Involvement With Their Mobile Phones". *Australian Journal of Psychology*, 62(4), 194-203.
- West, D. (2013). *Invention and the Mobile Economy. Brookings Institution Policy Report, Issues in Technology Innovation*. Retrieved from <http://www.brookings.edu/research/papers/2013/03/05-invention-mobile-economy-west> (Erişim Tarihi:30/07/2021)
- Whang, L. S. M., Lee, S., & Chang, G. (2003). "Internet Over-Users' Psychological Profiles: A Behavior Sampling Analysis on Internet Addiction". *Cyberpsychology & behavior*, 6(2), 143-150.
- Wong, K. K. K. (2019). *Mastering Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-Sem) With Smartpls in 38 Hours*. IUniverse.
- Wood, W., & Neal, D. T. (2007). "A New Look at Habits and the Habit-Goal Interface". *Psychological Review*, 114(4), 843.
- Woodruff, R. B. (1997). "Customer Value: The Next Source For Competitive Advantage". *Journal of the Academy of Marketing Science*, 25(2), 139-153.
- Yang, S. C., & Tung, C. J. (2007). "Comparison of Internet Addicts and Non-Addicts in Taiwanese High School". *Computers in Human Behavior*, 23(1), 79-96.

- Yen, C. F., Tang, T. C., Yen, J. Y., Lin, H. C., Huang, C. F., Liu, S. C., & Ko, C. H. (2009). "Symptoms of Problematic Cellular Phone Use, Functional Impairment and its Association With Depression Among Adolescents in Southern Taiwan". *Journal of adolescence*, 32(4), 863-873.
- Yıldırım, C., & Correia, A. P. (2015). "Exploring the Dimensions of Nomophobia: Development and Validation of a Self-Reported Questionnaire". *Computers in Human Behavior*, 49, 130-137.
- Yıldırım, İ. E. (2015). *İstatistiksel Araştırma Yöntemleri Su Tüketim Bilinci Üzerine Bir Kamuoyu Araştırması*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, E. P., Çengel, M., & Alkan, A. (2020). "Problemlili Akıllı Telefon Kullanımı ve Ön Psikometrik Özellikleri Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması". *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 516-530.
- Yılmaz, E., Yel, S. E. L. M. A., & Griffiths, M. D. (2018). "The Impact Of Heavy (Excessive) Video Gaming Students on Peers and Teachers in the School Environment: A Qualitative Study". *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 5(2), 147-161.
- Yılmaz, G., Şar, A. H., & Civan, S. (2015). "Ergenlerde Mobil Telefon Bağımlılığı ile Sosyal Kaygı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi". *Online Journal of Technology Addiction & Cyberbullying*, 2(2), 20-37.
- Young, K. S. (1999). "Internet Addiction: Symptoms, Evaluation, and Treatment: "Innovations in Clinical Practice: A Source Book" ". *Profesional Resource, Sarasota*, 17, 19-31.
- Yücelten, E. (2016). *Üniversite Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı ve Akıllı Telefon Bağımlılığının Bağlanma Stilleri İle İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Zmuda, N. (2010). "Yes, There is an App for That, Too: How Mobile is Changing Shopping". *Advertising Age*, 81(9), 8-9.

EKLER

EK 1. ANKET

1. Cinsiyetiniz	① Erkek ② Kadın
2. Yaşınız	① 18-20 ② 21-30 ③ 31-40 ④ 41-50 ⑤ 51 ve üzeri
3. Eğitim Düzeyi	① Ön lisans ② Lisans ③ Lisans Üstü
4. Mesleğiniz	
5. Gelir Durumunuz	① 0-1000 ② 1001-2000 ③ 2001-3000 ④ 3001-4000 ⑤ 4001 ve üzeri

Bu bölümde kullanmış olduğunuzu belirttiğiniz MOBİL TEKNOLOJİ KULLANIRKEN MOTİVE EDİCİ DURUMLARINI 1-5 puan arasında ifade ediniz.

Puanlama;

- ① 1. Hiç katılmıyorum,
- ② 2. Katılmıyorum,
- ③ 3. Fikrim yok,
- ④ 4. Katılıyorum,
- ⑤ 5. Tamamen katılıyorum şeklinde yapılmalıdır.

No	MOTİVASYON SORULARI	①	②	③	④	⑤
1	Akıllı telefonu, gelen aramaları kolaylıkla ve anında cevaplamak için kullanırım.	①	②	③	④	⑤
2	Akıllı telefonumun özellikleri hayatımı kolaylaştırmaktadır.	①	②	③	④	⑤
3	Akıllı telefon kullanmak, kendimi daha iyi hissetmemi sağlar.	①	②	③	④	⑤
4	Akıllı telefonum, güncel haberlerden ve olaylardan kolaylıkla haberdar olmamı sağlar.	①	②	③	④	⑤
5	Akıllı telefon kullanarak, yeni ve farklı şeyler öğrenirim.	①	②	③	④	⑤
6	Akıllı telefon kullanmam sayesinde, teknolojiyi kullanma becerilerimi ve bilgilerimi arttırdım.	①	②	③	④	⑤
7	Akıllı telefon, günlük planlarımda bana yardımcı olur. (örneğin, e-posta, zamanlama ve planı kontrol ediyor.)	①	②	③	④	⑤
8	Akıllı telefon, yapmam gerekenleri hatırlatır ve zamanımı daha verimli / etkili bir şekilde kullanmamı sağlar.(örneğin, ödev/proje/iş)	①	②	③	④	⑤
9	Akıllı telefon, başkalarıyla iletişim kurmak için çeşitli yollar sunar.	①	②	③	④	⑤
10	Akıllı telefon kullanmak, beni rahatlatır.	①	②	③	④	⑤
11	Akıllı telefonun, sunduğu çeşitli içeriklerin (ör., E-posta, uygulamalar, hava durumu) tadını çıkarmak beni mutlu eder.	①	②	③	④	⑤

12	Akıllı telefon kullanarak, sevdiğim şeyleri yapabiliyorum bu da beni motive eder.(oyun oynamak, Sosyal medya da gezinmek.).	①	②	③	④	⑤
13	Mobil teknoloji kullanmak, zevkli bir deneyimdir.	①	②	③	④	⑤
14	Sosyal çevremle, rahatlıkla iletişime girebildiğim için mutlu olurum.	①	②	③	④	⑤
15	Akıllı telefonu kullanmak, bana eğlenceli gelir.	①	②	③	④	⑤
16	Akıllı telefon, hem zamanımı hem de paramı iyi değerlendirmemi sağlar bu da beni mutlu eder.	①	②	③	④	⑤
17	Akıllı telefonum, günlük rutinlerimi rahatlıkla yerine getirir ve bu beni memnun eder.	①	②	③	④	⑤
18	Akıllı telefonu kullanıyorum, çünkü; arkadaşlarımla ve ailemle birçok şeyi paylaşabilirim.	①	②	③	④	⑤
19	Akıllı telefonu kullanıyorum, çünkü; benzer ilgi alanlarına sahip diğer insanlarla bağlantıya geçerim ve tanışırım.	①	②	③	④	⑤
20	Akıllı telefonu kullanıyorum, çünkü; arkadaşlarıma ve aileme mobil teknoloji kullanarak ne öğrendiğimi / okuduğumu / duyduğumu anlatabilirim.	①	②	③	④	⑤
21	Akıllı telefonu kullanıyorum, çünkü; sosyal medya ve diğer çevrim içi ağlarda güncel kalabilirim.	①	②	③	④	⑤
22	Akıllı telefonu kullanıyorum, çünkü; ailem ve arkadaşlarımla ile iletişim kurabilirim.	①	②	③	④	⑤
23	Akıllı telefonu kullanıyorum, çünkü; bağlantılardan ve çevrimiçi ağlardan gelen güncelleme bildirimlerini takip etmemi sağlar.	①	②	③	④	⑤
24	Akıllı telefonum, ana ilişkilerimde yardımcı olur.	①	②	③	④	⑤
25	Akıllı telefonum, insanlarla sosyal medya aracılığı ile etkileşim halinde olmamı sağlar.	①	②	③	④	⑤
26	Akıllı telefondan, insanlar ile daha çok etkileşime girerim.	①	②	③	④	⑤
27	Akıllı telefonumu, gerçek hayattan kaçmak için kullanırım.	①	②	③	④	⑤
28	Akıllı telefonumu, rahatlamak için kullanırım.	①	②	③	④	⑤
29	Akıllı telefonumu, eğlenceli olduğu için kullanırım.	①	②	③	④	⑤
30	Akıllı telefonumu kullanıyorum, çünkü; haberlerden ve olaylardan haberdar olmamı sağlar.	①	②	③	④	⑤
31	Akıllı telefonumu kullanıyorum, çünkü; zaman harcamamı sağlar.	①	②	③	④	⑤
32	Akıllı telefonum, günlük rutinlerimi rahatlıkla yerine getirdiği için kullanırım.	①	②	③	④	⑤
33	Akıllı telefonumu, insanlarla etkileşimde bulunmak için kullanırım.	①	②	③	④	⑤
34	Akıllı telefonumu, ilişkileri sürdürmek için kullanırım.	①	②	③	④	⑤

35	Akıllı telefonumu, diğer insanları aramak için kullanırım.	①	②	③	④	⑤
36	Akıllı telefonumu, insanlarla sosyal medya aracılığı ile etkileşim halinde olabilmek için kullanırım.	①	②	③	④	⑤
37	Akıllı telefonumu kullandığım için; sosyal hayatımda bazı olumsuz olaylar gerçekleşir.	①	②	③	④	⑤
38	Akıllı telefonumu kullandığım için; diğer etkinliklerden geri kalmamı (örneğin, iş veya çalışma) sağlar.	①	②	③	④	⑤
39	Akıllı telefonumu kullanmadığım zaman, sık sık tedirgin olurum.	①	②	③	④	⑤
40	Akıllı telefonumu, kullanma süresini kısaltmak için başarısız girişimlerde bulundum.	①	②	③	④	⑤
41	Akıllı telefonumun kullanımını, kontrol etmekte zorlanırım.	①	②	③	④	⑤
42	Birinin bana, ulaşmaya çalışıp çalışmadığını bilmediğim zaman gerilirim.	①	②	③	④	⑤
43	Telefonum çekmediğinde veya kablosuz internet bağlantısına erişemediğimde sürekli olarak sinyal olup olmadığını veya kablosuz erişim bağlantısı bulup bulamayacağımı kontrol ederim.	①	②	③	④	⑤
44	Akıllı telefonumdan sürekli olarak bilgiye erişemediğimde kendimi rahatsız hissederim.	①	②	③	④	⑤
45	Çevrimiçi kimliğinden kopacağım için gergin olurum.	①	②	③	④	⑤

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Dilara CAN
Doğum Yeri ve Tarihi	
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü
Y. Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Bilişim Sistemleri Anabilim Dalı
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce, Arapça
İş Deneyimi	
Çalıştığı Kurumlar	<ul style="list-style-type: none">- Liva İstanbul Gayrimenkul Alım Satım ve Müşavirlik Şirketi (Web Site Tasarımcısı)- Özel Kumsal İstanbul Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi (Programcı)
İletişim	
E-Posta Adresi	
Tarih	02.04.2022